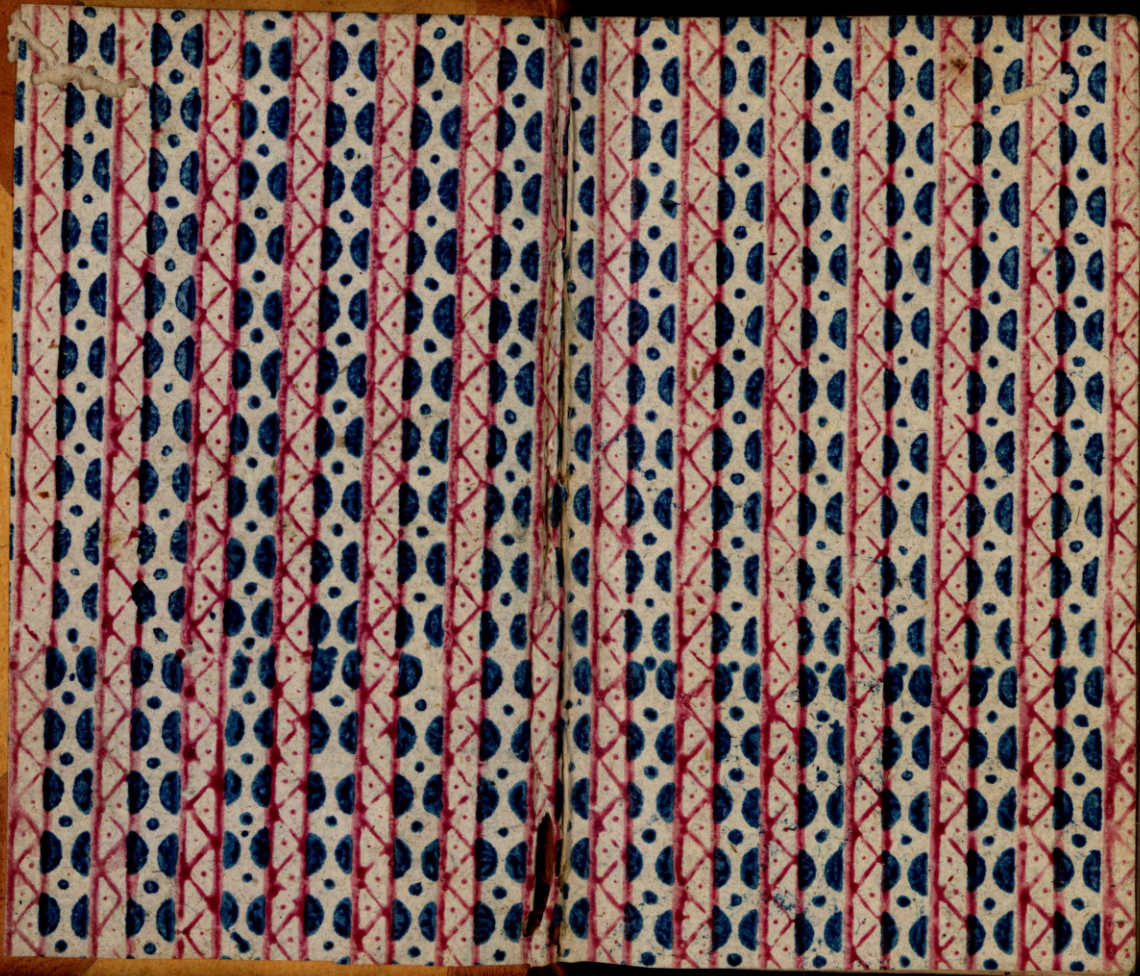

1796

[Faint, illegible handwritten text]

1726
Suod. feld.

P. A. K. I.

1757

1. feld.

1757

XLIV. C.

8.

Tege

Az Ur Jéfus nevében!

M A G Y A R THEOLOGIA,

Avagy

Az igaz és idvefféges Hitről való
KERESZTENYI TUDOMANY,

Melly

A' BÓLDOS EMLEKEZETŰ
KÖNIG FRIDERICUS JANOS
Positiva Theológiája szerint Magyar
Nyelven el-készítettett,

és mostan

Sokféle vétkekből meg-tisztittatván
minden lelkeidveffégét szerető Isten
Hiveinek lelki épületekre
ki-adattatott

A A C H S M I H A L Y

A' Bátyfai Gymnasiumnak
Rektora által.

NYOMTATTATOTT 1709.

2 Tim. I. 5. 10. 13.

A' J'esus Christus az életet és az halhatatlansá-
gor Világosságra hozta az Evangelium által.
Az igaz, becsédnek példáját meg-tartad, mel-
lyeket én tölem hallottál hitben és szeretetben,
melly vagyon a' Christus J'esusban.

Sidók. 5. 5. 12-13-14.

Nekünk sokat kell szólnunk magyarázásra néhez
dolgokat, mivelőnny resztekre lőrtetek az hallás-
ban, mert ténylek, kiknek ez időközkepest
Doktoroknak kell vala lennetek, hiszontag az
Isten becsédének kezdetinek berőjére kell tanít-
tatnotok, és lőrtetek olyakká kék, te; nélkül sző-
kölködyetetek és nem valóságos érek nélkül; Mert
minden a' ki tejet eszik, tudatlan az igazság-
nak becsédében, mert ki gyermek az; az őre-
geke pedig a' valóságos érek, azok tudnillik
a' kiknek gyakorlati orsz érzekenségek vagyon,
a' jőnek és gonoszoknak meg- vala szására.

A' TEKENTETES ES NEMZETES

SZIRMAI MIKLOS
U R N A K.

A' MELTÓSAGOS SZEKESI GROFF
BERCSENYI MIKLOS
U R U N K

Méltóságos Magyar Országai őszve- sző-
vetkezett Statusok Locumtenens és Fő-
Generalis Urunk ő Excellentiája minden
Jóláginak Fő-Præfectusának, a' Te-
kéntetes Evangelicum Consistorium
Világi Fő-Præsesének;

így hasonlóképen

Az ő kegyelme kedves Házas-társának
TEKENTETES ES NEMZETES
CSERI SUSANNA
ASZSZONYNAK.

Nékem mindenkoron nagy Jóakaró Pa-
tronus Uramnak és Patrona Alízonyomnak,

Az UR Istentől kegyelmet, jó egészséget, bo-
szu életet, minden lelki s testi jókban-
való bőséges és idveséges áldást
szővészen kívánok.

§ 2

Min-

Minden igaz Keresztény embernek ez leg-szükségesebb dolga; ez legelső és leg-felső gondolattya: *Mimódon az ő lelkének idveséget nyerhessen, és sok bűnei miat fel-háborodott lelki ismérétének tsegdeséget szerezhessen; mert valamin a gonosz lelki ismeret, mikoron fel-ébred, a' bűnben meg-átalkodott embert, nemcsak vádollya, törvényre citálja, Róm. 11: 19. Préd 7: 22. hanem egyszer'smind maga ellen bizonytságot tévén *sine partium studio* minden magának való kedvezés, hízeltetés és minden hamiság kívül igazán maga magát meg-sententiaza és el-kárhoztattya, 1 Kór. 2: 11. sőt el-annyira kárhoztattya, hogy ennek gyötreime miat, sokan mint Cain, Gen. 4: 13. Achitofel, 11. Sam. 17: 23. és Judás, Mát. 27: 5. Tsel 1: 18. kétségben is esnek és mind örökké el-vesznek, Mát. 18: 35. Esa. 66: 24. Így az UR Jésus érdemes vérében meg-nyugovó jó lelki ismeret, minden vigaságnál nyájassabb, és minden drága jószágoknál méltóságosabb; ugymint melly az embert*

bert, mindenféle nyomorúság és izomorúság között bátorságossá és hitiben álhatatossá tévzi, és akarminémű vádolás ellen is mentegeri, 2 Kór. 1: 12. Így lévén pedig a' dolog; mit használ embernek, ha mind e' világot megnyeri is, az ő maga lelkét pedigten elveszti; Luk. 9: 25. Olly drága dolog az embernek lelke, hogy csak a' leg-alább való Lázárnak avagy a' leg-el-vettettebb köldusnak-is, drágább a' lelke az egész világ kintsénél és minden ditsőségénél *l. e.* Ezt, ő maga az UR Jésus annyira betsüllette, hogy az, a' midőn kárhozatban esett 's el-veszett volna, annak váltágaért 's idvezítéséért, nem aranyat, nem ezüstöt, nem drága gyöngyöket, nem gyemánt jaspis carbunculus kőveket, nem országokat, tartományokat, népeket és nemzetsegeket adott; hanem az ő maga meg-betsülhetetlen vérét érte ki-ontotta, 1 Pét. 1: 18. 19. Ján. 19: 34. és önnön magát halálra adta, Róm. 5: 8. 1 Ján. 4: 9. Ezen lelkünknek arra és a' pokolból

ból az örök idveffégre-való vízfza-vál-
tó sarcza, tudni-illik az UR Jépus vére,
halála és minden érdeme; olly fogana-
tos és olly hathatos; hogy nem csak az
egész világon lévő minden emberek vét-
kéért; hanem ha szintén sok ezer villa-
gok vólnának-is, mind azokban élő em-
berek lelkeknek idvezitéfere-is elégse-
ges volna; mert Isten Fiának vére *Tsel.*
20: 28. 1 Ján. 1: 7. azért, ezt a' drága
árron az Isten Fiának vérén meg-válta-
tott lelket, midőn valaki el-veszti, olly
nagy kárt vall, melly drágább az egész
világ birodalmánál: Bolondgyabb em-
ber e' világon annál nem volna, mint
a' ki ő magát e' reménfeg alatt meg-
hagyná ölni, hogy életének le-tételé-
ért ez egész világot nékie adgyák; mert
ha egyszer meg-hólt, mit használ né-
kie ez egész világ; de ennél sokkal na-
gyobb bolond az; a' ki e' világ szere-
tetitől meg-győzöttetvén, többre be-
tsúli az ő testét és a' testnek javait az
ő drága árron meg-váltatott, *1 Pé. 1: 19.*

lelke-

lelkénél és az UR Istentől adatott lel-
ki jóknál, ez igen-is leg-bolondgyabb,
Luk 12: 20. és leg-bóldogtalanabb em-
ber, *Mát. 18. 8-9.* mert ha egyszer lel-
ke el-kárhozott, annak többé meg-
szabadúlása iránt nintsen semmi remén-
feg; nintsen több váltsága; hanem
csak a' pokolban marad mind örökkön
örökké, *Préd. 11: 3.* és soha onnan
meg-nem tér, *Bóls. 2: 5. Luk 16: 26.*
sem arany, sem ezüst meg-nem szaba-
dithattya azt, az UR haragjának nap-
ján, *Nahum. 1: 9.* hogy annakokáért
ezen veszedelemtől lelkeinket meg-
menthesük, szükséges idveségünk
meg-nyerése felől, mindeneknek felet-
te szorgalmatos gondot visellyünk, és
bűneink miatt meg-háborodott lel-
künk-isméretinek tsendeséget szerez-
zünk; ezt pediglen jobban ez világi-
letünkben nem tselekédhettyük, mint-
ha a' Szent Theológiát, avagy ő magát
az UR Istent és ő Sz. Istenfégéről ta-
nító idveséges tudományokat tanul-

§ 4

lyuk;

lyuk; a' mellyek e' kis könyvetskének *Articulus*iban bé-foglaltattanak, gondollyuk-még csak azt: *Miben-fok-ta e' világ helyheztenni az ő dicsőségét?* Ez leg-kiváltkép arany, ezüst, gazdagság, hatalmaság, nemesség, szépség, égiség, békeség, tisztesség; ezeknek valóságok, jöllehet kedvesek és kíváncsók az embernek; de semmiképen nem hasonlitandók a' lélekhez; mivel el-múlándók, és olly változás alá rendeltetett dolgok, mellyek felől Bölts-Salamon azt mondgya, *Préd. 1: 2. Hijábanvalóságnak hijábanvalósága, és-ugyan csak azon hijábanvalóság; még-is annak meg-szerzéseért; tűzön, vizen, közziklákon, kietlen pusztákon élet és halál között járó felelemmel 's rettegéssel munkálkodnak és tufakodnak az emberek. Ezt tselekedvén e' világ fia, Luk 16: 9. az hijábanvalóságért, Préd. 1: 2. oh mit nem kellene minékünk tselekednünk ama' valóságért, Mát. 6: 20. 21. a' melly mind örökké meg-*

meg-maradandó; de izzonyú dolog, a' mint meg-hűlt most a' Keresztények között ez drága lelki jóknak keresete, a' közönséges jónak előb mozditásavaló szivbeli indulat, csak alig alig tsillámlik mindnyajunk között-is a' jóra-való igyekezett, azért a' Keresztény Ekklézia panaszolkodván énekelegeli e' veretskéket: *Nintsen immár emberekben jóakarat, nintsen bizony immáron a' szeretet, restle lelke csak a' nagy fősvény élet. El-mulattya nagy sokszor az Istenét, nem gondollya lelkének idveségét, öregbíti mindenben csak az övét. Újorával, hamis bittel, tsalárdsággal, mind el-veszi a' másét álnoksággal, az Istennek nem gondol intésével, Nem kell immár a' Jám-bor Atyafiu' 's a' t. A' sok kintű jószág bizelkedő 's a' t. Mert Pauci quippe boni ugyan; bizonyára ez mostani emberek között, lokan vagynak Keresztények színnel; de felette igen kevesen szível, lokan nevezettel; kevesen tselekedettel, lokan a' régi Keresztények emle-*

legetői; de felette igen kevesen azoknak követői, kiki kéri tsak a' maga hasznát; de nem igyekezik előb mozditani az Istennek Anyaszentegyházát, a' melly nagy fősvénységért és az UR Isten hozzánk küldött Sz. Igéjéhez való hála-adatlanságért, immáron az UR Isten, az emberekre botosított olly nagy tudatlanságot és az igaz Isteni isméréstől való el-szakadást; hogy fokban azt sem tudják: Mit hisznek? vagy-e Isten és ki legyen? Hány legyen állattyában, valóságában, személyében és akarattya szerint lelfek e' világon, Isten akarattya szerint élnünk, és holtunk után idvezülnünk? ezt a' nagy tudatlanságot látván a' mi Istenfélő eleink, hogy nemzetünkben és vallásunkon lévő emberek között az Istennek ismérte, jobban-jobban terjedne, nem tsak ő magok sok szép idvefeges könyveket írnak, és a' közönfeges lelki épületért ki-nyomtatattatnak; hanem más idegen nyelvekből is Magyar

Magyar nyelvünkre fordítanak; kik között most - is néhol néhol láttatnak ama' kegyes emlékező Szent Írás magyarázó *Doctorok* és *Professorok Theologiái*, úgymint: HUTTERUS LENARTÉ, HUNNIUS AEGIDIUSÉ, HUNNIUS MIRLÓSE, MEISNER BOLDISARÉ, HAFENRÖFFER MATYASÉ, MEIER FRIDERICUS JANOSÉ, KEGELIUS FILEPnek XII elmélkedési, GERHARD JANOSnak a' kegyeségről való gyakorlása, ARND JANOSnak Paraditsom kerte, MOLLERUS MARTONnak a' keresztyén életnek és idvefeges halálnak mestersége: a' minémű könyvek, mivel már az időnek mostoha irigysége és a' *Patronusok*nak nagy fősvénysége miatt Ekklesiáknak nagy kárával el-fogyván, hogy a' tudatlanság felettébb el-ne hatna; KEGYELMÉTEK TEKENTETES URAM ES ASZSZONYOM, igaz keresztyéni buzgóságtól indittatván, és az UR Istennek tisztelésihez való buzgó szeretettől viteltetvén, nem tsak

csak magok lelkek idvefegére szűke-
gesnek, és több világi szorgalmatos
dolgaik között leg-elsőb és leg-felsőbb
gondgyoknak aliták lenni, hogy ez
írásban maga *Bibliothecájában* lévő drá-
ga és meg-beusúlhetetlen Bóldog em-
lékezetű KÖNIG FEIDERICUS
JANOS Theológiáját ki-nyomtat-
tának, hogy ebből közönségesen min-
denek tanulni az UR Istent meg-
ismérni, jó lelki-ismérettel szolgálni és
e keresztényi tudomány által az örök
életet elnyerni, e' végre költségeket
tőle nem kéménlvén magokat annak
ki-nyomtatására ajánlák, és engemet
ezen munkának meg-vizsgálására, és a'
nyomtatás környűl léendő vétekeknek
meg-corrigálására rendele, a' mellyet jó
szível fel-is vöttem, kívánván az Ek-
klésiánkhoz vékony szolgálatomat meg-
mutatnom, 's a' TEKENTETES UR-
NAK és ASZSZONYNAK hozzám
's tselédimhez meg-mutatott *gratiajáj-*
ért kötelelségemet és hálá-adóvóltomat
meg-

meg-bizonyítanom; mint hogy pedig
könyveimnek tőlem távol-való léte-
miatt, a' deák *Originalis* egyben nem
vethettem, helyette QVNSTED AN-
DRAS *Theologicum Systemáját* (a' ki is
ezen *Authornak methadását követte, mint*
in Praefatione ad Lectorem maga jelenti)
segítségül vöttem, benne lok helye-
ken igazítást töttem és ISTEN segit-
ségével immár véghez vittem.

Mivel pedig ezen szép és Istenes
könyvetskének világoságra-való jöve-
telének, egyedül csak kegyelmetek
völt meg-gondolója, indítója, előb-
mozdítója, és a' Könyvnyomtató fá-
ratságának meg-jutalmazója, azért én-
is a' TEKENTETES URNAK
ÉS ASZSZONYNAK alázatosan
presentálván kegyes óltalmában, gya-
korta-való olvasásában és szorgalmatos
tanulásában ajánlom. Adgya a' min-
den jóknak gazdagon meg-adó Iste-
ne; hogy ez által-is az hivek között
az

az Istennek ismérte terjedgyen és ő-
regbűlyön; az ő Anyaszentegyháza
nevedgyen, és sok bűnös ő Sz. Iste-
ni Felféggéhez meg-térűlyön,

a' mellyet tiszta szivéből kíván

A' TEKENTETES URNAK
ÉS ASZSZONYNAK

*A' Lelki munkákban alázatos és
méltatlan Szolgája és Komja
AÁCHS MIHALY.*

*Írásm a' Nemes Szabad Királyi
BARTFA Városában, Sz.
Jakabhavának 12. napján
MDCCIX. esztendőben.*

INDEX

I N D E X

Avagy

E' MAGYAR THEOLOGIA Arti-
culusinak
MUTATO TABLAJA.

ART:	Pag.
I. A' Vallásról.	1.
II. A' Szent Írásról.	4.
III. Az Istenről.	9.
IV. A' Teremtésről.	12.
V. Az Anyalokról.	13.
VI. Az Istennek képéről.	17.
VII. Az Isteni Gondviselésről.	19.
VIII. A' Bűnről.	20.
IX. A' Szabad akaratról.	24.
X. Az Időseleg esztendőiről.	26.
XI. Az Elválasztásról.	27.
XII. A' Christus bemeltyéről.	30.
XIII. A' Meg-váltásról.	64.
XIV. Az Időselegre való hivatalról.	66.
XV. Az Újja születéséről.	68.
XVI. A' Meg-térésről.	69.
XVII. A' Penitentiáról.	72.
XVIII. A' Meg-igazításról.	73.
XIX. A'	

XIX. A Törvényről,	-	79.
XX. Az Evangéliomról,	-	97.
XXI. A Sákramentumokról,	-	100.
XXII. A Keresztsegről,	-	170.
XXIII. Az UR Pászorájáról,	-	110.
XXIV. Az Istennek Testamentumáról	-	120.
XXV. Az Hitről,	-	126.
XXVI. A Jóságos tselekedesekről,	-	130.
XXVII. A Keresztről,	-	133.
XXVIII. Az Imádságról,	-	137.
XXIX. Az Egyházi szolgálatról,	-	150.
XXX. A Közösleges társaságról,	-	157.
XXXI. A Sz. Házaságról,	-	164.
XXXII. Az Anyaszentegyházról,	-	167.
XXXIII. Az Halálról,	-	174.
XXXIV. A Fel-támadásról,	-	176.
XXXV. Az Híetel napjáról,	-	179.
XXXVI. Az Örök életről,	-	182.
XXXVII. A Pokolról,	-	187.
XXXIX. A Vildy Szegeiről,	-	190.

Az Igaz

AZ UR JESUS NEVEBEN! Az Igaz Evangelica Hitnek S U M M A J A!

I. ARTICULUS A' VALLASROL.

Kisoda Sagy Te?

AZ én fogantatásomra és születésemre nézve úgy egész életemre 's természetemre nézve bűnös, és az haragnak 's kárhozatnak fia, *Sóls. 51: 7. Eph. 2: 3. Róm. 5: 16. 18-19.* De az én Istenem kegyelmére. *1. Kór. 15: 10 Eph. 2: 8.* A' Christus érettem véghez vitt áldozattýára: *Róm. 3: 24-25. 28. 5. 1. és Idvezítő hitemre nézve Keresztýén, Ikennek fia vagyok.*

Róm. 8: 14-15-16.

Miért neSzed magadat Keresztýennek?

Mert az én hitem által enyim a' Jésus Christus. *Gal. 2: 16. 20.* és én-is övé vagyok mind életemben 's mind halálomiban. *Róm. 14: 8.* kinek minden beszédinek 's tselekedetinek hiszek. *Márk. 9: 24. Sz. Sákramentomival éltem 's élek, ötet imádom 's tisztetem. Philip. 2: 10-11.* egyedül való Idvezítőmnek közbenjáromnak ismérem és vallom. *Ath. 4: 12. 1. Tim. 2: 5.* Örök idveségemet egyedül ő tőle kérem és várom.

A

Ennek

Ennek felelte Lutheránusnak Evangélikusnak és Protestánsnak is miért neveznek?

1. Lutheránusnak azért, mivel a' b. e. LUTHER MARTON által, sok tévelygésektől az Istennek Igéjéből, meg-tisztított, régi Keresztyéni tudományt, hitet és vallás-tételt hiszem és követem, kit Augusta Városában 1530. esztendőben, az Imperiumnak gyűlésében, az hatalmas V. Károly Császár kezébe adtak és mais Archivumában tartják, *A' Mennyei Jelenés irt könyv. 14. 6. jövőndőlése szerint.*

2. Hogy meg-külömböztessém e' nevezet által más idegen vallástól és szakadásoktól, 's tévelygésektől; mellyek ellenkeznek n' mi igaz vallásunkkal.

Evangélikusnak azért: Mert a' Próféták, Christus Urunk, Evangélisták és Apostolok által hirdetett Evangéliomi tudományt állatom, vallom és hiszem.

3. Protestánsnak: Mert a' Lutheránus Fejedelmek, midőn V. Károly Császár Spirában parantsolná, hogy a' Vormatiai *Decretum* megtartván, az Isten igéje szerint való tudományt elhaddná, a' Lutheránusok, ez ellen a' *Decretum* ellen protestálának.

Mitsoda hát az Igaz Vallás?

Olly Istentől rendeltetett út és mód, melly által a' bűnös a' Christusban való hir által, az Istent igazán tiszteli, véle örökké él, és felebarátyát szentül szereti, az örök életnek reménysége alar, *Tit. 1: 2.*

Hány

Hány dologból áll az Igaz Vallás?

Háromból. 1. Az Isten kegyelmének ígéretiből. a' melly, a' bűnös idvefségének fundamentoma. 2. Az Igéret mellé vettetett Isten parantsolattayából, és 3. A' külső Isteni tisztelgeből, melly a' vallásnak gyakorlása, és arrúl való vallás-tétel, *1 Tim. 6. 5. 14. Jakab 1. 5. 27.*

Mitsoda tulajdoniagi vagynak az Igaz Vallásnak?

1. *Hogyleg Régiebb*; mert mindgyárt az eset után kezdődött, Teremtésről irt Mósés könyvének 3. rész. 14-15.

2. *Hogy a' csak Egy*; Mert hogy a' bűnös az Istennel egyesülhessen nints arra több út, csak, egy a' Christusban, sz. János 14: 5. 6. 17. 5. 3. *Tiel. 10. 5. 43.*

3. *Leg-Igazabb*; Mert az Istennek igéjével a' melly mero igazság, sz. Ján. 17: 17. mindenkben egyez.

4. *Leg-Szentebb*; mert a' Szent Istentől származott szent dolgokat foglal magában, és igaz szentségre vezet minket.

5. *Leg-Határozottabb* a' lelki-isméretnek inségében és az halál tusakodásában való vigasztalására, *Róm. 15: 45. 3: 14.*

6. *Hogy meg-győzőhaterlen*, kin erőt nem vehet még a' pokol-is, meg-mozdúlhatatlan igazságára nézve, *Máté 16: 18.* és követőinek állhatatosságokra 's hitekre nézve, *Apost. Tiel. 5: 41. Sid. 10. és 11.*

Miből ismerterik meg az Igaz Vallás?

1. Abból, ha olly eszközökre tanít, kik által az Istennel örökké egyesülhessenek, és ha ő tőle elfszakadunk ismét kegyelmet nyerhetünk.

2. Ha olly igaz módort tanít, melly által az Istent kedve szerint tisztelhetjük, és keresztyéni tisztunket Istenesen végben vihetjük:

Hol található fel az Igaz Vallás Fundamentumát?

1. Az Isten Igéjében, a' szent Írásban: az O és Új Testamentomban, tudnillik *Matth. 16: 17. 1. Kór. 2: 16. Luk 16: 29.*

2. A' Keresztyéni hitről írot, közönséges régi és újabb rész szerint való vallás tételekből, avagy *Symbolumokból*, a' minéműek: Az APOSTOLI, NICEAI, CONSTANTINAPOLI, EPHESUMI, CALCEDONNELI, és ATHANASIUS SYMBOLUMOK, és a' nem régiek; úgy-mint: Az AUGUSTANA CONFESSIO, annak APOLOGIAJA, SMALKALDIAI ARTICULUSOK, LUTHERUS CAUTECHISMUSI és FORMULA CONCORDIAE.

II. ARTICULUS A' SZ. IRASRÓL.

Mitoda a' Szent Írás?

Az Istennek Igéje, kit a' Sz. Lélek Ihlése, sugallása és vezérlése által, A' Próféta, Evangélisták és Apostolok hirdettek, és le-irtak, hogy az által az ember, az Istennek akarattjára, és Idvességnek keresésére taníttassék. *Róm. 1: 2. Ján. 5: 39. 1. Tim. 3: 15-16, 2. Péter. 1. 21.*

Hol

Hol találod fel a' Szent Írást?

Az O és Új Testamentomban, mellyen kívül ma az hitnek ágazatiról, semmi Isteni jelenés, melly vagy a' Sz. Írást magyarázná, vagy új tudományokra tanítana nem adatek. *Mennyei Jel. 22. 7. 18. 2. Péter. 1: 19. Gal. 1: 8.*

Miért hívte a' Sz. Írásnak?

Azért; mert az Istentől származott, és néki ő magában Isteni méltósága és hitele vagyon, a' mint ezt mind a' Sídó, 's mind a' Keresztyén Annyaszentegyház hitte: *Esa. 46: 10. Róm. 1: 16. Síd. 4: 12. 2. Kór. 4: 2.*

Honnet tudod hogy a' Sz. Írásnak Isteni méltósága vagyon?

1. Nem az Ecclesiának bizonyosság-tételéből, *Ján. 5: 34.* vagy valami traditiókból; II. hanem az ő Istenfégének belső jeleiből, *Luk. 24: 44.* a' minéműek a' benne lévő tudományoknak 's dolgoknak mélyfegget, és titkai, kiket, az Ember meg-nem foghat, parantsolatoknak szentséges tétel-kellétefsége. *2. Tim. 3: 16-17.* és embernek lelkét 's lelke-isméretit által járó és meg-győző ereje. *Síd. 4: 12.* A' Prófétiának bé telesek. *Esa. 41: 21. seq. meg-terítő és a' bálványozást elrontó ereje Róm. 1: 16.* A' Sz. Léleknek sziveinkben lőtt belső hatalmas bizonyosság-tétele. *Matth. 16: 14. 2. Kór. 4: 6. Ján. 5: 34.* Vagyon-e inkább a' Sz. Írásban ilyen épesség és tökéletesség?

I. Minden részeiben, igitskéiben, betűiben

és cikkelyében épp és tökéletes, kiből semmi is el-nem vehető, az Istennek hatalmas gondviselése miatt. *Matth. 5: 17. 1. Ján. 2: 5. II. Ugy valami a' keresztyén életnek 's hitnek meg-tudására 's idvességünk el-érésele szűkségesek; mindazokat elégfegesen és tökéletesen előnkbe adgya. 2. Tim. 3: 15. Gal. 1: 8, 9. Solt. 19: 8.*

Meg-érthetik-e az hívek a' Sz. Irást?

I. Mivelhogy ő, azokban, a' melyek ez idő-ségre szűkségesek világos, *2. Pét. 1: 19. Solt. 19: 9, II. Mint hogy az hívek az Istennek lelkétől viseltetnek, és itten-is öket a' Sz. Lélek tanította és világosította; tehát, ök-is meg-érthetik a' Sz. Irást, Efés. 5: 8. Róm. 2: 17, 18.*

Kisoda a' Sz. Irásnak Magyar-á-ója?

I. Önnön maga a' szent Irásban szóló Sz. Lé-lek, *2. Pét. 1: 20, 21, a' sz. Irással együtt; mivel a' sz. Iráson kívül meg-talhatatlan magyar-á-ója nem találhatik a' Sz. Irásnak, Róm. 3: 4. ezért nem szűkségesek, az Új jelenések, a' sz. Irás értelmének fejtegetésére. Luk. 16: 29. 2. Pét. 1. 5. 19. 1. Thess. 2: 13. Mindazonáltal II. az Ec-clésiának is tulajdonították, közönfeges magya-rázó szolgálai hatalom, a' mennyiben a' tanítá-snak és Profetálásnak ajándékával fel-ruházottat, 1. Kór. 14: 19. Efés. 4: 11, 12.*

A Vallásban támadó Gíllongásoknak 's egyenetle-ségeknél kisoda lesz el-igazító Birója?

I. Fő-Itélő Biró, a' sz. Irásban szóló Sz. Lé-lek

lek, *Ján. 16: 8. II. A' szent Irás pedig, a' ve-szekedéseket meg-határozó, rendben lévő, és egyességre igazgató Biró, Ján. 12: 48. Róm. 2. 5. 15. Mivel az utolsó napon a' mi Biránk lé-szen, az-az: a' mi hitünknek és életünknek, te-hát az hitben támadot egyenetlenségeknél-is bi-rája léfzen.*

Szabad-e a' Sz. Irást olvasni mindeneknek?

I. Igen-is; mert valamint a' testi kenyérrel sza-bad mindeneknek élni; úgy a' lelki kenyérrel-is az-az, az Istennek igéjével; mindennek szabados élni, és annak olvasásától a' kööséget-is nem kell el-tiltani. II. Mert a' Christus (kinék a' kööség-is halgatója volt) a' Sz. Irásnak olvasását min-deneknek javallotta és parantsolta, *Ján. 5: 39. Es III. valamint hogy az örök élettől, fenkit is nem lehet el-tiltani, úgy annak eszközeitől-is, a' minémő a' Sz. Irásnak olvasása.*

Vágyon-e még a' Sz. Iráson kívül az Istennek Va-lamelly Igéje le-nem írva az Ecclesiában?

Nintsen *2. Tim. 3. 15-16.* és ha ollyat elő-hoz-nak, azt mint Isten igéjé nem bethűllyük, mert nem Isten-től származott; hanem emberi okosko-dás és testi tudomány, ha vágyon ollyan Ige: Vagy az Apostoloknak, vagy a' Successoroknak je-lentetett-ki; az Apostoloknak nem, mert azt meg-nem mutathatni az ő Successoroknak pedig, ígéretek az Isteni Ihlés vagy sugallás felől nem volt, azért

ilyen Isteni iratlan ígét az Ecclesiában nem is hagytak.

Hányfélek a' Sz. Írásnak Könyvei?

Kétfélék: *Ugy mint* Canonicusok és Apocri-fusok.

Mellyek a' Canonicusok?

Azok: A' mellyeket a' Próferák a' Sz. Lélek ihlése és sugallásából, Sidó nyelven az O Testa-mentomban és az Evangélisták és Apostolok, Gő-rög nyelven az Új Testamentomban, leirtak, és az Anyaszentegyháznak hagytak, életünknek és hi-tünknek régülául.

Hány könyvei vagynak illyek az O és Új Te-stamentumnak?

Az O Testamentumnak 39. könyvei 930. ré-szei: Az Újnak 17. könyvei és 260. részai vagy-nak, és így az egész Sz. Írás áll 66. könyvekből és 1190. részekből.

Mellyek az Apocryfus könyvek?

Azok, kiknek mind Autorok's mind Isteni méltóságok felől az Ecclesiá kételkedik, kiket az A-postolok ideje után későn irtak, és a' jövődő Chrifusról semmit avagy igen keveset szólnak, kiket a' Sz. Írás könyveinek száma között az Ec-clesiá nem talált.

Hány dologról tanít a' Sz. Írás?

Háromról. I. Az Istenről, II. Az Emberek ál-lapottyáról. III. A' mi idveségünknek kezdő okairól és eszközöiről.

EL.

ELSŐ RESZ. III. ARTICULUS AZ ISTENRŐL.

Mitsoda az Isten?

Magában és magától örökké-élő, örökké-va-ló, véghetetlen minden tökéletességű, ki-be-szélhetetlen és meg-foghatatlan lelki valóság, kez-det és végezet. *Esa. 43: 10. Ján. 5: 26. Tiel 14: 14. Ján. 4: 24. Solt 145: 3.*

Honnan tudod hogy Isten legyen?

I. A' Természetnek velünk születet világából, és ismérétiből. *Róm. 2: 14. és e' világak jeles alkotásának szemléléséből. Róm. 1: 21. Jób. 12: 7-8. Solt. 8: 9. II. Ide való a' lelki ismertetnek tudománnyá sugallási, és az Isteni méltóságnak ter-mészet szerint való betsülése. Róm. 1. 32. III. A' kegyelemnek világából, kit is a' Sz. Lélek nekünk ki-jelentet, az Istennek beszéde által. Ján. 1: 54. Róm. 1: 20. 21. Sid. 11: 3. Ide való, hogy az Isten, az Ecclesiában sokszor meg-jelent, láttatott, az em-berekkel beszéltet és vélek szövefűzetet vetett.*

Hány Istenek vagynak tehát?

Akarattyában, Valóságában, Természetiben Egy; Személyében pedig a' mint ki-jelentette magát az Isten három, *Mós. V könyv. 6: 4. 1 Ján. 5: 7. Ján. 15: 26. 1 Kór. 8: 4, 5, 6. 2 Kór. 13: 13.*

Mellyik az Első Személy?

Az ATYA, ki az ő fiát, öröktől fogván valósá-gossan, minden változás nélkül az ő állattayából ki beszélhetetlen módó szüli. *Solt. 2: 8. Ján. 1: 14. Dan. 7: 13. Ján. 3: 6.*

A 5

Mal-

Melлык a' Második Szemelly?

A' Fíú, ki az Atyától, igaz, tulajdon, valóságos, örökké-való és ki-mondhatatlan születésére nézve, Istennek természet szerint való fiának, mondaték, *Ján. 1: 14. 15. 3: 16. Sid. 1: 5. Róm. 8: 32. Ján. 5: 18. 19. Solt. 2: 7. Péld. 30: 4.* úgy hogy senki olly hathatós értelemben, Isten fiának nem mondathaték. *Apóst. Tsel. 4: 25. 26. Zach. 12: 10.*

Mitodás születés ez az Isten Fiának születése?

Természet felett való, melly által Isten az ő fiát, nem magán kívül; hanem magában, valóságának közlésével, öröktől-fogva titkosképen szüli, *Ján. 10: 30. 5: 26. 6: 37. 38.*

Hogy-hogy ment véghez azon születésnek titka?

I. Meg-foghatatlan és meg-vizsgálhatatlanképen, kit még az Angyalok is által nem láthatnak, *Esa. 53: 7. 8.* II. Minden időbeli változás nélkül öröktől-fogva, *Ján. 8: 58. Péld. 8: 7. 22, 23, 24. Kolos. 1: 17.* III. El-válthatatlanképen, úgy, hogy az Atya a' Fiúban, és a' Fiú az Atyában légyen, *Ján. 1: 1. 14: 10. 11. IV.* Mindé természetbeli szenvedés nélkül, hogy sem a' Fiú sem az Atya természeteknek 's állattynak valóságában változást 's fogyatkozást nem éreztek.

Igaz Isten é inkább a' Fiú?

Igen is; Mivel ő néki azon egy Isteni természet, tulajdonsága, Istenfege, ereje, hatalma, tisztelete, és vagyonsága vagyon, mint szintén az Atya

Atya Istennek, *Solt. 45: 7. Kol. 1: 16. Sid. 1: 3. Róm. 1: 4. Solt. 2: 7.*

Melлык az Harmadik Szemelly?

A' SZENT LÉLEK, ki az Atyától és Fiútól, örök időtől-fogva, ki-beszélhetetlen módon; de valóságosan természetekből származik, *Ján. 14: 16. Gal. 4: 6. Tsel. 2: 32, 33.*

Származik é inkább a' SZ. Lélek a' Fiútól is?

Szintén úgy-mint az Atyától, *Ján. 16: 14. 15.* mert a' Fiúnak valóságából, mind azt valamit szől és mind vagyonságot vészén, mint az Atyából, ezért mondaték; a' Fiúnak Lelkének, *Róm. 8: 9.* Ezért küldeték a' Fiútól, a' mi sziveinkben, *Ján. 15: 26. 16: 7.*

Igaz Isten é inkább a' SZ. Lélek?

Úgy vagyon: Mert ő neki is Isteni természete, valósága, tulajdonsági, munkái és tisztelete vagyon, mint az Atyának, és Fiúnak, *2 Sam. 23: 3. Tsel. 1: 16. 1 Ján. 5: 7. 2 Kór. 3: 7. 17. Már. 28: 7. 19.*

Talám a' SZ. Lélek az Istennek csak ereje és ajándéka?

Nem: hanem az Atyától és Fiútól meg-küldöztetett szemelly; mint hogy ő, mint szemelly, úgy küldetik a' Fiútól, *Ján. 14: 7. 14. 15. 26.* nem mint valami tulajdonság, és ő ajándékokat oszt, 's munkálódik az hivekben, 's benne lakozik mint Templomokban, sőt gyakran látható formában meg-is jelent, a' Christusnak

Kerefttségében, *Mát. 3. Luk. 3.* mondatik; Más vigasztalónak, *Ján. 14: 16.* és az Idvetségnek munkájában szintén úgy munkálodik, mint az Atya és a Fiú.

Mit munkálkodik Isten öröktől fogva?

Az ő Fiát szülte *Sólt. 2: 7.* Tanátskozottra a mi Idvetségünk felől. *Zach. 6: 13.* és az örök-életre el-választotta az ő hiveit, A' Christus Jესusban való hit által. *Efesz. 1: 4.*

Az Istennek munkái. külömböznének, e az Istennek termeléséről?

I. Az ő belső munkái: úgy mint tanátsi és végérfi az Istentől nem külömböznének, sőt azok önnön maga az Isten, mert az Istenben semmi nintsen a' mi tsak nem Isten. II. Az ő külső munkái pedig, minémű a' teremtes, gondviseles és meg-tartás, mint idő szerint való dolgok, az Istennek valóságától meg-külobbözöttetennek.

IV. ARTICULUS A' TEREMTESRŐL.

Missoda a' Teremtes?

A' Sz. Háromságuk munkája, mely által a' semmiből *Róm. 4: 17.* ez egész világot, elő hívta tsak parantsolattya által. *I. Móf. 1. az ő Diktőségének és hatalmának dítseretire. Sid. 11: 3: Sólt. 33: 6. Meny Jel. 4: 11.*

Hány napokon teremtetett e' Világ?

Hat napokon *Terem. 2. 2.* noha egy izempillantásban véghez vihette volna.

V. ARTICULUS AZ ANGYALOKRÓL.

Mikor teremtettek az Angyalok?

Mellyik napon teremtetek, azt a' Sz. Írás nem említi; de már az embernek teremtésén, hogy jelen voltak a' bizonyos. *Jób 38: 4. 7.*

Mi Segre teremtetek az Angyalok?

I. Az Istenre nézve, hogy ötet imádgák; ditsőitsék és az Isten akarattját az emberek között véghez vigyék. *Esa. 6. 3. Sólt. 103: 20. 104. 4.* Az emberekre nézve pedig hogy az hiveket általmazzák, a' veszedeleimtől meg-mentsék, és az ördögnek ellene állyanak. *Juda 9. Menny Jel. 12: 7. Sid. 1: 13.*

Missoda tulajdonságok Vagyon az Angyaloknak?

Halhatatlanság, tökéletes értelem, akarat, tudomány és nagy hatalom, kik mindeneket hamar és könnyen véghez vihetnek, mint az Egyptombéliek első zűlőit, és az Assyriusok rábórárt egy éjtszaka ki-vágrák. *II. Móf. 12: 29. II. Kir. 19: 35.*

Vagyon e' az, Angyalok közt Salami rend?

Mivel hogy I. az Isten rend tartásnak szeretője, hihető hogy az Isten a' teremtesben rend-is szabott közöttök, a' mint is a' Sz. Írásból ki-tsízik. *1 Theff. 4: 16. Dan. 10: 13. Kol. 1: 16. Efesz. 2: 21.* és ezt II. az ő hivatalok és követsegek és az Isten ítéletinek végben vivési megtartják

tatták *Solt.* 34: 8. *Esa.* 6: 3. *Solt.* 91: 11. 2. *Sam.* 24: 16. 17. III. A' pedig minémű rend legyen, ki legyen felső, kik alsobbak, azt bizonyosan nem tudhatták, mert ők mindnyájan szolgáló lelkek, *Sid.* 1. 14.

Vagyon-e minden Híveknek és Nemzetségeknek külön-külön bizonyos Angyalok?

I. Mivel az Angyalok az Istentől mindenfelé szabadoson küldtetének, azért hogy kiki csak egy embernek köteleztetett volna, avagy nemzetnek szüntelen való őltalmára, az a' Sz. Írásban nintsen. 2. Mert gyakorta egy Angyal sok emberek őltalmára, és néha sokan egynek megtartására küldetnek *Esa.* 37: 36. *Solt.* 91: 10. I. *Móf.* 32. 1. 2. *Kir.* 6: 17. *Luk.* 16: 22.

Kell-e az Angyalokat imádni?

I. Mivelhogy az Angyalok, Nagy méltósággal hatalommal és tökéletességgel bírnak; de mivel azok nem Istenek, hanem csak szolgáló lelkek, azért imádni őket nem lehet, *Sid.* 1. 14. *Kol.* 2: 18. II. Őnnön magok is az Angyalok, ezt nem kívánnyák, és meg sem engednék, *Jelen.* 19: 10. 22: 9. Mivel ő ismerte szolgál-társának magát, olyannak ki is az Istent imádná, *Sidók.* 2. 7. 3. 1. 7. 6.

AZ ŐRDŐGRŰL.

A Gonosz Angyalokat ki teremtette?

Gonoszokat az Isten nem teremt; hanem jókat szentségben és igazságban, a' maga képerre, *Te-*
remi

tem. 1: 27. hanem magok szabad akarattyaikkól az Istentől el-pártolván, lőttek az Istennek és az embereknek gonosz ellenségi, és úgy vettettek az őrök tűzre a' kevélység miatt, 2. *Pet.* 2: 4. *Jud.* 7. 6.

Micsoda tulajdonsági vannak az őrögeknek?

I. Az ő értelmek sokféle kevélységeekkel, tudatlansággal és kételkedéssel meg-homályosított, esetek után az Istentől el-hagyattartak. II. Akarattyaik ugyan szabados; de a' bűnnek szolgálattára mindenkor olly köteles, hogy ő mindenkor vétkezzék. 1. *Ján.* 3. 8. III. Hatalmak nagyon nagy; de meg-határozva, *Jób.* 1. 12. *Matt.* 8: 31. 32. úgy hogy leg-kisebb dolognak is nem árthatnak az Isten engedelmen kívül, *Jób.* 2. 6.

Micsoda munkái vannak az őrögeknek?

Igen sokfelék, kik az Istennek ditsőségének, és az emberek idvességének veszedelmekre igyekeznek.

Kiken gyakoroltja leg-inkább az ő Mesterségét?

I. A' levegő égben, ezért mondatik annak fejedelmének, *Efés.* 2: 2. kit sokképen fel-zavarni, ottan villámlásokat, szélveszeket és tüzet indítani szoktak, *Jób.* 1. 16. *Luk.* 8. 24. II. Az ok-
zalan állatoknak képekben őröznek, Teremt. 3. 7. 1. 4. és azokból az embereknek sokat ártanak. III. Az Emberi nemzeten, kinek nemzetin 's képekben gyakran meg-jelenik, hogy őket meg-tsalhassa, testeket lelkeket meg-szállja, *Ján.* 13: 2. és azokat keserves nyavalyákkal és remén-

telen cietekkel nyomorgattya, Luk. 13. 11. Jó. 1. 7. Luk. 9. 39. az ember agyavelejét felzarván azt dühöse, Matt. 8. 28. és általa olly dolgokat víszen véghez, mellyek természet szerint nem lehetetlenek, a' lelkeket fokféle vélekedésekkel, képzelésekkel megtölti, és hízlekedesse meg-ijesztése által sokra a' lelkeket reáveszi, Matt. 4. 24. 8. 26. 9. 32.

Missoda okokból állja meg az ördög az embert?

I. Az Isten igéjének meg-érettetés, átkozódásokért, telti bátorságért es a' vele való frigy-kötésért. II. Az Isten mint igaz Irelő-Bíró, neha reá bűnsáttya büntetésül, meg-hallgatván az Ártók-nak átkokat, mikor fiokat átkozzák 's Ördögnek adgyák. és III. Neha meg-engedi Isten, hogy ez által a' testi büntetés által, az örökre valótl az hívek meg menekedhessenek. 1. Kór. 5. 5. IV. Ide való a' bűvös-bájosoknak és bűzorkányoknak ördögi meg-vesztések. 1. Sam. 28. 13-14. Tündérsegek, öntések, kötések, olvasások, habonázások, kiknek meg-fokott gyakorlása után, ördökök állást talál és tart az ördög magának.

Hogyhogy kell tehát az ördögről el foglaltatottakat meg-orvosolni?

Christus Urunk nem égetéssel vötte eleit; hanem ki-űzéssel és nekünk is azt hagyta, hogy hittel szüntelen való könyörgéssel és igaz bűjittel. Mat. 17. 21. Űzzük ki, 2. Kór. 12. 7. 8. mivel a' sátán

látán mind az élők 's mind a' holtak képeben megjelenik (mint a' Samuelében) és az emberek képeben fok dolgokat vísznek végben, hírek 's akaratyok nélkül, azért a' meg-szállottakat meg-égetni igen veszedelmes, mert gyakran az ártatlan szenvedén, ezzel a' Birák magokat az örök tűzre kötelezik.

MASODIK RESZ. VI. ARTICULUS AZ ISTENNEK KEPERŐL.

Az Angyalok után, mellyik leg-nemesebb teremtese az Istennek?

Az okos lélekkel fel-ruházott, és földből Isten képe teremtett ember. Terem. 2. 17-18. Ugy teremtette Isten az embert mint más dolgokat?

Nem: hanem elsőben erről mint méltóságosb munkájáról, a' Sz. Háromság tanátsot tart. Terem. 1. 26. maga képe' és hasonlatosságára teremté azt, hogy öökké Istennek élne.

Missoda az Istennek képe?

Istentől adatot eredet szerint való szentség, igazság, hőltseleg, tisztaság, és a' Lélek 's telt közt való sz. békelesség, hogy ember az Istent igazán meg-ismérné szeretné, és őtet dicsőiténé. Kol. 3. 10. Eph. 4. 24. Pred. 7. 29.

Halandó volt-e Ádám az épsegnek állapotjában?

Semmi ő benne az élet előtt, halátra hajlandó nem volt, és ha az épsegnek állapotjában meg-

marad

maradott volna, sohas az ember meg-nem holt volna. *Terem. 3: 19.*

Mirsdás Igazság és Szenttség volt az Ádámé?

I. Természet szerint való, a' kivel teremtetett; és kinek természetiben értelmében és akarattyában úgy volt bé-plántálva, hogy ezeket természetű származás által maradékival is közölhetette volna. II. Nem külső 's teremtese után adatott természet felett való ajándék, hogy ezek az ember igazságára azután külsőképen: (mint az aranyas fém a' ló igazgatására) ajándékoztattak volna. *Prad. 7. 30.*

Közlötte-e Ádám ezt az Isten képét az ő maradékjában?

Nem: Mert a' meg-tiltott fának gyömölséből éven, mind magát 's mind maradékát attól megfosztá *Terem. 3: 6-7.* az Istennek véle kötött frigyét fel-bontván a' maga képére szüle fiakat. *Terem. 5: 3.* az-az: eredendő bűnben; úgy hogy mindnyájan még az Új Testamentomban is bűnben születellének és fogantassanak minden emberek.

Rebesgek Ságunk-e mi abban a' bűnben és annak büntetésében?

I. Igen is: Mert Isten úgy kötött volt véle frigyét mint a' mi fejükkel és képünkbeli első Atyáinkkal, hogy mind jó 's mind gonosz szerentségében részünk lenne *Róm. 5: 12.* és mivel II. Az ő lelkéből; lelket, az ő rekeséből; testet vettünk azon léleknek és testnek az ő meg-tselekedett bűnéért,

néért, büntetést kellett vennünk a' származás által mint fiainak. *Ján. 3: 6.*

Ki volt oka az Ember esetinek?

I. Nem az Isten sőt. *5: 5. Ezek. 33: 11.* mivel mind tehetséget hogy az ördögnek ellene állhatna 's mind törvényes szövettséget, hogy mi tévő volna adot volt Isten eleiben, *Prad. 7: 29-30.* II. hanem a' kigyó képében, késértő ördög és az embernek engedetlenfege 's gonosz nagyra való gyódása oka az ő esetinek. *Terem. 3: 1.*

Hány állapotban kell tehát az Embert meg-gondolnunk?

Háromban {
Epségnek
Esetnek
Örök életnek } állapottyában.

VII. ARTICULUS AZ ISTENI GONDVISELESRŐL

Vagyon-e hát még gondja az Istennek e' világra?

I. Igen is: mert az eset után, leg-ottan az ember meg-váltására igérvén Sz. Fiát, *Terem. 3: 15.* nem hagyá keze munkáját az ördög rab-ságában. II. Ma-is ő benne élünk, mozgunk és vagyunk, *Tiel. 17: 14. 26. Terem. 22. 8. Sőt. 119. 91.*

Mirsdá az Istennek gondviselese?

A' tellyes Szent Háromságnak olly munkája, melly által mindeneket szabadosan, hatalmasan és böltsen tart és igazgat, az ő ditsőségének ditsé-retire

retire, Solt. 109. 31. Tsel. 17. 28. Jóh. 39. 29.
Róm. 8. 23.

Hány részei vagynak az Isteni gondosfélségek?

Három: I. A' minden dolgoknak közönséges és egyenként-való meg-tartása, Nehem. 9. 7. és Solt. 36: 7. melyet ha Isten tsak egy szempillantásig-is meg-vonna, minden dolgok fennmivélenének. II. A' teremtet dolgoknak az ő munkálkodásokban-való segítsége, mely által mind az akaratot, erőt és mozgást segitvén munkálkodgya, a' természeti szabados és történet szerint való dolgokban. III. Minden dolgoknak az ő tulajdon végekre-való igazgatása, Solt. 135. 7. 6. Efa. 14. 24.

Ha az Isten tart és igazgat mindeneket, a' gonosz ember és az ördögök nem tselekedhetik-e a' mit akarnak?

Nem: hanem I tsak a' kire és hová, mikor, mint, ostorát, próbáját és ítéletit bocsáttya Isten őket. Solt. 71. 13. Tsel. 14. 16. Róm. 1. 24-28. II. Isten engedelmeiből szabadosan vétkezhetik a' bűnös, Solt. 81: 12. Mátt. 8. 31. III. ennekfelette sok dolgokat, szándékokat meg-gátollya, és határt vet nékik, a' kit által nem hághatnak, Pred. 3. 2. Jóh. 2. 4.

VIII. ARTICULUS.

A' B Ű N R Ő L.

Mitsoda oka a' bűnnek?

Isten munkája az emberi értelem, emlékezet, gondo.

gondolat, akarat és mozgása ezeknek, kik az épsegnek állapottyában-is meg-lőttek volna; de azokkal törvénytelenül-való viszka élés, nem az Istentől vagyon; mert ő természet szerint a' bűnt nem szereti, Solt. 5: 5. annál inkább arra senkit-is nem vonson, nem kényszerít és nem rendel; hanem az embert, a' mint elsőben az ördöggel-való ráralkodás 's gonosz indulat bűnben ejte; úgy mostan-is Istennek bocszujára, ezek okai a' bűnnek, máskint ha az Isten volna oka, nem bűnterhetne-meg senkit-is.

Mitsoda a' Eán?

Az Isten törvényének által-hágása, attól való el-fajulás és párt ütés. Róm. 5: 14. 1. Ján. 3: 4.

Hányfele a' Bűn?

Kétfele, (1) Eredet szerint való. (2) Tselekedet szerint való.

Mitsoda az eredendő Bűn?

Az Isten Törvényének szabad akarat szerint való által-hágása, mely által az Isten képétől's az örök-élettől mind magát's mind maradékát az első ember tellyesfégesen meg-foltá; hogy mind azon bűn 's mind annak büntetése a' természeti származás által mindenekre ki-hatván, örökké és idő szerint való halált hozot légyen e' világra. Róm. 5: 12. Solt. 51. 7.

Mitsoda a' tselekedet szerint való Bűn?

Minden munka, szó, kívánság, gondolat, indulat és mozgás, valamellyik az Isten törvényével ellen-

ellenkezik és hitből nintsen. *Róm. 6: 12. Ján. 8. 48.*

Minden Vétkek halált érdemlenek-e?

Igen-is Mert azt mondgya Sz. Pál *Róm. 6: 23.* A' bűnnek soldgya az halál, az-az; természeti szerint mindenik halált és örök kárhozatot érdemel, és Sz. Már. 12: 36. még az hivalkodó szók-ról-is számot vélsen azt-is mondgya a' Sz. Irás: Atkozott valaki meg nem marad mind azokban valamellyek meg-irattattak a' törvény könyvében. *Mós. V. k. 27: 26.*

Mellyik leg-nagyobb bűn a' eselekedet szerint való bűnök közé?

A' Sz. Lélek ellen való véték. *1 Ján. 5. 16. Már. 12: 32. Márk. 3: 28-29.*

Mitsoda a' Sz. Lélek ellen való Véték?

A' meg-ismért igaz Evangélica vallásnak Igazságnak, szabad-akarat szerint való meg-tagadása, káromlása, ellenkező üldözése, és az idvességnek elszakításának az Isten kegyelmének 's a' Christus érdemének végképen való meg-vetése.

Miért mondogd ezt a' bűnt leg-nagyobbnak a' bűnök közé?

I. Azért mert e' soha meg-nem bocsátatik; mert valaki a' Sz. Lélek ellen káromkodik annak bűne soha meg-nem bocsátatik, azért mert az Isten illy nagy bocszúságot, és rajta tölt rettenetes betsteleniséget, az ő kegyelme és szerelme ellé vakmerőképen tölt vétet el-nem szenvedheti örök bünte-

büntetés nélkül *Sid 10: 27. II.* Mert ezzel a' vétkekkel a' Christusnak egy áldozattya meg-tagadatik, a' Christus kereszti káromoltatik, és az ő vére mint valami tolvajé láb-alá tapodtatik és a' Sz. Léleknek meg-térítő kegyelme gyalázattal illettetik,

Mitsoda az ember fia ellen való Véték?

A' meg-ismért Evangéliom igazságnak, tudatlanságnak felelméből avagy kéntelenségéből való meg-tagadása.

Hányképen eskü a' meg?

Kétképen: I. *Tudva* ugyan, de nem szabados; hanem belől meg-kötött akaratból, az Isten ember Jéhus Christust, és az ő tudományát meg-tagadván a' minémű volt a' sz. Péter esete, *Márt. 26: 70. Luk. 22. 57. II. Tudatlanságból* a' Christusnak tudományát rontván, és káromolván, a' mint sz. Pál vétkezet, *1 Tim. 1. 13.*

Meg-bocsátatik-e ez a' bűn?

Igen-is meg: De nem azért mintha természeti szerint meg-bocsátható volna; hanem azért mivel ebben a' Szent Lélek ellen-való vétkeknek tulajdonsági fel-nem találtatnak, *Máté 12. 32.*

A' bűnben-való meg-keményedés mitsoda Véték?

Meg-gyógyúlhatatlan engedetlenség, mellyben ember Isten ellen tusakodik és ellene áll.

Ki keményíti meg az embert a' bűnben?

I. Az embernek meg-orvosolhatatlan gonosz akara-

akarata és nem az Isten. *Sólt. 5: 5. II.* Az Istennek is tulajdonítatik a' meg- keményítés, a' mely femmi nem egyéb; hanem az Istennek, a' bűnt követő, büntető ítéleti. *Exod. 7. 22. 23. 8. 19. 9. 35. 13. 15.* mely által a' bűnöst, az ő vakmerő és szántszándékból lött gonoszságáért, a' bűnök-re rohanni meg-engedi; kegyelmét tőle megvonván, a' látánnak hatalma alá-ereszti, vala-mig végképen az örök életnek örökiségét el-veszti.

IX. ARTICULUS.

A' SZABAD-AKARATROL.

Hár az eset után valamelly szabad akarata vagy ereje a' lelki dolgokban az Idősejnek meg szerzesében marad-e az embernek?

Nem maradot: Hanem I. A' külső világi dolgokban, azoknak el-választásában, rendelésében, kezdekésekben, végezésekben, vagyon szabadságunk; de II. a' lelki dolgokban nintsen. *I. Kór. 2. 5. 14.* Magától az ember itten semmit nem kezdhet. *Ján. 15: 5.* egy szóval az ember itten, az eset után, úgy meg-romlott természetiben, hogy magát az idvésegre csak rész szerint is, el-nem ké-szitheti, ujja nem szülheti, meg-nem igazíthatja, a' Christusban nem hihet, az Istent és felebarátyát igazán nem szeretheti, vak, megholt, bolond a' lelkiekben és a' bűnnek Sátánnak örökös rabja. *Ján. 8. 34. Efes. 2. 2.*

Hany részekből áll minden bűn?

Négyből: I. A' meg-gyökerezet, meg-tapló-súlt

súlt és meg-rögzött gonoszság, 's roszra-való hajlandóság és lelki motsok, ki miatt, Istennek, az ember, tovább nem tetszhetik. *Matt. 15. 11. II.* A' vádolás, a' lelki-isméretnek furdalása és érzése, *Róm. 1. 5. 32. 2. 5. 15. III.* Az Uralkodás és hatalom, *Róm. 7. 14-15. Ján. 8. 34. IV.* A' büntetésnek érdeme 's annak viselésére-való kötelesség, *Róm. 3. 5. 19.*

Mikor szabadul meg a' szegény Lélek mind ezekről?

I. A' büntetésnek érdeme, az újjá születésben és meg-igazításban el-töröltetik. *Róm. 8: 1.* midőn igaznak mondaték a' bűnös Isten előtt, tovább nem köteles a' büntetés terhének viselésére, *1. II.* Hatalmától és uraságától meg-szabadul a' meg-újjtatóásban, vagy a' meg-szenteltetés-bé midőn, nem a' restnek, hanem a' léleknek munkáit, kezdi gyakorolni az Istennek hatalma 's kegyelme által, *Róm. 8. 10-12-14. III.* Vádolása, furdalása és érzése az halál által meg-szűnik, midőn a' Lélek Istenhez költözködven, a' testi halál által, a' Jésus Christusnak vére által meg-tisztítatván, az Isten ítélő-széki előtt azoktól meg-szabadul, kárhoztatásokat az Isten, a' lelki-isméretből ki-törli, *I Ján. 1: 7. IV.* A' meg-rögzött és gyökerezett gonoszságra roszra-való hajlandósága, a' léleknek a' testől-való el-válásakor, mikor már a' lélek a' bűnnek tovább lakó helye nem léfzen.

HARMADIK RÉSZ.
X. ARTICULUS.

Az ember idvességének okairól és
eszközöiről:

*Hogy hogy szabadul meg a' bűnös, a' bűnről és
annak bűntetéseiről?*

Emberi erő, értelem, közbenjárás, és testi
gyakorlás által nem *sólt*. 49: 8-9. az eset után;
mert a' ki maga-is bűnös, sem magáért, sem
másért eleget nem tehet, 1 Kór. 1: 13; Mátt. 7.
7. 18. Róm. 8: 7.

*Hát az Istennek nincs már semmi út és mód
az én meg-szabadításomra?*

I. Az Atya Istennél vagyon; ingyen-való ke-
gyelem, és az ő Sz. Fiának, a' mi n.e.g.-váltásunk-
ra-való ígéreti, Ján. 3: 15. Efes. 3: 8.

II. A' Jézus Christusnál vagyon, az ő ércetünk
végben vitt véres áldozattya, érdeme és közben-
járása, 1 Tim. 2: 5. 1 Ján. 1: 7. 2: 1, 2.

III. A' Sz. Lélek Istennél vagyon, minket meg-
újító, meg-szentelő és a' Christus érdemét re-
ánk ruházó kegyelme, Róm. 8: 11. 15.

*Mit tekekszik Isten ezen ő kegyelmével
mi nálunk?*

Nem tsak akarja az emberi nemzet idvességét,
Ezek. 33: 11. hanem annak el-érésére elégsé-
ges és hatható eszközöket-is szerez, és rendel
mindeneknek, Róm. 3: 25; Ján. 3: 16.

Mitso-

XI. AZ EL-VALASZTASRÓL. 27

*Missodás ez, az Istennek idvezíteni akaró
kegyelme?*

I. El-tökéltet szándékbul-való, Ján. 3: 16.

II. Valóságos nem tetterő, Ezek. 18: 23, 32.

III. Nem egy áttalában véggel-való; hanem
rendes, mert fundáltatott a' Christusban, és bi-
zonyos végre eszközökre határozottatott, a' mel-
lyek által az Istenben ez a' kegyelem fel-indúl,
Ján. 3: 16.

XI. ARTICULUS.
AZ EL-VALASZTASROL.

Kiknek szolgálnak ezek idvességekre?

Az Hiveknek, a' kiknek az igaz hitben végig-
len-való meg-maradásokat, Isten eleve által lát-
ván, Efes. 1: 4. 6, Róm. 8. 7. 29. választattak az
örök életre örök időknél előtte, Mátt. 25: 34.

Mi okon válasszott el Isten némelyeket?

Nem érdemekért, nem-is minden tekintet
nélkül, hanem ingyen kegyelemből, Efes. 1: 4.
A' Christusnak érdeméért, el-látván Isten azok-
nak az hitben végig-való meg-maradásokat, Róm.
11: 5. Efes. 1: 5-6-7.

Missodás hát az el-választás?

A' Christusban mind halálig hívő embernek az
idvességre-való örök el-rendelgetése, 1 Péter. 1: 2.
Jak. 2: 5.

Kiket válasszott Isten az örök idvességre?

Az embereket; de nem a' mennyiben embe-
rek, nem-is a' mennyiben teremtenők, nem-is
a' men-

a' mennyiben éppek; hanem a' mennyiben az Istennek eleve el-látásában meg-estek, és a' Christus nélkül szűkölködnek, és a' Sz. Léleknek ereje által állhatatosou, mind végiglen hisznek.

Mitsoda tulajdonsági vagynak az el-választásnak?

I. Hogy örökké Való. Mátt. 25: 34. 2 Tim. 1: 9. II. Hogy rész szerinti Való. Mátt. 20: 16. és nem mindenekre tartozik. III. Meg-változhatatlan. bizonyos okokhoz köttetett, Filip. 2: 12. Efes. 2: 4. Jelen. 2: 10. Mátt. 10: 22. noha a' benné lakozó kegyelmet, a' választot személy, egy ideig el-vesztheti, Solt. 51: 13. 1 Kór. 10: 12-13. IV. Hogy bizonyos, Luk. 10: 20. 2 Tim. 4. 8. Filip. 2: 12. meg-tudgya azt, minden valaki Istennek Fia, a' Sz. Lélek bizonyosság-tételéből, Róm. 8: 14-15-16.

Miért veti hát az Isten némelyeket a' kárhozatra?

Nem az ő titkos tanásából, avagy minden tekintet és érdem nélkül, csak szabad Uri akaratyából; hanem a' bűnös eleve el-látott hitetlenségéért és a' Christusnak meg-vetéséért, Mark. 14: 10. 1 Theff. 5: 9. valamiért ember idő szerint el-kárhozik, azért örök időtől fogva is a' kárhozatra vettetik, úgy-mint a' bűnért; ha más-kint minden tekintet nélkül vettetnék a' kárhozatra, idő szerint pedig a' bűnért kárhoztatnék, tehát az Isten tanása nem egyezne annak végben vitelével.

Mitso-

Mitsoda tehát a' meg-terés?

Az hitetlen bűnösnek eleve el-látot, halálig-való hitetlenségéért 's meg-nem teréséért, az örök kárhozatra-való vettetése és taszítása, Mark. 16: 16. Jan. 3: 36.

Mitsoda tulajdonsági vagynak a' meg-vetésnek?

I. Az örökké-Valóság. mivel még világ fundamentumának fel-vetése előtt lőtt, Mátt. 25. 41. Jud. 7. 4. II. Meg-változhatatlanság. Num. 23: 19. 1. Sám. 15: 29. Malak. 3: 6. III. Sokaság. Mátt. 7. 13. mert többen vagynak a' meg-vettettek, mint sem az hívek. IV. Az újja szűk lettek állapottyában egy ideig-Való lélel, Sid. 6. 7. 4-5-6. Luk. 8. 13. Es V. Az hitetlenségben-Való végig meg-maradás, 's állhatatosság.

Mitsoda oka tehát a' meg-terésnek?

I. A' mennyiben a' meg-vetetés számláltatik a' bűnnek büntetési, és az Istennek Itélő Birói munkái közé, az Istentől vagyon; ki nem azért, hogy úgy tetszik 's úgy akarja szabad volt véle; hanem az ő igazságából és a' bűnön-való bűn-szű-állás miatt, lélezen oka a' meg-vetésnek.

II. A' bűnös ennek oka, a' mennyiben hitetlen, és az Isten kegyelmét 's hivatallyát meg-veti, érdeme szerint örökké el-vesz, Ose. 13: 9. Így mind a' kegyelemtől 's mind a' Istennek ditsőségétől meg-vettetnek, és öröktől fogván az Isten ortzájának látásától, az örök tűzre kárhoztatnak,

nak, hogy az ő boldogul-álló igazságát, az Isten meg-mutatása, *Róm. 3: 25. 26. 1: 32.* El-hid hát hogy az Isten Itélendő személyeket nem tsinált; hanem talált, nem-is volna igazság, az olly bűnben esett lelket büntetni, a' ki, midőn az épségben állana rendeltetett volna a' romlásra.

XII. ARTICULUS.

A' CHRISTUS SZEMELLYERŐL.

Mitoda érdemlő oka a' mi időségeinknek?

A' Közben-járó 's mindeneket meg-váltó Isten Ember Jéhus Christus, *1 Tim. 2: 5. 1 Ján. 5: 7. Róm. 9: 5.*

Mitoda a' Christusnak Emberi természet?

Mindenben hozzánk hasonlatos, test, lélek és vér a' bűntől meg-válva, *Filip. 2: 7. 8. Mátt. 20: 28. 26. 28. Sid. 2: 14-15.*

Honét vötte fel a' Christus ezt az emberi testet?

Nem az égből hozta, nem-is másonét vötte; hanem a' Dávid Király nemzetéből származott, Boldogságos Szűz Máriának testéből és véréből a' Sz. Lélek formálása által vötte magára, *Mátt. 1: 18. Luk. 1: 35. Ján. 1: 14. Sid. 2: 14.* úgy hogy ollyan részekből és tagokból, testi vétek nélkül erőtelenségekből állott légyen (a' minéműek az éhség, szomjúság, fáradtság) *Esa. 53: 2.* és az ő lelke a' mi lelkünkhez hasonló tulajdonságokkal, csak hogy vétek nélkül való indulatokkal volt fel-ruházva, *Mátt. 26: 38-39. Sid. 5: 7. Ján. 11: 33. Mark. 11: 13. 13: 32.* mint a' mi testünk és lelkünk.

Nemsené

Nemsen é hát a' Christusban két Semelly Isten és Ember?

Nemsen: Egy az Ur Jéhus Christus, *1 Kór. 8: 6.* Egy a' Közben-járó, Isten és ember között. *1 Tim. 2: 5.* egy az ő személye-is, mellyben a' két természet egyesült.

Mitoda egyesülés ez?

Nem szóbéli, nem-is természet szerint való, mint a' drága kő a' gyűrűvel, vagy a' Tenger Ant-verpiával egyesül, 's nem-is ollyan; hogy az Isten Fiának személye tartaná csak az emberi természetet, mint minket tart az Isten; hanem személybéli valóságos egyesülés ez, *Kol. 2: 9.* de nem mintha személy egyesült volna a' személyel, mivelhogy így két személy volna a' Christusban: hanem hogy az Isten Fiának személye, a' személy nélkül való emberi természetet az ő személyének egyességében fel-vötte, azzal és abban él. *Sid. 2: 16.* Hogy az Isteni és emberi természeteknek azon egy személyek légyen.

Hogyhogy egyesült ez a' két természet az Isten Fiának Semellyében?

I. Az Istennek Fia, ki meg-tesztelése előtt tökéletes személy vala, az emberi természetet a' Boldogságos Szűz Máriának méhéből, a' melly fo-ha személy nem volt, nem-is lézen. és most-is nem az, az ő személyének egyességében örökre és el-válthatatlanul fel-vötte. II. Ugy hogy egyik természet a' másikon kívül fo-ha ne találtsák.

B 4

azert

azért hogy az Istennek Fia, igazán mondattasfék szenvadni és meghalni, e' világ bűnéért és az embernek fia mindenűt lenni, 's mindent tudni. *Mát. 28: 18. Róm. 8: 3.* III. Hogy minden öszevarodás és keveredés nélkül lőtt ez az egyesülés, egyik természet nem vált a' másikká, hanem mindenik, a' maga természeti tulajdonságait megtartotta. IV. Igen igen szorossan és böltségesen egyesült (nem úgy mint egyik deszka a' másikkal, midőn össze ragasztatnak) hanem mint a' lélek a' testtel, úgy hogy a' két természetek, szüntelenvaló viszontagsággal egymással közösüllyenek, és valaholott az egyik vagyon a' másik-is ott légye.

Mi követi ez a' belmelybéli egyesülést elsőben?

A' két természeteknek minden változás nélkülváló, igaz és valóságos kötelezése; úgy hogy az Igének, avagy a' Christusnak Istenlége, légyen a' felvőtt testének Istenlége. *Kol. 2: 9.* és viszontag a' felvőtt test légyen az Isten Fiának teste. *Ján. 1: 14.*

Hogyhogy közli egyik természet magát a' másikkal?

I. Az Isteni természet, az emberi természetet körül-fogva tellyeségesen tökéletesen által-hatya, magát az ő valóságának tökéletességével egészlen közli, ki-mondhatatlan módon meg-személyesíti. *Ján. 1: 14. Kol. 2: 9.* az-az Isteni személyben részesfe; tökéletesen benne lakik; hogy nem csak a' testet; hanem annak tulajdonságait tulajdo-

lajdonává tegye. II. Az emberi természet pedig a' Fiúnak személyében, tökéletességében, Istenlégeben, természetiben, valóságosan részesül, úgy hogy az Isten, embernek, és az ember, Istennek mondattasfék. *Luk. 1: 35. Róm. 9: 5. Mat. 16: 16. 1Kór. 15: 45. Jerem. 23: 6.* De nem mintha ez által, az közlés és részesülés által, a' test Istenlége, és az Istenlége teste vált volna; hanem a' test meg-Istenesül, meg-ígyesül, és az Isten Fia meg-testesül. *Ján. 1: 14.* tsak, mind a' két természet maga valóságában 's természetiben, azon egy személyben meg-maradván.

Mi követi meg ezt az egyesülést másodszor?

A' természetek tulajdonságinak egymássalvaló igaz közölterések, a' mely következik a' természeteknek közösülésekből, *Sid. 2: 14.* Mert az hol az Istenlégnek minden tökéletessége lakik test szerint, *Koloss. 2: 9.* szükséges hogy az Istennek tulajdonságai-is (kik az Istenlégnek tökéletességei) ottan lakjanak 's legyenek, kik-is ha nem közöltettek volna az emberi természettel (az ő munkái meg-határozottak lévén) soha az idvességnek munkáját végben nem vihette volna, mert a' meg-határozott erejű 's érdemű vérrrel, minket meg-nem válthatott volna, *Solt. 49: 8.* Istennek tulajdon vére kívántatván arra, *Tsel. 10: 18.*

Hányképen leszen ez a' tulajdonságoknak közölterése?

Háromképen: Midőn vagy az Isteni, vagy az emberi

emberi természeteknek tulajdonsági, valóságosan tulajdonítottak az egész személyeknek; akarmel-lyik természetnek nevezésében; úgy mindazon-által, hogy az a' tulajdonság, mellyik természeté legyen be-határozatásfok, mint születni, szen-vedni, meg-halni, fel-támadni, az emberi termé-szet tulajdonsága; mindazáltal az Isten Fiának; vagy az ő Isteni személyének valóságosan tulaj-donítatik; hogy született, szenvedett, meg-holt 's fel-támadott, mivel Isten személye vagyon az emberi természetnek, *Róm. 1: 3. Gal. 4: 4. Luk. 1: 35. Tiel. 3: 15. 20. 28. Ellenben mindenütt jelen lenni, idvezíteni, meg-segíteni, váltani, a' bűnt meg-botsátani, mindent tudni, az Isteni ter-mészetnek tulajdonsági, Ján. 6. 61. Már. 23: 20. Róm. 9: 5. 1 Kér. 8: 6. 2 Kor. 13: 5. Tiel. 3: 26. 20. 28. mindazonáltal az ember Christus Jésus-nak-is valóságosan tulajdonítottak, mivelhogy Isteni személyben vétetettvén, valami a' szemé-lyé, vagy az Isten Fiáé azt magáévá tőtte; mert az Istenfég ő benne lakozik, *Koloss. 2: 9.**

Az Istennek valóságosan nem tulajdoníthatatik a' születés, szenvedés, halál és meg-feszítés; talám ez a' tulajdonságoknak tulaj-donsága-is nem valóságos?

Ugy vagyon; I. hogy az Isten az ő természé-tiben nem szenvedhet, meg-nem halhat, meg-nem feszíttethetik; de magáévá tévén az emberi természetet, akkor tulajdonává tőtte, az emberi termé-

természet tulajdonságait-is valóságosan; hogy a-mellyek a' testnek tulajdonsági, azok tulajdon va-lóságosan Istenben mentek véghez, *Tiel. 20: 28.* mért ha a' Isten a' maga vérén meg-nem váltott volna minket; soha a' tsupa emberi vér 's termé-szet érettünk eleget nem tőtt volna, szükséges vala tehát, hogy az Isten tulajdonképen szenved-ne, de a' testben. II. Az emberi idvesség meg-szerzésére kívántatott minden Isteni méltóság, ditsóság, hatalom, mindenütt létel, minden tud-ság, meg-elevenítő 's bűnt botsátó vég-nélküli való erő. Az Itélet közöltetett és adattatott az emberi természetnek idő szerint; nem az Isteni-nek; mert valamellyek idő szerint a' Christus-nak adattattak az ő embersége szerint adattattak, mert az Istennek idő szerint az ő tökéletességé-hez semmi sem adattathatik, hanem az ember Isten Fiának, *Ján. 5: 22. Kol. 2: 3. Filip. 2: 9. Efés. 1: 22. Már. 2: 8. 18.*

Kell-e a' Christust emberi természetű szerint imádni?

Igen-is: Mert ő néki ditsósége és méltósága adatott, a' személybeli egyesülés által; de nem imádjuk külön mint valamely meg-különböztes-tett személyt; hanem mint az Isten Fiának szemé-lyével meg-személyítettet és meg-Istenesítettet testet. *Phil. 2: 10-11. Solt. 45: 12.* Még a' sze-mélybeli egyesülésben-is nem imádjuk a' testet ő magáért; és ő általa; hanem azért az Isteni ditsó-ságért és méltóságért a' mellvet vőtt a' személy-beli egyesülésben.

III. Midőn az ő tiltzbeli munkáit, mind a' két természet munkálódja, egymással közölvén munkájokat, közölvén magát egyik természet a' másikkával, innét mondaték, az Ember Jéhus Christus Közbenjárónak; 1 Tim. 2: 5, mert az ő Közbenjáró tiltzi, mind a' két természeti szerint veghezviszi, mivel midőn egyik természet, azt munkálódgya a' mi néki tulajdon, akkor a' két természet és a' munkák között viszontagsággal való közösülés szűkfégy hogy légyen, úgy hogy; az Iftenfégy tulajdonává tégye ezeket a' mellyek az emberfégy; és a' mellyeket az emberi természet munkálódik, nem tsak a' maga erejéből; hanem a' véle közöltetett erőből-is. 1 Kór. 15: 3. Gal. 1: 4. Róm 8: 3. Terem. 3: 15.

Egyenlők-e a' munkálódásban mind a' két ter-
mézetek?

Nem: Mert I. Az Isteni természet maga tulajdon erejével, az emberi pedig véle közölterett erővel, munkálódik az ő tiszteiben, mint a' tudá-
tételekben. II. Egyik természetnek a' munkálódása, tehát nem a' másik természet munkálódása, de mind a' két természetnek munkálódása, azon egy dolognak végben vitelében szorgalmatoskodnak.

Világosíts meg ezeket jobban énnekem?

I. A' munkálkodó erő 's tehetőség, attól a' természetstől származik; a' mellyikének tulajdona, mint meg-váltani, Isteni erő, meg-halni emberi tulajdonság. II. A' véghez vitt közönséges munka pedig

pedig, az egy Isteni személyben lévő két természetnek közölteésekéből származik, mint a' ki öntött vér, a' mennyiben ki öntött, az emberi természetnek tehetőségéből származik; de a' ki öntött vér, a' mennyiben a' bünt el-törli az Isten embernek munkája 's tehetége, tehát 1. olyan munkája a' Christusnak, a' kit az Isteniség, a' testi nélkül véghez nem vihetet, mint, a' vérnek, a' hű-nöknek meg. borsátására való ki-ontását. Vagyon 2. olyan ki jó tetfzéséből a' testi nélkül véghez nem akat vinni, mint tsudakat tenni. Vagyon 3: olyan kit a' testi az Isteniség nélkül, végben nem vihet: mint halottat támasztani, a' kiket a' két természet egymásnak közlésével a' személybeli egyesülés által úgy vízfén véghez, hogy a' mind a' két természetre legyen. Már. 9: 6. Márk. 5: 30. Luk. 6: 19. mivel az erő és tehetőség a' mely ezeket munkalodgya, mind a' kétörnek tulajdona az egyesülésnek fundamentonjából.

Hát a' Christius mind a' két természetire nézve Ga-
loságosan mondattuk-e Közbenjárónak, Meg-
váltónak, Meg-igazítónak, és Id-
vezítónak?

Igen is Salóságosan: Mert I. Az Idvezítés, 's közbenjárás, mind a' két természettről származik, az ő külön-külön munkálódások szerint, mert a' teft közbenjáró az ő halála 's szenvedése által; de az Istenfeg Közbenjáró, adván a' teft szenvedésnek és halálának, méltóságot, érdemet, és terhet. II. Valamelly természet tehát az Isten Fiának

nak személynében vagyon, azt a' közbenjárásból, idvezítésből, soha senki-is ki nem rekesztheti. *1 Tim. 2: 5. Az emberi természet nem:* mert azért részesült a' mi testünkben és vérünkben, hogy a' Közbenjáró lenne, az Isten 's ember között, és hogy a' mi bűneinkért, az Isten igazságának eleget tehesse, a' melly halál és vér-ontás nélkül nem lehetett. *Az Isteni természet is nem,* mert az Istennek meg kell vala békélőnünk, a' bűnökért eleget kell vala tenni, az ördög munkáit elrontani, az ördök igazságot helyre állítani, a' bűnökért ökökkelletesen el-törölni, és az Istennek törvényét betölteni kell vala, a' mellyeket a' pusztá ember soha is véghez nem vihetet volna. *Jerém. 23: 6. 33. 16. Ose. 1: 7. Tsel. 20: 28. Róm. 8: 3. 2. III. A' Christus* Közbenjárói tiszti tehát, mind a' két természetnek tulajdona az Istenfégnek minden meg-fertőzőse nélkül, magára vállalván azt az Isten Fia,

Mik által kecsértetett a' Christus az ő tisztire?

I. A' Környűmetékedés, II. A' Fel-kenés, III. A' Kereszttség és IV. A' pusztában lött kísérés által.

Miert merékedett környűl a' Christus?

I. Nem azért hogy ő az által ujja születetnék, az ördök-életre el-petséltetnék, mint mi a' Sákramentuinok által, mivel önnön maga, az Idveség, és ő reá való nézve nem-is volt Sákramentom; hanem csak jel; hanem meg-akarta szentelni a' környűmetékedést, hogy lenne az ujja születésnek és idveségnek eszköze, *Luk. 2: 3. Gal. 5: 3.*

Uj Hogy

II. Hogy magát az ő testből ki-tsorgott vérevel köteleznél a' mi váltáságunkra, és a' törvénynek léendő be-töltésére, azért magát a' templomban Istennek be-műtatta *Luk. 2: 22. 1. 35.* érettünk, *Ján. 17: 19.* mert ő bűn nélkül fogantatott vala; hogy a' törvényes cérémoniának is eleget tenne 's meg-bizonyítaná, hogy ő annak ökökkelletes tellyeségét el-hozta légyen. *Kol. 2: 17. Sid. 10: 1.*

Mi követte a' Christus környűl-mesékedését?

Az ő nevezete a' ki ördöktől fogva Istennek rendeléséből *Sid. 13: 8. Luk. 1: 31.* és nem az emberek név adásokból Jéfsusnak nevezetett.

Miert nevezeték Jéfsusnak az az Idvezítőnek?

I. Mert ő tölt eleget a' mi bűneinkért. *1 Ján. 2: 2.* *II.* Mert ő a' törvényt be-töltötte érettünk *Gal. 4: 4.* *III.* Mert ő ördökké efedezik érettünk, *Sid. 9: 24.*

Miert nevezeték az Isten Fia Christusnak?

Azért, mivel emberi természetire nézve, idő szerint a' Sz. Léleknél véghetetlen, és mérték nélkül való ajándékival és lelki olajjal fel-kenetett; hogy mi érettünk az ő Próferai, Papi, és Királyi tiszuit véghez vihetné, *Sólt. 44: 8. Luk. 4: 18. Sólt. 2: 6. Esa. 51: 1. Dan. 9: 24.*

Miert keresztelkedet meg a' Christus?

I. Hogy az által, az ő tisztiben be-irattatnék, és Isten Fiának Messiásnak, e' világ meg-váltójának lenni ki-nyilatkoztatnék, hogy ő légyen az.

A' ki,

a' kibén az Atyának minden kedve bé-tölt, és a' kit hallgatni 's követni kellene, mint közönséges Lelki Monárlát. *Mát. 3: 17. 17: 5. II. Hogy a' keresztségnek Sákramentomát az ő sz. testével és azzal való éléssel az hiveknek meg-szentelné, és az ujjá születésnek meg-álhatatlan eszköze-vé tenné; de nem azért vötte fel a' keresztséget, hogy az ő idvességének eszköze lenne; mert a' nélkül nem szűkölködött, mivel ő maga az idvesség. *Terem. 49: 18. Luk. 2: 30. Esa. 49: 6. és Örök-élet. 1. Ján. 1: 2. 1. 5. nem-is élt véle, mint Sákramentommal, ugymin: eszközevel az ujjá születésnek, a' Christusnak és igazságának fel-öltözésének, ki-is hinné-el, hogy Keresztelő Sz. János, a' Christust, a' Jéhus Christus nevében keresztelté volna meg? a' melly valósága a' keresztségnek, a' mint másokat Sz. János keresztelt. *Tiel. 19: 5. és ki mondaná hogy a' Christus testére ontot viz, a' Sz. Háromsággal vagy a' Christus vérével Sákramentomi módon egyesült volna az ő bűneinek meg-botsátására a' mellyek soha nem voltak.***

Mi követte a' Christus meg-keresztelkedését?

A' pusztában negyven napok alatt való szüntelen és kemény késérteti, az hová ötet a' Sz. Lélek rendkívül való vétellel azért vité, hogy az ő késérteti által. bizodalmat és reménséget szerzene mi bennünk, ám a' véreknék el törlötetéséről, a' mellyben a' mi első születünk a' sárán késérteti által esenek vala *Márk. 1: 12. Sid. 2: 18. és azokért, a'*

kik

kik kintelenek a' pusztában bujdosni, tudná meg-segíteni, 's el-híterné hogy az Istennek leg-szebb szolgálai is a' késértetek-alá vettek, és hogy ő mindenben hozzánk hasonlatos ember a' bűntől meg-válva.

Hány tisztekre kenetettet-fel a' Christus?

Háromra: I. Próféta, II. Papi, és III. Királyi tisztre.

Mitoda a' Christus Rózsáját tistei?

Olly hivatal: mellyben az emberi nemzetért. Az Atya Istennek magát meg-áldozta, elégsegesen a' törvényt bé-töltötte 's mindennémű bűneinkért eleget tölt. *Sid. 2: 17. 7. 26. 9. 28. 1. Ján. 2: 26. és ma-is az ő áldozattyának erejével érettünk esedezik, Sid. 9: 7. 8. 9. 11: 12. 24.*

Mitoda a' Christusnak elég-része?

Az ő Fő Papi tisztinek első része: melly által az Isten Ember Jéhus Christus, minden embereknek mindennémű vértékért tulajdon vérével áldozott. *Esa. 53: 5. Gal. 3: 13. 2. Kór. 5: 15. és a' tökéletes magára vállalt váltáságnak, árát elégsegesen meg-fizette Solt. 40: 7. 8. 9. Sid. 10. 5.*

Kikért tölt a' Kristus eleget?

Nem magáért, sem az Angyalokért, *Sid. 7. 8. 26. 2. 7. hanem az el-esett minden emberekért, Ján. 1: 29. 1. Ján. 2: 2. 2. Kór. 5: 15. Ján. 3: 16. Az Isten igazságának 's irgalmasságának, dicséretire 's a' mi meg-váltásunkra, Róm. 3: 25. 26. 5. 8. Sid. 9. 12.*

Mitoda

Missoda a' Christusnak esedezése?

Az ő Papi Tisztinek második része, melly által az Isten ember Jéhus Christus minden emberéért, kiváltképen az hívekért, minden ő érdemének erejével valóágoson Isteni méltóságának kifebbebbülése nélkül szól, közben jár, hogy minden lelki és testi jókat nyerhesse minékünk, *1 Ján. 2: 1. 1 Tim. 2: 5. Esa. 53: 12. Róm 8: 34.*

Mikor kezdődös és mikor lesz vége ezen esedezésnek?

Öröktől fogván való ez, *Sólt. 110: 4. Sid. 9. 7. 6.* Vége pedig leszzen ez világ végezetekor, *Efés. 5: 27. 1 Kór. 15: 24.*

Ebben az esedezésben és Papságban, missoda állott be a' Christus mennyben menetele után?

Senki! mert ebben a' Papságban, sem előtte valói, sem következői nem voltak az Isten Fiának, mert ez örökké-való Papság, a' Meleghíedek rendi szerint, *Sid. 7: 11. 12. 15. 14. 27.*

Vagyon-e minékünk a' Christuson kívül több közben járonk?

Sem a' meg-váltásra, sem az esedezésre több közben-járó, sem az égben, sem e' földön nem volt, nints, nem-is leszén, *1 Tim. 2: 5. I. Azert,* mert az esedezésnek fundamentoma, a' Christusnak érdemének műtatása, mellyel az Isten a' Christust mint egy kötelezi, az hívek idevezítésére a' véle tött kötésnek *conditioja* szerint. *II. Mert a' Szentiek Szentiben, senki nem mehet*
be

bé erre a' vegre, a' ki csak nem Fő-Pap. *III. Es a' Christus ebben senki czimborálására nem szólott, mivel az ő lelkének rettenetes munkáiban is egyedül nyomta a' fajtót, és senki is azon pohárt meg-nem ihatta a' kit ő. IV. Avagy a' szolgáknak voxsa és kérése nélkül nem nyerheti-e meg a' Fiú, a' mit kíván az Atyától? holott még az Szenteknek az ő vérevel meg-tisztított, könyörgéseket is ő vízti az Istennek széki eleiben, *Menn. Jelen. 8: 3.**

Missoda a' Christusnak Királyi Tiszte?

Olly hivatallá az Isten Ember JESUS Christusnak, melly által vég nélkül-való hatalommal és méltósággal, mind a' két természetire nézve, a' földön és az Égekben bír és igazgat mindeneiket, őltalmazván az ő Ecclesiáját kiváltképen a' földön, *Sólt. 2: 6. Filip. 2: 10. Efés. 1: 20-23. Zsel. 3: 15.* ellenfelein diadalmason országol.

Mikor kezdett ez az ő Királyi sága?

I. Istenségére nézve miúlta igazgatni való dolgok vagynak, azúlta Királykodott. *II. Emberségére nézve* pedig az ő fogantatásának első szempillantásától fogva ezen Királyi méltóságot bírta, és a' közönséges birodalomhoz jussa volt. *Esa. 11: 6-7. Luk. 2: 11. III. Közönséges és büntetlen való országolása* kezdődött, az Istennek jobbjára ülésékor *Efés. 1: 20.* nem mintha az égben menésékor lőtt volna csak Király, mert akkor már Király lévén csak az ő Királyi székebe vitetett-bé *Jelen. 17: 14. 19. 16. Róm. 10: 12. 1 Kór. 11: 3. 1 Tim. 6: 13.*

Mikor

Mikor lesz vége a' Christus Országának?

I. Soha; mivel a' vég nélkül örökké-való *Luk. 1: 32, 33*. II. Meg-szünik ugyan ezen országnak az ő igéje, és Sákramentomi által való igazgatása; de valamint hogy a' Christus örökké az Istennek jobján ül, úgy örökké munkálkodni fog *Sid. 1: 3. 12. 2. Jel. 3: 21, 22. 3.*

Hány országa legyen a' Christusnak?

Három: I. Az Hatalomnak, II. A' Kegyelemnek, III. A' ditsőségnek országa.

Mellyik az Hatalomnak Országa?

Olly tiszte melly által az Isten Ember Jésus Christus, az Istennek minden munkáit, véghetetlen erővel és méltósággal bírja és igazgattya, Istennek ditsőségére és az ő alatta-valóinak idvefflegekre. *Solt. 8. 7. 8. 9. 1 Kór. 15: 27, 28. Sid. 2: 11. 7. 8. Efés. 1. 21, 22. 1 Pétr. 3: 22.*

Mellyik a' Kegyelemnek Országa?

A' Christus két természetinek olyan tiszte, mely által az ő sz. Igéje és Sákramentomi által, magának Ecclesiát tart, azt igazgattya, megtartya és őltalmazza az Istennek ditsőségére, és az ő országának romlására 's az hivek idvefflegére. *Efsa 43. 21. Efés. 1: 12. 1 Pétr. 2: 9. 1 Ján. 3. 8. Solt. 110: 5.*

Mit munkálodik a' Christus ebben az országban?

I. Az ő Apostolit ki küldi, meg-világosítja, és megtartya őket az Evangelistákkal és Doktorokkal együtt. *Már 28. 19. Márk 16: 15. Luk. 24. 47. Efés. 4: 11. Tiel. 1: 8.* II. Minden nemzetek

zetekből Ecclesiát gyűjt magának, az őveit ujjá szűli *Ján. 3. 3. 1 Pétr. 1: 3.* meg-ujjittya *Tir. 3. 5.* és az ő ellenféli között uralkodik *Solt. 110. 5. 1. 1 Kór. 15. 25. Sid. 1. 13. Efés. 1. 20.*

Mellyik a' Ditsőségnek Országa?

Az Isten Ember Jésus Christusnak olly tiszte, melly által az ő meg-dicsőített Ecclesiájának Feje lévén előtte jár, egyedül maga bírja és igazgattya azt, az Isten nevének dicsiretíre és az hivek nyugodalmára.

Mikor kezdődött ez az Ország?

I. Emberi természetire nézve kezdődött, mi-helyt a' Fiú az Atyának jobjára ült. II. Ennek penig ki nyilatkoztatása, és végső tökéletessége, lé-szen akkor, mikor az hivek a' ditsőségbe be-vitet-tetek, *Már. 25: 34.*

Nem hozott-e a' Christus ezeknek az Országoknak igazgatására, új törvényeket és új ígéreteket be az Új Testamentomnak idejében?

Nem, hanem I. hogy az Fariszeusok magyarázattya által, meg-vesztegetett törvényt, helyre állatá, és meg-magyarázta, az Istennek imádását a' Christus magára-is szabta. II. Es hogy világosabban az ígéreteket, de nem ujjabbakat a' kik az O T. stamentomban nem lőttek volna, hirdette, és ki-jelentette, a' Christus, hiszszük. III. Hogy pedig a' Christus emberi természetinek imádását, 's a' mindennapi könyörgést, csak most parantsolta volna, és a' bűnöknek bocsánattya, a' Sz. Lelket

ket az örök életet, csak az Új Testamentomban ígérte volna a' Christus, ezt nem hisztük. *17.* Mert, a' Christus nem azért jött, hogy új törvényeket hozzon; hanem hogy a' Móses törvényének éretünk eleget tégyen, és kegyelmet nyertsen, *Ján. 1:7.* Melly Törvény olly tökéletes, hogy senki-is ahoz sem nem adhat, sem el-nem vehet, *Luk. 10: 27.* a' kiket-is senki be-nem tölthet, nem hogy még azokat meg-szaporította volna a' Christus. *18.* A' bűnöknek meg-botsátása, *Móses 11. könyv. 34: 6-7.* Az örök élet, *Levit. 18. 5.* *Habak. 2. 4.* A' Sz. Léleknek ajándéka, *Sólt. 51. 13-14.* *Joel 2. 28.* *Zak. 12. 10.* még az ő Testamentomban meg-ígértett, nem csak az Ujban, *Esa. 4: 3.*

Hogyhogy igazgattya a Christus ezeket az Országokat?

I. Nem úgy mint Istennek *Vicarius*, hanem mint az Istennél egy Ur, és nem csak az Ecclesiát, hanem mindeneket bír, *Men. Jelen. 17. 14: 19. 16.* *Róm. 10. 12.* *1Kor. 11. 3.* *II.* Mindenütt embersege szerint-is, jelen lévén nem csak kegyelmével, és hatalmával távolról őkaltmazza, *Már. 28. 20.* a' mint sokaknak meg-is jelent, *Apost. Tsel. 7: 55-56. 9: 5. 18. 9. 10. 23. 11. 2 Tim. 4. 17.*

Hány állapotja volt a Christus emberi természetének a' földön?

Kérd: I. Az Alázatóságnak és a' Felmagasztaltatásnak állapotja.

Miszo-

Miszo: a Christus Alázatosságának állapotja?

Olly állapot mellyben a' meg-tesztült Isten Fia, a' JESUS CHRISTUS, szolgál formát vévén magára, az Isteni formát le-tette; az ő emberi természetit, az Isteni tulajdonságoktól, valóságosan; de szabadon egy ideig meg-üresítvén azokkal (noha bírta) nem élt, *Filip. 6. 6-7.* engedelmessédvén a' keresztnék haláláig, hogy az Isten igazságának eleget teherne, 's minket idvezíthetne, *Sólt. 69: 3. Esa. 43. 24. 25. Gal. 4. 4-5.*

Mikor kezdődött ez a Christus Alázatossága?

A' meg-tesztülésnek első szempillantásától, és tartott mind addig, valámig az ő teste meg-elevenedvén a' köpörsóban Sz. Lelkével egyesült.

Mit tessen az, szolgál formát vőtt magára, vagy mi-ben állott ez az szolgál forma?

I. Nem abban, hogy meg-tesztült az Ige; mivel a' meg-tesztült Isten Fia vőtte-fel a' szolgál formát, és ma-is azon teste lévén, még-is nints tovább azon alázatóságban ma *II.* Nem-is abban, mintha az Isteni méltóságát tellyességgel el-vetette, avagy el-tirkolta volna; hanem *III.* Abban; hogy az Isten véle közölterett tulajdonságokkal, az Ember JESUS CHRISTUS szabadon nem élt, az emberi erőtelenségeket magára vőtte. *Sid. 4: 15.*

Mellyik természetű Berint aláztatott meg a Christus?

I. A' test nélkül való Ige; avagy Istenfég meg-nem aláztatott; mivel az Istenfég nem szenvedhet-

ven

vén és meg-nem halhatván ; tehát a' keresztnek halálára-is, nem üresithette és nem alázhatta-meg magát. II. Nem-is két természetire nézve aláztatott meg, a' mint nem is a' két természet magasztaltatott-fel, *sólt* 8: 5. *Hanem* III. a' meg-teszt-sült Isten Fia a' Jéhus Christus, emberire nézve, aláztatott volt meg, a' mennyiben Istennek formájában volt. *Fil.* 2: 6. Az Isten emberből álló személy aláztatott azért meg ; de az ő Isteni személyében lévő Emberi természetire nézve.

Mit értesz az, Istennek formáján a' két le rótt a' Christus ?

I. Valamint a' szolgai formán nem az emberi természet, úgy az Isteni formán-is, nem az Isteni természet értetik. Másként az alázatos sorsban az Isteni természetet, és a' fel-magasztaltatásban az emberi természetet le-rótt-e volna, és így egyik állapotban-is nem lótt volna Isten ember. II. Valamint a' szolgai formán alázatos nyomorúságos keserves el-vettetett és szegény állapot értetik ; ellenben az Isteni formán ditsőséggel és hatalommal telyes *élet*, Isteni uralkodás és veghetetlen országolás.

Miért rótt-e ezt az, Isteni Formát a' Christus ?

Hogy éreztünk szenvedhetne, meg-halharna, és hogy a' mi első szüléinknek nagy vétkeket s az Isteni formára való vágyódásokat, az ő testében lakozó Isteniség telleyessége nek ki-űrességével el-törlené, Másként ha az ő hatalmasságával élte volna,

vólna, meg sem foghatták 's meg-sem feszíthették volna őtet a' Sidok. *Mátt.* 26: 53.

Melyek ennek az, alázatosságnak munkái ?

Az Apostoli Credo szerint : I. Fogantatás II. A' Születés. III. A' Szenvedés. IV. Az Halál. V. Az el-temettetés.

Rótt-e fogantatott a' Christus ?

A' Szent Lélektől ; de nem mint valami természet szerint való Atyától, mivel nem a' Szent Léleknek valóságából származott a' Christus emberi természeti ; hanem a' teremtesnek tudálatos természet felett-való formálásnak és ki ábrázolásnak általa ; úgy mint : I. A' Bóldogságos Szűz Máriának leg-nemessebb vérét külön választván. II. Azt meg-tisztította és szentelte, mert másként az Igé, nem egyesülhetet volna a' testtel. III. A' Christus Lelkét, a' Bóldogságos Szűz Máriának Lelkéből származtatta, *Esa.* 7: 14. IV. Az ő szentféges testének tagjait, az ő Lelkének lakó helyéül ki-formálta és el-készítette 's végezte. V. A' magosságosnak ereje a' Bóld. Szűz, méhét be-árványkozta hogy a' mi a' Bóldogság-Szűztől születetnek, Isten Fiának és Szentnek hivattatnék, *Luk.* 1. 35.

Miért rótt-e szűz-fel a' Christus a' Bóldogságos Szűz Máriának mehéből ?

Ollyat, a' ki az ő természeti valóságára nem csak neve és külső hasonlatosságára nézve, a' mi

testünkhez hasonlatos volt; de az ő eredetétől ógván, a' ki szent és minden véték nélkül való volt; sőt a' ki azután is nem vétkezhetett, *Sid. 7: 26. 2. §. 14.*

Miért fogantatott a' Christus?

I. Hogy minket idvezitene, *Matt. 1. 21.* és hogy a' mi új emberünknek azon Lélek által. újjonnan születetni, és az új életre meg-lelkésitetni kellettnek, itten jelentetett, *Ján. 3: 6.* és végezetre II. hogy a' mi bűnös és tisztátalan fogantatásunk ez által meg-szenteltetnék, *Sid. 2. §. 17. 18.*

Ki született a' Bölcsősges Szűz Márián?

Ollyan embert, a' ki Isten is azon egy személlyben; ezért mondatik hogy ő Istent szült, Isten Anya; nem mintha az Istennek kezdeti, Mariától fogva volna; hanem a' személlynek egyessége nézve, mivel az Isten és ember az egy személlyben voltak, *Luk. 1: 43.*

Két születés vagyon hát a' Christusban?

Igen is; I. Az Atya Isten állattayából kezdet vég-nélkül's örökké-való, *Solt. 2: 7.* II. A' Bölcső Szűz Máriának méhéből idő szerint való.

Ninsen-e hát két Fiúság a' Christusban?

I. A' születés kettő, de a' Fiúság csak egy, mert a' Fiúság csak személlye, a' születés pedig mind a' személlyé, mind a' természeté; valami pedig a' személlyé a' meg nem sokasulhat, mivel a' személly meg-nem sokasulhat; hanem ő egy.

II. To-

II. Továbbá ha a' Christusban két Fiúság volna, két Fiak is volnának a' Christusban.

Miért születetett a' Christus?

I. Hogy a' mi tisztátalan bűnnel meg-undokított születésünket meg-szentelne, *Esa. 9: 6.*

II. A' mi Fiuvá való fogadtatásunkat az Isten-nél végben vinné, *Gal. 4: 4. 5.*

Lehetséges-e inkább hogy Isten testben öltözék, és születessék és fogantassék?

Ha az O Testámentomban köddel, mint Királyi köntőssel, magát be-fedezte, emberi szóval szolott a' tsipke bokorban, a' Sinai hegyen a' Sátorban és a' Templomban, meg-lehetet emberi testben is öltözni és születetni nékie, mert az Istennél ninsen semmi lehetetlen, *Luk. 1: 37.*

Ki nemzetiből mikor? és hol? született a' Christus?

I. Dávidnak Nemzetiből, a' mint meg-prófétáltatott volt, *Luk. 2: 4.* A' Juda Nemzetességéből, *Teremt. 49: 10. Sid. 7: 14.* II. Bethlehemnek Városában, *Mik. 5: 2. Matt. 2: 6.* III. Mikor a' birodalom és a' törvény tévő el-vétetődött volna a' Júda nemzetiből, *Terem. 49: 10.* A' Római Negyedik Monarchia alatt, mikor Augustus Császár uralkodnék Rómában, *Dan. 2: 44. 7: 13. 14. Luk. 2: 2.*

Hafnosa-e ezeknek tudása?

Igen is! Mert ezekből a' dolgokból hiszszük el, hogy a' Názáretbéli Jesus, ama' meg-ígértett

tett Messiás, a' kiről minden Próféta bizony-
got tettek, *Tsel. 10: 43.* és a' kit nekünk ígért
az Isten, *Teremt. 3: 15.*

*Kérdőmből: e' a' Christus fogantatása és születése,
a' mi fogantatásunkról, és születésünkéről?*

Igen-is! *I.* Mert ő a' Sz Lélektől ferfi nélkül,
Luk. 1: 35. mi pedig a' mi szüléinknek termé-
zeiből származunk. *II.* A' Bóldogságos Szűz
Máriának szüzességének megfertődése nélkül szü-
letett a' Christus: minket pedig fájdalommal,
kinnal, ver-ontással, és szüzességtelenességgel szü-
nek a' mi Anyáink. *III.* A' Christus minden bűn
nélkül fogantatott és született, mi pedig testből
testek, bűnben fogantattunk és születettünk,
Ján. 3: 6. Solt. 51: 7.

Mitoda a' Christusnak szenvedése?

Az Isten Fiának Lelkének és testének, mi éret-
tünk magára válalt, mind haláláig való ízfzonyú
valóságos kereszti és büntetése, *Esa. 53.* hogy
az egész világnak bűnéért lakolván, azt el-tör-
lené, *2 Kór. 5: 14-15. Solt. 22.*

Mellyik természet szerinti szenvedett a' Christus?

Az Isten ember JESUS Christus szenvedett;
de nem az ő Istenességében (a' melly nem szen-
vedhetett) hanem a' fel-vőtt testben, *Tsel. 3: 15.*
1 Péter. 4: 1. A' melly szenvedés, az egész sze-
mellynek tulajdonitatik.

Kikért 's mi végre szenvedett a' Christus?

I. Minden e' világon lévő emberekért, senkit-

is

is azok között ki-nem vévén, *2 Kór. 5: 14. 15.*
2 Péter. 2: 1. *II.* Hogy az emberi nemzetet a' bűn-
től és a' pokolbéli kínoktól meg-fzabadítaná,
Sid. 1: 10. 14.

*Miből tetfzett meg a' Christus szenvedésének nagy
és rettenetes terhe?*

I. Amaz halállal való tufakodásban, midőn a' kert-
ben könyörgött, belső indulatnak forró buzdó-
ságával, úgy hogy vérral veritékezett, a' Sátán-
nal, lelki gyötrelmivel és halálos szomorúságával
hartzolván, *Már. 26: 37. 38. Luk. 22. 44.*

II. Amaz az ő panaszából, hogy ötet Isten ef-
hatta, *Mát. 27: 48.* Az Isten kegyelmének 's vi-
galztalásának édesfegét 's erejét, mellyet az ő bēn-
ne lakozó Istenfeg el-őtt ő véle között, belső-
képen nem érezvén.

Mitodás el-hagyatás ez?

I. Példa nélkül való; mert az Istennek tulaj-
don egy szülötte; ki az Atyának kebelében va-
gyon, *Róm. 8: 32. Ján. 1: 18. 3: 16.* szent, ár-
tatlan, tisztá, és a' bűnösöktől el-választott;
fiú hagyatott volt el, *Sid. 7. 26. Esa. 53: 9.*
Dan. 11: 24. 2 Kór. 5: 21. *II.* Az Istenből
való meg-utálással őfve köztette volt, mivel
minden embereknek az ő bűnöket ő magára vá-
lalta vala, nem lehetett; hogy az Isten az ő igaz-
ságának erejéből, ötet mint ártot, *Gal. 3: 13.* és
mindeneknél leg-nagyobb bűnőt, felette igen
meg-ne utálta volna, *Solt. 22: 15-16. III.* Nagy

kinok követték ezen el-hagyást, mellynél nagyobb soha, tsak egy el-kárhozott lélek-is nem szenvedett, *Esa. 53: 5-6. 2Kór. 5: 21.*

Mi tartozik ehhez a Christus szenvedéséhez?

Az ő meg-fogattatása Pilátustól-való meg-fentéltatása és két tolvajok közt a' kerefész-fára való fel-feszítetése.

Történetből fejtetett talám meg a' Christus?

I. Meg-volt ez próféta még az O Testamen-tomban, *Zak. 1: 37. II. Es-meg-példáztatott az Ercz-kigyóban*, ki is az Izraeliták orvos-lására egy rúdnak végében fűgesztetett vala, *IV. Móses könyv. 21. rejt. 5. 8. 9.*

Mit jegyzess az ő kezének kérése való sze-gez tetése?

Hogy egyikével a' Sidókat 's másikával a' Po-gányokat magához vonná! kik annak-előtte az Isten Testámentomától idegenek voltanak, *Efés. 2. 5. 14.*

Miért feszítették-meg a' Christust?

I. Azért, mert a' törvénynek átkát ő néki kell vala el-törölni, az az átok pedig azon fekszik vala, kivált a' ki a' fán fűgenc, *Mós. V. kón. 21: 23.* Mert a' törvény nem törli vala el az átkokat, sőt azoknak büntetésit, a' bűnösökre veti vala, *Gal. 3: 10.* melly átoknak jeléül a' nagyobb vét-kesek fára fűgesztetnek vala, *Gal. 3: 13.* Hogy azért azon átkot el-törölné, szükség volt, hogy az átkot magára venné, és fára fűgesztetné, *Ján. 3: 14.*

II. Hogy

II. Hogy a' Christusnak meg-feszítetéseiről va-ló jövőndölések bé-telnének, Solt. 22: 17. 69. 22. Esa. 53: 8. Zak. 13: 7.

Miért holt meg a' Christus?

I. Hogy az ördög országa, az halállal edgyütt meg-romlana *II. Bűneinkért eleget tenne*, a' kárhozottól meg-mentene, Istennél meg-békél-tetne, és nekünk örök életet nyerne, *1 Kór. 15: 55-56. Róm. 5: 9. 10. Sid. 2: 14.*

Mitoda a' Christusnak halála?

Az ő Lelkének testéből lött, igaz, valóságos és helyi szerint való el-válása, *Matt. 27: 51. Ján. 19. 5. 30.*

A' Christus halálában az ő személybeli egyesé-lése felben szakadott-e?

I. Az ő Lelke testétől el-vált, mert Lelkét ki-botsátotta, *Mark. 15: 37.* de egyik-is az Isten Fiának személyétől el-nem vált, mert a' mit a' személy egyszer fel-vőtt, azt le-nem téfzi soha.

II. A' Lélek és test között való természet-i egyesülés az halál által meg-szakadott ugyan; de a' két természeteknek személybeli egyesülések, mindenkor meg-maradott, úgy hogy valahol az Isten Fiának személye volt, ott volt a' Christus lelke és teste, nem hely szerint ugyan, hanem személy szerint, Sid. 7: 3.

Kikért holt meg a' Christus?

Az egész világra szűletett minden emberek-ért, *1 Tim. 2: 6. Róm. 5: 18. 2Kór. 5: 14. 15.*

hogy mindeneket az örök haláltól meg-izabadí-
na, *Sid.* 2: 14.

*Halandó volt-e a Christus emberi termé-
szetre nézve?*

Nem: Hanem valamint a' mi erőtlenségünket
szabad akarattya szerint magára vőtte; úgy szin-
tén nem természetinek tulajdonságából holt meg,
hanem önnön maga ő magától töltö-le az ő lelkét.
Ján. 10: 18. *Luk.* 23: 43. 46.

Kellott-e a Christusnak inkább meg-halni?

I. Igen is: Mert ő a' mi kezestünk, közben-
járónk és Testámentom tévőnk volt, kit halálá-
val és vérével kellett meg-petsételni és erőssé ten-
ni, *Sid.* 9: 15-16. *II.* Mert az ő érettségünk való
halálában, keller az Istennek bünt büntető igaz-
ságának meg-mutatodni, *Róm.* 3: 25. *2 Kor.* 5:
5. 21. Ezért a' mi lelkünknek és testünknek bün-
terését, az ő lelkében és testében kellett szenved-
ni, *Esa.* 53: 11. *Róm.* 6: 23. *Matt.* 26: 28.

Miért hogy el is temetettett a Christus?

I. Hogy az ő halálának igaz valóságot el-hí-
nének. *II.* A' mi bűneink ő véle el-temetettének,
Dan. 9: 24. *Esa.* 53: 9. Hogy az Isten előtt többé
ne lennének. *III.* Hogy a' mi koporsónkat meg-
szentelné, *Esa.* 37: 2. Hogy azok nem annyiban
a' mi meg-rothadásunknak, mint a' mi kedves
álmunknak nyugovó helyei lennének. *IV.* Az ha-
lált az ő erősebb helyéből ki-kergetné. *V.* Es re-
ményességünk lenne, hogy ő véle mint Fejünkkel
mi

mi is tagok, fel-támadnánk, *Ose.* 6: 2. *VI.* Hogy
az ő jóvendelések és példák be-telnének mint az
Jónásé, *Matt.* 12: 40. *1 Kor.* 15: 4.

Hová temetettett a Christus?

Kö-porsóban: Azért

I. Hogy ne mondhatnák az ő ellenféli fel-tá-
madása után, hogy titkos és alurtokkorán ajtó-
kon a' Tanítványi ki-lopták, *Matt.* 27. 61-62.
II. Ujban pedig, *Luk.* 23. 53. hogy ne monda-
nák őtet más erejével fel-támasztatnak lendi,
mint *2 Kor.* 13: 20-21. *III.* Más idegen kopor-
sójában, hogy meg-mutatodnék, hogy ő mások
idvefféggéért meg-holt és el-is temetettett.

*Miért nem kenék meg a Christus testét a sídók
szokása szerint?*

I. Hogy az ő ártatlansága ez által is napfényre
jöne. *II.* Hogy meg-mutatodnék, hogy a Chri-
stus teste a' nélkül is nem vetettett volna a' ro-
thadás alá, *Solt.* 16: 10. *III.* Es hogy annak a'
kenésnek ne tulajdonítatnék az ő testének rotha-
datlansága.

Meg-maradt-e ebben az alázatosságban a

Christus emberi természet?

Nem: hanem a' szolgáló formát le-tévén, az
Isteni tulajdonságokkal kezdet élni, és Isteni di-
csőségre fel-magasztaltatott ülven az Istennek
Jobbjára, *Sid.* 1: 4.

*Mellyik természet szerint magasztaltatott fel
a Christus?*

Ös

I. Nem

I. Nem az Isteni természetű szerint; mert ezzel az Isteni Méltósággal, mint az Attya mindenkor élt. II. Hanem, mint hogy az emberi természet, a' keresztnak haláláig meg-aláztatott volt, ugyan azon természet-is magasztaltatott-fel; és a' melly fel-magasztaltatás által az Angyaloknál nagyobb lőtt a' Christus, az a' Christus Isteni természetének nem tulajdonitathatik; mivel az Isten természetének tökéletes természete idő szerint, nem tétethetik az Angyaloknál jobbá, *Sid.* 1: 4.

Mitsoda rendel ment végben a' Christus fel-magasztaltatása?

(1) Pokolra szállott. (2) Fel-támadott. (3) Mennyégben ment. (4) Az Istennek jobbjára ült. *Mitsoda a' Christusnak Pokolra-Valóballása?*

Az ő Fel-magasztaltatásának első *gradusa*, mellyben a' meg-tesztelt Ige valóságosan és hely szerint mihelyt meg-elevenedett a' koporsóban, ottan a' győzelmeknek helyére le-szállott, *1 Pét.* 3: 19.

Miért szállott a' Christus poklokra?

I. Hogy az örök halálón 's ördögön vött győzedelmet ellenfeleinek meg-mutatná, *Ofé.* 13: 24. *1 Kér.* 15: 54. *Efés.* 4: 8. II. Hogy az el-kárhozott lelkekkel, az ő igazán lőtt kárhoztatásokat el-hitetné, *Kolos.* 2: 15. *1 Pét.* 3: 18. 19. III. Hogy az élőkhöz és holtakban lévő tellyes hatalmát, 's közönséges Uraságát mindennek tudtára adná, *Jelen.* 1: 18. *Róm.* 14: 8-9.

Mitsoda

Mitsoda a' Christus fel-támadása?

A' Christus fel-magasztaltatásának második *gradusa*, mellyben, az Isten ember JESUS Christus maga ereje és hatalma által, testét lelkével egyesítvén a' koporsóból elevenen ki-jött.

Miért támadott-fel a' Christus?

Hirdetetéséért a' rajtok esett, és békével elevenveder üldöztetésnek és Mátyróságnak, mely ha hazugság lőtt volna, soha-is illy hazugságért magokat nem mérszároltaták volna, de mivel látták, hogy a' Christusnak igaz fel-támadásától függ az ember idvessége, azt teli torokkal 's minden felelem nélkül hirdették. Másikint, ha a' Christus fel-nem támadott, hiábán szűtettetett, és holt-meg a' Christus, és mi-is oda vagyunk, *1 Kér.* 15: 12. 14. 15.

Mitsoda a' Christus Mennybe menetele?

Az ő fel-magasztaltatásának harmadik munkája, melly által az Isten Ember JESUS Christus, az olaj-fáknak hegyéről látható-képen 's igazán az Egek-be nagy ditsőfégesen 's győzedelmesen az ő szent-séges testét fel-vitte, *Márk.* 16: 19. *Luk.* 24: 51. *Tsel.* 1: 11. *Efés.* 4: 10.

Mi hasznod hogy a' Christus fel-ment az egekbe?

I. Az Adám eseti által be-zárlott mennyei Paraditsomot minékünk az által meg-nyitotta, *Menny.* *Jel.* 3: 7. *Sid.* 9: 8. és örökké-való hajlékot ottan szerzett minékünk. *Ján.* 14. 2. II. Az Isten előtt a' mi idvességünknek meg-adásáért és

az

az Ecclesiáért esedezik, 's prókatorkodik *Róm. 8: 26. Sid. 9: 24.* és mint Fejünk minket jelenlétével-is segít, *Efés. 1: 22.* védelmez ellenfegink ellen mind végig végezetiglen, *Sólt. 110: 21. 6. 1Kör. 15: 25, 26. Már. 28: 20. III. Az ígért Sz. Lelkét minékünk ki-öntötte, Ján. 16: 7.* ki az ő véres érdemét, mi reánk ruházta, hogy az Istent ő általa, Atyánknek kiáltahassunk, *Róm. 8: 15, 16. IV. A' mi jövőendő meg-dicsőítetetésünknek, az ő fel-menetele bizonyos zálogja, Ján. 16: 26.* Mert ha a' fő dicsőféges, a' tagok-is, hogy abban a' dicsőfégeben részesüllyenek fűköfeges.

Nemsen-e hát már mi velünk az ember Jésus Christus?

Igen-is Velünk Vagyon: Mert az ő Isteni személynének mindenütt lévő tulajdonsága, ő véle úgy közöltetett, hogy világ végéig mindenütt igéreti szerint mivelünk legyen, emberi természetire nézve-is, *Már. 28: 18, Efés. 4: 10.* Valahol tehát az ő Isteni személynében vagyon, ott vagyon el-vállhatatlanul az ő emberi természet-is, azon Isteni személynében, másképen ha valahol lenne az Istennek Fiának személye, ahol azon személynében ő ökre fel-vétetett emberi természet nem volna, tehát a' személynébéli egyesülés leg-ottan semmivé lenne; el-hízfűk tehát és vallyuk; hogy a' Christusnak teste, az ő természetire állatya nézve az Egekben legyen; úgy mindazon-által, hogy az Igének ő véle közöltetett személyné

lye szerint, azon test mindenütt jelen legyen, *Már. 28: 20.*

Bizonyítsd meg hogy a' Christus Valóságosan fel-menn az Egekbe?

I. Meg-tetűzik ez a' Próferiából. Sólt. 68: 13, 19. Tsel. 2: 34 versével öfzve-vetvén, és a' példázatokból; mert valamint az O Testamentonban a' Fő-Pap esztendő által egyszer, a' szenteknek szentibe, vérrel bé-ment. *III Mós. 16.* Így a' Christus Fő-Papnak-is, a maga vére általa a' kegyelemnek és szabadságnak kezdeti, bé-kellett az Egekbe egyszer memi *Sid. 9: 23, 24. 10: 20. 4. 16.* Ezt példázta *Enóchnak Teremt. 5.* az igéretnek ideje alatt *Ilyésnek. 2Kör. 2.* a' törvény alatt az Egekbe való ragadtatások. *II. Bizonyították ezt minden kétség kívül való szemmel látott világosságok, úgy-mint: az Angyalok, a' tinzenkét Tanítványok Tsel. 1: 9-10. 1Kör. 9: 1.* Ugy hogy azon testet, sem a' levegő-égben el-nem ozlatta, sem el-nem törté, sem pedig valami uj 's lelki testet magára nem vőtt, *Tsel. 1: 11.*

Missoda a' Christusnak az Istennek jobbjára való ülése?

Az ő fel-magasztaltatásának utolsó munkája melly által, az Isten Ember, Jésus, Emberi természet szerint, a' véle közöltetett Isteni végheterlen, erővel, hatalommal, és méltósággal, az Isten kezének, minden munkáin, 's mind itt 's mind az egekben, örökkön örökké szüntelen uralkodik; ellenfegit

lába-

lába alá hajtván, Anyazentegyházát védelmezi igazgattyá, *Már. 26: 64. Luk. 22: 69. Solt. 110: 1. Sid. 1: 12, 13.*

Mit részen az Istennek jobján élni?

Örökkön örökké az Atya Istennel azon egy méltósággal ditsőlegesen vég-nélkül uralkodni, *1 Kór. 15: 25. Tsel. 2: 34.*

Mitoda az Istennek jobja?

I. Nem valami bizonyos 's külső testi hely az Eghen. *II.* Sem pedig nem teremtet erő és böl-dogság. *III.* Hanem véghetetlen hatalom, méltó-ság és ditsőleg, mindenható 's mindenütt jelen lé, vő országlás.

Mellyik természetű szerint él a Christus az Isten-nek jobján?

I. Az ő emberi természetű szerint, (noha mind a' két természet uralkodik ő benne) mivel az alá-zatosság követő fel-magasztaltatás, az emberi természetet nézi, a' melly szetint mindeneken Ur lőtt. *Tsel. 2: 36. Luk. 22: 69. Efes. 1. 20. II.* Az ő Isteni természetire nézve, az Istennek jobján nem ül, mivelhogy öröktől-fogva az Istennek jobja volt, és ő leg magassabb lévén, idő szerint fel-nem magasztaltathatott. *II.* Noha mi reánk való nézve mondatik fel-magasztaltatni, a' mennyi-ben az ő ditsőlege minékünk meg-jelenterék, a' Christusra nézve pedig, hogy ő magában na-gyobb, méltóságosabb, 's ditsőlegesebb legyen, fel-nem magasztaltathaték; de a' Christus ezáltal

az

az Istennek Jobján-váló ülése által az Angyaloka-nál méltóságosbb lőtt, *Sid. 4: 1.* sőt az Atyától kéri, hogy ő nála ditsőitettessék-meg, *Ján. 17: 5.* a' kinél Istenlegére nézve meg-nem ditsőitethetik, mivel a' Fiú ditsőlege, az Atya előtt soha el-nem vőlt rejtve, bátor tehát reánk való nézve mon-datassék-meg ditsőitetni, mikor az ő ditsőlege nekünk ki-jelenterik; mindazonáltal nem mon-dathatik, hogy az Atyánál kérje-meg ditsőite-rését.

Mi haszna hogy a' Christus az Istennek jobján él?

I. Az Atyával való kötése szerint, adaratván néki, az ő Lelkének munkájáért e' nagy ditsőleg, és mindenektől imádatatik, *Filip. 2: 10. 11. Már. 19: 28. Efes. 2: 6. II.* Az ő Atya előtt az hi-veknek idvezitéseért 's meg-tartásokért szó-fzól-lónk, *Róm. 8: 34.* hogy ne szállyanak a' pokol-ban; hanem ő hozzá fel-vétesse nek. *III.* Az hi-vekre minden lelki és testi jókat szállított, *Efes. 1: 22. 23. 4: 10. Ecclesiáját oltalmazza, gyűjti és építi, Solt. 110: 2. Efes. 5: 23. IV.* Az ő el-lenlegit lába-alá hajtva, az ördögnek, az halál-nak és a' bűnnek erejét el-rontya és fogyattya, *Solt. 110: 1. 1 Kór. 15: 25-26. V.* Az Halot-takat fel-támasztva és azokat meg-itéli, *Ján. 5: 21-22. 2 Kór. 4: 14. Menn. Jelen. 1. 7. 13. Ján. 6: 39, 11: 25.*

XIII.

XIII. ARTICULUS.

A' MEG-VALTASROL.

Mikor már így tudod a' Christusnak személtetését, természetét, tisztaságát és állapotját, mi hasznod mind ezekben?

Az, hogy [1] tudom 's hiszem, hogy ő ez világért és én éretem mind ezeket végben vitte. [2] Hogy ő légyen az én meg-váltó, idvezítő és szó-főző J^hesusom, *Luc.* 1: 68. *Róm.* 3: 24. mert hogy ő ezeket véghez vigye, 's meg-alázza magát, szolga, átok, bűn, szegény és ember légyen, arra nem vala szűksége; hanem hogy én ne lennék az őrdög örökfeje; de ővé, ezért a' váltásnak alázatos munkáit magára vőtte, 's végben vitte, mert ha a' mi első Szüléink nem vétkeznek vála, ő e' világra illy alázatosságban nem jött volna.

Mitoda a' meg-váltás?

A' mi Idveffügünknek második oka; melly által egyedül, az Isten ember. J^hesus Christus, a' lelki-fogolly emberi nemzeter, tökéletes engedelmessege, 's egyszeri véres Aldozattya által véghez vitt, az Istennek haragjától, a' törvénynek átkától és a' büntől, őrdögötől, örök haláltól és kárhozattól, elégefgesen meg-szabadított, *Esa.* 53: 6. *Ján.* 1: 29. 36. *Mát.* 26: 28. *Sid.* 9: 12.

Mire kell vigyáznunk a' meg-váltásnak dolgában?

I. A' meg-váltandó rabra; melly az egész emberi

XIII. A' MEG-VALTASRÓL. 67

beri nemzet, ki a' Sz. Háromság ellen tört véteket, örökké-való rabságra vetetett vala, *Teremt.* 3. 19. II. Arra a' ki a' rabott tartya vala, ki vagy amaz Itélő Biró, a' kit igen meg-bántván a' bűnös, egyedül mind el-vezethette volna a' bűnöst, *Mát.* 18: 28. vagy pedig ama' tömlöcz őrző tyrannus őrdög, kinek nem kellett ugyan a' váltásnak árát le-tenni; sőt mint gyilkost még-kell vala őtet az Istennek büntetni. III. A' rab szabadítóra, ki az Isten ember J^hesus Christus, kinek a' meg-váltáshoz mind igazsága, mind ereje, 's mind akarattya volt, *J^hsa* egy igazsága volt; mert vér szerint való Atyán-fia volt, *Ereje* vala; mert Isten ember volt, tsupa ember mivel nem vihette véghez a' váltást, *Sól.* 49: 8. 9. *Akarattya is* volt vala; mert az ő belső részei kényszerítik őtet a' könyörületességre, *Mark.* 8. 7. I. mint Atyánkfiát, kinek lehetetlen volt, hogy a' veremben raboskodó Attyáfiain ne szánakodnék; mint Istent, a' ki merő azon Jóság szeretet és könyörületesség, *Sól.* 40: 7. 8. IV. A' meg-váltásnak eszközüre, melly amaz éreztünk le-tött áru, a' meg-váltásnak tökéletes engedelmessege, 's véres áldozattya, *Mát.* 26: 28. *Tielek* 20: 28. *Sid.* 9: 12. 14. 22. *I Pé.* 1: 19. *I Ján.* 1: 7. V. Annak módgyára, melly áll az Isten haragjától, a' törvénynek átkától, büntől, őrdögötől, haláltól, és kárhozattól-való elég-tévő meg-szabadításban.

Ezek

Ezek a *Christus* által nyert jók hogyhogy lesznek mieink?

A' Sz. Léleknek ezeket mi reánk ruházó kegyelme által, melly a' mi idvességünknek harmadik oka.

Missoda munkái által térsz a Sz. Lélek ezeket mieinké?

(1) Az el-hívás, (2) Újja szülés, (3) Meg-térítés, (4) Az Istennel való titkos egyesülés, és (5) a' meg-ujjítás által.

XIV. ARTICULUS AZ IDVESSEGRE VALÓ HÍVATÁLRÓL.

Missoda a hívatal?

A' Sz. Léleknek kegyelmes munkája; melly által az Istennek, az egész emberi nemzethez való kegyelmét, a' mindenkor hatharós, és elégséges Isten igéjének hirdetése által ki-jelenti, és a' Meg-váltó által nyert jókat, mindeneknek ajánlja; olly valóságos szándékkal, hogy mindenek idvezüllyenek, *Róm. 10: 12. 18.*

Hány fele az Istennek el hívása?

Két fele; *I. Rend szerint való.* A' melly létszen az Isten Igéjének külső prédikállása és az Egyházi-szolgáknak rendes munkálódási által, *Róm. 1. 16. Esa. 55: 10. 11. II. Rend kézzel való.* A' melly az Egyházi-szolgálatnak fáradozása nélkül vagyon, ilyen volt az *Abrahámé Terem. 12: 1.*

Mágusoké.

AZ IDVESSEGE: V. HÍVATÁLRÓL. 67

Mágusoké. Mát. 2: 1. A' Latoré Luk. 23. 7. 43. és Sz. Pál Apostolé, Tsel. 9: 3. 4.

Mi indítja az Istent erre az hívásra?

I. Az Isteniség könyörületessége. II. A' Christusnak érdeme, és III. Az embereknek az ő lelki nyomorúságok, és erőtelenségek, Ján. 3: 16.

Kiket hívta az Isten valóságosan az idvességre?

I. Minden e' világra jött, jelen való, és jövőn-dő embereket, a' mint háromszor nagy pompáson ezen közönséges hívást ki-is hirdette az Isten: I. A' mi el-esett első szüléinknek, Terem. 3: 9. 15. II. A' Viz-özön után Noénak, Terem. 9: 8. 2 Péter. 2: 5. és III. Az Apostoloknak, Mát. 16: 20. Róm. 10: 18. Kolos. 1: 6. melly közönséges hívás nem tsak az akkori emberekre; hanem még azoknak maradékokra-is világ végezetéig tartozik. Ter. 17: 7. 10. II. Hogy pedig az Isten, nem minden időben, nem minden Nemzeteknek, és külön-külön, nem minden léleknek hirdetteri ezen közönséges hívást, az, az Isten közönséges s idvezítő kegyelmével nem ellenkezik; mivel ez az Istennek igaz ítéletiből létszen, I. Altal-látván, hogy az ő beszéde haszontalan lenne, Tsel. 16: 6. 18. 10. II. A' természeti ajándékokkal, Isten ellen való viszsza-élés miatt. Róm. 1: 19. III. Azért hogy a' Keresztényi hitről való hírt hallván sokan, mint a' pogányok azt meg-vetik. IV. Büntetésül el-vészi a' maga igéjét, sokakat az Isten, midőn látja, hogy annak nincs kellei, mint a' Sidorónál, az ő tit-

Ötlikos és meg-foghatatlan ítélethől az idővelleg eszközeit, gyakorta az egyenlők közt, nem egyránt osztogatván *Róm. 11:35* kinek is oha, hogy nem egyránt osztogatták, nem az Istennek egy általán véggel való tanátsa, hanem az embereknek eleve által-látott gonofságok és engedetleniségek.

A kik engednek az hívásnak, mi követi azokat?
Újja szüli a Sz. Lélek őket, a' harsának szüli Istennek Fiakat nemz, *Ján. 3:5* erőt adván a' Christushoz való hívésre, hogy új teremtet állatok legyenek.

XV. ARTICULUS. AZ ÚJJA-SZÜLETÉS RÖL.

Misoda az újja születes?

A' Sz. Léleknek kegyelmes munkája, melly által az Atyával és Fiával, a' Christus érdemében fundáltatott ingyen kegyelemből a' bűnben megholt embernek, a' lelki halálból való fel-rámadásra, 's hitből való életre, erőt ad hogy Istennek Fiává fogadtatván örökre az Istennel éljen, *Jak. 1:18. Ján. 1:12. Tit. 3:5. 1 Pét. 1:18.*

200. *Mi által Gísi Séghez az újja születes?*

I. Az ő Igéje és Sákramentomi által *Jak. 1:18. Ján. 3:5. Tit. 3:5.* Ezért a' keresztség, az újja születesnek feredőjének mondatik, és az Ur Vatsorája által bűneinknek bocsánatnyát nyerjük, *Mátt. 26:28. 1 Kór. 12:13. II. Az Igének és az Isten titkainak fáfári által, azért mondattatnak ők lelki Atyáknak, 1 Kór. 4:15. Gal. 4:18, 19.*

Leß-e

Leß-e Salami Sáltozás az újja születes által az emberben?

Igen is: I. Az hívésre és szent életre való erőtelenség, a' bűnnek uraságával együtt benűnik meg - szűnik. II. Az értelemben és akaratban uralkodó lelki vaktság, és a' Christus igéjének idővelleges meg-isméretiben, 's meg-fogásában való akadályos erőtelenség 's későség, *Efés. 5. 8. Jáv. 1. 5. 2 Kór. 4. 16.* az első eredetire nézve eltörölterik. Ellenben pedig III. lelki élettel, fűsággal, értelemmel, akarat, fel-ruháztatunk, a' bűnnek uraságától, 's annak büntetésétől fel-szabadulunk, a' ki test volt, azután lélek léfzen, *Ján. 3. 5-6.* az O emberből új léfzen, *2 Kór. 4. 16.* a' ki az első eredetire nézve lelki belpoklos vala, azután hogy az Istennek Fia legyen szűkeges, hogy az Isten újjai által formáltassék a' lelki életre, *Efés 4:23.*

Mit munkalódik az újja szüles után a' Szent Lélek az emberben?

Ki-téríti az hitetlenségből a' hitre, az ördögtől az Istenhez, a' gonosz életből szent életre. *Tiel. 9. 7. 22.*

XVI. ARTICULUS. A' MEG-TERES RÖL.

Misoda a' meg-terés?

A' Sz. Léleknek olly kegyelmes munkája melly által együtt az Atyával és Fiával a' Christus érdemében fundáltatott, ingyen kegyelem által, a' lelki

lelkiképen meg-hólt embert a' bűnnek állapot-
tyából, az hitnek állapottyában egymás után
Isteni, de meg-gátolható erő által vízi, hogy
pénitentiát tartván bűneinek botsánattyát, és ő-
rök életet nyerjen hit által.

Hány fele a' meg-térés?

Kétféle: [1] Midőn valaki az haragnak álla-
pottyából a' kegyelemnek állapottyában hely-
hezetik, *Efés. 1. 3. 1. Péter. 1. 23.* [2] Midőn
valaki az Istentől el-fajúlván ismét az Istenhez
vissza fordul, a' meg-térés által. *Mát. 18. 26.*
Joel. 2: 12. Zak. 1. 4. Ján. 12. 25.

Mi által vísi végben az Isten a' meg-térést?

I. Az ő Isteni erejű Igeje által, *1 Kór. 1. 218*
1 Péter. 1. 23. *II.* Az Egyházi szolgák által, a'
kik ezen tisztre vagy rend szerint hivatattak vagy
akar kik-is valakik rend kívül az Istennek ígését
hirdetik, *1 Kór. 3: 9. Jak. 5. 20:*

Hogyhogy meggyen végben a' meg-térés?

Egy más után ilyen renddel, *I.* A' mi idvessé-
günknek szerző-okát, az Isten ígéje által előnkbe
adgya, és így a' velünk születet alkalmatlanságot
mindenekből ki-vészi. *II.* Az Ige által, mind a'
természet 's mind a' tselekedet szerint való, és
hajlandó gonosz szándékokat az ujjá-születtettek-
nek ellene való tufakodásokat, az Isten meg-zabo-
lázza, és meg-tartóztattya, hogy ne légyen enge-
detlen. *III.* Az el-hijendő dolgoknak külső ismé-
retit, és a' törvényből a' bűnt meg-ismérő termé-
zeti

zeti felett való erőt ad, mind hogy idvességesen az
Evangéliom beszédére reá-áljon és a' Christusban
hidgyen, 's az ige által szerentsésé indit a' Sz. Lélek.
IV. Az elmét; hogy az Isten ígējén meg-nyugodjék,
az akaratot; hogy az idvességnek szerző okát bi-
zodalommal meg-fogja, és a' belső kívánságot;
hogy az ő bűnein szomorkodjék fel-indittya, gyú-
lasztya, és a' meg-térésnek szándékát az emberben
végbe vízi, melly vonatatásnak hivatatték, *Ján.*
6: 44. Menny Jel. 3: 20. Az Ige által a' Sz. Lé-
lek a' bűnnek ismértit, a' szívnek kefergését, és
a' hitnek munkáját az emberben végben vízi.
*Meg-gátolhattya-e az ember, a' meg-térésbeli ke-
gyelmet a' Sz. Léleknek?*

I. Mivel Isten nem erőszak, kényszerítés; hanem
szövetsege, beszéde, és Sákramentomi által mun-
kálódgya a' mi idvességünket; azért gyakorta, meg-
gátoltatik az Istennek az ő munkája és kegyelme, a'
mellyről maga a' Sz. Lélek-is panaszolkodik, *Tsel.*
28: 25. 26. 28. 7: 52. Mát. 23: 37. *II.* A' mi
illeti pedig az első indulatját, avagy gerjedését,
a' bűnnek az okát ugyan el-nem kerülhetni,
mert nem akadályoztathatnak meg, hogy ne tá-
madgyanak a' szívben; de nem olyanak hogy el-
lenek nem allhatának; mert hogy meg-ne győ-
kerezzenek, meg-gátolthatnak; sőt tellyességgel
meg-fojtathatnak.

Mit serez az igaz meg-térés az emberben?

Igaz pénitentzia tartást, a' bűnök igaz lélekből
's szívbel való meg-bánását és szánását, *1 Kór.*
3. 8. 1 Kór. 6: 11, 12, 3.

XVII. ARTICULUS A' PENIRENTZIAROL.

Mitsoda a' Penitentzia tartás?

A' bűnösnek munkája, melly által, a' meg-térésnek kegyelméből vőtt Isteni erővel az Istennek törvényéből, igazán meg-ismért bűnein keseregven, a' Jésus Christusnak érte vőtt elősége érdemét, igaz hittel meg-fogja, hogy bűneinek ingyen való kegyelmet nyervén örökké idévezülhesse.

Hány dolgokból áll a' Penitentzia tartás?

Kettőből. (1) Az igaz lelki töredelmességből, (2) és idvezítő igaz hitből.

Mi szerzi mind a' kettőt az emberben?

I. A' Lelki töredelmességet, a' bűnt meg-ismértető, azt kárhóztató, és a' bűnőt az Isten haragjával retentő Tízparantsolat, Róm. 7. 7. Jer. 8. 6. 31. 19. Solt. 38. 9. II. Az Idvezítő hitet, a' bűnőt vigasztaló 's az Jésus Christus sebeivel a' töredelmes lelki isméréstet hátorító, Evangéliomi tudomány, Róm. 10. 8. 9. 17.

A' kik nagy Szelekben esnek, ha penitentziát tartanak, bé kell-e ezeket a' kegyelemben fogadni?

Igen is. Mert I. az Isten esküvéssel fogadta; hogy ő a' bűnösnek halálában nem gyönyörködik, hanem hogy meg-térjen és éllyen, Ezek. 33. 11. 18. 21. Sőt meg-fem emlékezik a' bűnökről, ha a' bűnös penitentziát tartand; és az hamis.

XVIII. A' MEG-IGAZITASRÓL. 73

hamisságnak útyát el-hadja. II. A' bűnnek nagysága, ellene nem állhat a' kegyelemnek; mert az Isten kegyelme fellyül, bővölködik a' bűnökön, Róm. 5: 20. ki hatalmasabb a' bűnösöknek idvezítésére, mint sem a' bűn annak el-kárhóztatására. III. Sok példák vagynak a' szent Írásban, hogy az Isten nagy szégyenes vétkekben esett bűnöseket ismét kegyelmében vőtt; mint a' mi első szüleinket. A' gyilkos és parázna Dávidot, a' bálvány imádásban részes Aront, a' Christust meg-tagadó Pétert, a' hitetlen Tamást.

Mitsoda a' Töredelmesség?

A' meg-tselekedett és meg-ismért bűnökön való igaz és valóságos bántódás, Lelki kesergés és azoknak szives meg-utalások, Solt. 51: 5. 6. 3. 8. Esa 38: 11. Luk. 18: 13.

Mi követi az embert a' Penitentzia-tartás után?

Isten az ő meg-igazító, és a' bűnöktől fel-ol-dozó ítéletiben a' bűnőt meg-igazította, bűneinek kárhóztató erejétől 's annak büntetésétől fel-szabadította és a' Christussal egyesíti, Róm. 8: 33.

XVIII. ARTICULUS A' MEG-IGAZITASRÓL.

Mitsoda a' meg-igazítás?

A' tellyes Sz. Háromságnak külső kegyelmes bírói tselekedete, melly által a' bűnőt a' Christusnak hittel meg-fogott érdeméért, bűneit meg-bontatván igaznak ítéli, és mondja, az ő ditséretire és a'

és a' bűnösöknek idveflegekre, *Róm. 3: 26. Efés. 1: 6. Tit. 3: 5. Róm. 4: 5-6.*

Mi indítja a' mi meg igazításunkra?

I. Ennek Belső indító oka, az Istennek ingyen való kegyelme, Róm. 3: 24. 11: 6. Efés. 2: 8-9.

II. Külső indító oka: A' Christus tökéletes és elégséges engedelme, Róm. 3: 25. 8. 5. 3. Efés. 5: 2. Kolos. 1: 20: 22. melyet két természet szerint értünk végben vitt.

Hogyan igazít meg minket az Isten?

I. A' mi bűneinket meg-bocsátván, avagy nem tulajdonítván a' mi hamisságunkat nekünk kárhoztatásunkra, Solt. 32: 1. 2. Róm. 4: 7-8. II. A' Christusnak, a' mi hitünkkel meg-fogott igazsága nekünk idvefegünkre tulajdonítván, mintha a' mi tselekedetünk volna, Róm. 4: 5-6: 6. 2 Kór. 5: 21. Filip. 3: 9. az Istennek ítéletiben szintén úgy tartatunk. III. Léven ezen tulajdonításnak fundamentoma a' bűnösön kívül, és nekünk tulajdonító és ezen kegyelmet érdemlő Jesus Christusban; mivel e' nem tartozásból, hanem kegyelemből tulajdonítatik a' mi idvefegünkre, Róm. 4: 5-6. Azért ez nem csak valami képzelt, hanem valóságos tulajdonítás, és ezért azok, a' kiknek tulajdonítatik, valóságosan igazak, ha szintén nem belseiképen-is, hanem csak a' külső nevezet által légyenek olyak.

Mi által válik véghez, Isten a' meg igazítás?

I. A' maga részéről az ő szent ígéje és Sacramento.

mentomi által, a' Szent Lélek mi reánk ruhazza a' Christusnak érdemét, *Luk. 24: 47. 2 Kór. 3: 9. 5: 18. II. Mi pediglen azt el-fogjuk és magunkévé tészük egyedül csak hit által, Róm. 3. 5. 22. 25. Filip. 3: 9. Gal. 2: 16. 3: 7-8-9.*

Bizonyos lehett e' ember inkább a' maga meg-igazítása felől?

*Igen is. I. Mert az Isteni valóságos békefeg, Róm. 5: 1. 8: 1. A' Sz. Léleknek bizonyosság-tétele, Róm. 8: 16. a' hit, a' mely erős reménység, Sid. 11: 1. és a' szabadság, Efés. 3: 12. ellenkeznek a' kételkedéssel. II. A' mi idvefegünknek minden eszközei jelen vagynak, úgy-mint, az Atyának köszönfeges szereteti, *Ján. 3. 16. 1 Tim. 2: 4. A' Fiúnak köszönfeges érdeme, a' Sz. Léleknek munkálkodó ereje.**

Micsoda jókat hoz magával a' meg igazítás?

I. A' bűnöst Istennel egyesíti, Efés. 3. 5. 17. Gal. 2: 19-20. meg-fzentelvén lélekben s' testben. II. Új teremett állattá tést, Efés. 4: 24. 2 Kór. 5: 17. III. Fiúvá fogadtaték, Gal. 4: 5. Lelki-isméretit meg-tsendesít, és örök életet szerz, Róm. 4: 7-8.

Micsoda az Istennel való tiszok egyesítés?

A' Sz. Léleknek olly munkája, mely által az hivekkel a' tellyes Szent Háromság. és a' Jesus Christus teste, az Ige és Sakramentomok által, valóságosan szoroson minden őszve keveredés kívül, helyl nélkül egyesül a' hiv ember az Urral egy Lélekké léstzen, 1 Kór. 6: 17. 12: 13. és az

örök életre el-jegyeztetik. *Efés. 5. 1. 30-31. 2 Kór. 1. 1. 21-22.*

Misodas egyesülés ez?

I. Nem külső, hanem belső valóságos. *Ján. 14: 23.* azért nevezterik lakásnak, és titkos házaságnak az Isten és ember között. *Efés. 5: 24. 25.*

II. Nem-is léfzen az Istennek állattya 's valósága a' mi természetünké 's valóságunká. *III.* Sem pedig őszve nem állattatunk, hogy a' két természetekből, egy természet vagy egy személy legyen, úgy, hogy a' Christussal egyesített ember azt mondhasa maga felől: hogy ő Christus, és a' Christus ő általa eszik iszik; hanem *IV.* a' Szent Háromságnak és a' Christusnak testének leg-szorosabb és ki-mondhatatlan egyesülése, az hiveknek lelkével és testével, hogy az Isten és a' Christus teste az ő valóságával mi bennünk legyen és maradjon, *2 Kór. 6: 16. Efés. 3. 1. 17. Ján. 14: 23.* és minket minden Isteni ajándékokkal bé-töltsen, 's az Isteni természetben részesítsen, *1 Pé. 1: 4.* 's az örök boldogságra megtartsion, *1 Pé. 1: 5. 9. 2 Kór. 3: 18.*

Mi követsi azt az egyesülést?

A' lelki titkos meg-kenetetés, melly által az hivek, a' Christus kenetinek ereje által, a' Szent Lélekkel meg-kenetetvén 's ajándékival bé-tölte-tetvén lelki-Próféták, Papok és Királyok léfzenek, *1 Ján. 2: 27. 1 Pé. 2: 9.*

Ezek.

Ezeknek az Isten munkáinak misoda hasznát veszi az ember?

Új teremtettt állat léfzen. *Róm. 6: 12. 13. 19.* meg-szenteltetvén lelkében és testében a' Sz.Lélek által, a' Christus érdemének erejével, úgy meg-változik a' bűnös, hogy értelme meg-világosodjék, akaratya meg-jobbúlljon, kívánsági meg-zaboláztattassanak, és tagjai az igazságnak fegyverévé állattattassanak 's minden jóságos tse-lekedetekkel bé-teltyesedjen.

Ki gyomlálatik e' a' meg-szentelesben minden vések az hivekből?

I. Noha az Isten Országá már itt alatt el-kezdődik mi bennünk, az-az, az igazság, békefeg, és a' lelki öröm, *Róm. 14: 17.* midőn nem tulajdonítja mi nekünk a' mi bűneinket; hanem a' Christusnak igaz-ágát, *2 Kór. 5: 19. Róm. 4: 6. 7. seq. II.* Az Isten mindazáltal bűneinket, 's mindennapi esetinket *Jak. 3: 2. 1 Kér. 8: 47. 1 Ján. 1: 8.* nem tagadhattyuk, azért minden napon a' mi bűneinknek bocsánatját kérjük, *Mát. 6: 12.* és soha e' földön olly tökéletességre nem jutunk, hogy az hitben 's az Isteni felelemben és felebarátunk szeretetiben-való gyarapodás nem kívántatnék *Róm. 7. 18. 19. 2 Kór. 7: 1.* és hogy a' mi idveffégünket felelemmel és reszketéssel nem kellene munkálodnunk, *Filip. 2: 12.*

Ki eshetik e' az Istennek kegyelméből az újjá-sz-lestett és meg-igazított ember?

D 3

I. Ezek.

I. *Ezek. 18: 24.* azt mondja az Isten: *Ha pedig el-hajol az Igaz az ő igazságáról. és tselekeszik álnokságot minden átalatóságok szerint, az hűtlen, nemde éle? semmi ő igazsága, kiket tselekedet emlekezésem nem lesznek, az ő gonofságáért, melyet tselekedett, és az ő vétkeért, melyet tört, ezekért meg kell halni;* tehát az igaz nem csak ki-eshetik az Istennek kegyelméből, sőt el-is kárhozhatik; ha meg-nem tér, azért kéri Sz. Dávid az Istent *Sóls. 51: 13.* hogy ő tőle az ő Lelkét el-ne vegye, kit-is hogy ha el-nem vesztetetet volna. Dávidnak soha-is nem lőtt volna szűkséges, hogy azt kérné az Istentől. II. Sz. *Luk. 11: 15.* azt alitja a' Christus, hogy az egyszer már ki-űzött ördög viszfa térhet, más hét gonofságabb Lelkeket vévén maga mellé, honnét ki terfzik; hogy az ördögöt ki-verhetni az emberből; és az ember így az Isten kegyelmében vétetől; de ismét azon embert bűnben hozzattya a' Sátán, úgy hogy az ő utolsó dolga veszedelmesebb legyen az elsőnél, *Luk. 11: 26.*

III. Avagy a' kik az hitben valának, nem ki-esének-e onnét? *Róm. 11.* és a' kik a' Sz. Lélekben 's javaiban részesültek, nem csak ki-eshetnek a' kegyelemből, de öökké el-veszhetnek, *Sid. 6: 6.* ismét azonra viszfa térnek, *2 Pét. 2: 21-22.* IV. A' mi első Szűtünk az Istennek képre teremtettek vala, Dávid Istennek Sz. Próferája és Királya, Saul, Salamon, sz. Péter, Thamas, a' Sidók, Hymenús és Philetus, mindnyájan

jan az Istennek kegyelmét úgy el-vesztették valaha; hogy a' kik meg-nem tértek, vagy meg-nem térnek öökké el-kárhoznak, *Róm. 5: 19. Ján. 20: 25; Róm. 11: 22. 2Tim. 2: 17-18.*

V. Úgy vagy, hogy az Istennek kegyelmebeli szövetege, melly hitet kíván, és a' ki mellé ígér, örök élet, és Fenyegetés, kárhozat, vette; soha az Isten részéről meg-nem változik; de az ember, a' maga részéről, nem élvén azon szövetségnek kívánsága szerint, azt fel-bontya, 's abból ki-eshetik 's ha életiben meg-átalkodik, annak fenyegése fejen is relik és öökké el-veszhet; máskint ha az Isten így az ő szövetségének eleget nem tenne, és meg-sejtené a' maga szentlegét 's a' bűnt javallná a' bűnössel együtt, 's az ő szövetségének parantsolatja ilyen lehetne: Vétezzél; 's idvezülj 's a' kegyelemből soha ki-nem esel, akarmintű czégeres vétekenben ély; távol légyen tőlünk az ilyen tudomány.

XIX. ARTICULUS

A' TÖRVÉNYRŐL.

Ezeket az Idősegeknek első sz. álmált munkáit mi által Viszfa Véghez, Isten a' maga veszeiről?

(1) A' törvényből és Evangéliumból álló sz. beszéde, és (2) az ő szentféges Sakramentomái által.

Hányfele Törvényi Sagynak az Istennek?

Háromfele. 1. Az erköltsokről irott tiz Parantsolatok. 2. A' Czeremoniás Törvények.

3. A' külső társaságbeli Törvények.

Mitsoda az. erköltsőkrol irott könyv?

Az Istenöl elsőben az embernek természetiben öltatott, 's azután a' Sinai hegyen ki-adatott Parantsolati; kik minden emberektöl tökéletes engedelmesseget kívánnak, hogy a' magok elégtelenségeket meg-ismérvén, az érettűk, a' törvényt be-töltő JESUS Christushoz folyamodnának, bűnöknek meg-botsátásáért.

Mit kíván Isten azokban a' parantsolatokban?

Istenűnknek és Felebarátunknak tökéletes és szent szereteit, *Mát. 19: 19-20. seq.*

Miképen o'ztatnak el a' tíz-parantsolatok?

Két Táblákra: Móses II. könyv. 32: 15-16. Az első három parantsolatokban, Istenűnknek szereteit. A' második Felebarátunknak szereteit hét parantsolatokban adja előnkben.

Ki készítette ölte el azokat a' két Táblákat, és ki írta reá azokat a' parantsolatokat?

Az első Táblákat, kiker Móses el-ronta, az Isten maga tsinálta vala köböl, 's maga mind két-fől ujjaival-is reá írta vala a' parantsolatokat. A' másikat pedig Móses faragta vala ki, de Isten írta vala reá a' parantsolatokat, *Móses II. könyv. 31: 18. 34: 4.*

Ki hozta ezeket a' parantsolatokat?

Az állatában egy; de személyben három Jéhova Isten, *II. Móf. 20: 1. 19. 20. 21. Tzol. 7: 38. V. Móf. 33: 1.* ki-is már az Anyafszentegyházban

házban a' Pátriarchákkal tárfalkodik és beszél vala.

Kik öltak a' Törvény ki adásában szolgák?

I. Az Angyalok? Tselek. 7: 53. hogy a' mennyei Seregek jelen léte az Istennek nagy ditsőségét bizonyítaná, és hogy ők mint a' törvénynek bizonyági és őltalmazói, nagyobb felelmet és búzóságot szereznek az emberben, a' törvénynek meg-tartásához, tudván hogy ők az emberek között járván ezután a' törvényhez való engedelmessegekröl bizonyágot tennének, és hogy őket az Isten a' gonoszok büntetésére ki-küldené.

II. Móses: Ján. 1: 17. ki mint egy tolnács volt, és közben-járó a' Jéhova és az Izraeliták közt, *Kijövezel. 32: 1. seqq.*

Hogyhogy adá ki az Isten a' törvényt?

I. Annak halgatására harmad napig készülé az Izrael népé, és Pünkösöd napján ki-adatik, *Kijöv. 19: 11. seq.* *II.* Ama' hires Sinai hegyen, melly Szeretsen Országban vagyon a' tsipke-bokorban.

III. Nagy villámásokban, mennydörgésekben, ködben, fűtben, és gőzben 's tűzben, a' hegyek rengésében, kiktöl még Móses-is meg-ijedett vala, *Sid. 12: 21.*

Miért adta Isten a' törvényt, illy nagy rettenetességgel?

Azért I. Hogy nagy szentseget és méltóságot izerzené a' törvényének. *II.* Hogy megmutatná, hogy az igaz felelemnek, haragnak és a' bű-

a' bűnös halálának *sententia*ja ő néki tulajdonítatik

Mit kíván Isten az Első Paransolatban?

Azt kívánja, hogy mi az Ur Istent mindeneknek felette; fellyük, tisztellyük, szerezsük, imádjuk, egyedül csak őtet szolgállyuk és haláadásal ditsérjük.

Mit kíván Isten a Második Paransolatban?

Hogy mi az ő szenttéges nevével vizsgálja ne álljunk gonofságra, 's a' bűnre ne fordítsuk, a' mi gonosz tselekedetinket azzal ne pallástoljuk, véle ne esküdünk; hanem Istent méltóságban tartjuk és magasztaljuk.

Mit kíván Isten az harmadik Paransolatban?

I. Hogy a' szent Innep napokat, e' világi szorgalmatosságoktól meg-szünnén, a' kegyellegnek és Isteni szolgálatnak gyakorlásában töltsük-el, nem a' kortsmákon, szétlásokban, útozásokban, kártya és koczka-jáczédásban, henyélésekben foglalljuk keresztényi tisztunket 's hivatalunkat, *Ki-jöve* 16: 22. *seq.* hanem inkább II. Az Istennek beszédit halgassuk, *Tsel.* 15: 21. Sz. Szakramentomival álljunk, a' templomot gyakoroljunk. III. Az Istennek házának szegényit tehesgünk szerezni segitsük, *1 Kór.* 16: 1, 2, és 4. IV. A' bűnőknek munkáitól meg-szünnünk, és amaz örökké-való Szombatot, a' gonosz tselekedetektől itten meg-szünnén, életünkben el-kezdjük, *Esa.* 58: 13.

Miért

Miért nem tartjuk meg ma a Szombatot?

I. Azért mert annak illése, tsak az Izraelitákra tartozott az ő Nemzetekben, *Ki-jöve* 31: 13, 14. II. Mert tsak a' Christus el-jöveteléig tartó Cérémónia volt, melly példázta a' Chrstusnak azon a' napon a' koporsóban való nyugovását, a' meg-lévén, annak el-kellet töröltetni, *Kol.* 2: 16, 17. *Gal.* 4: 10, 11. III. Mert nem tsak példa volt ez; hanem egyszer-smind there is az Izrael népén, melly bizonyította minden munkájoknak tisztátalanságát, midőn e' napon az Isten ditséreti és közönfeges tiszteleti miatt, felben kell vala hagyni akarminé-ü szoros dolgokat, és hogy még a' Christus Aldozattya által meg-nem szenteltettek volna, kit-is mihelyt a' Christus el-végezett, ottan a' Szombatnak-is meg kellett szűnni. IV. Mert annak meg-tartásáról, az Új Testámentomban nintsen semmi parantsolatunk, úgymint a' kinek, az hitnek és a' szeretnek törvényén kívül, semmi más parantsolatnya nints, a' khez a' Szombat nem tartozik. V. Mert a' Christus el-jövele után a' Szombat el-hagyattatván, az hétnek első napját vötte fel a' Christus fel-támadásának emlekezetire, hogy az Anyaszentegyház azt illesse az Istennek közönfeges tiszteletire.

Miért háis ma a Szombatot a Vasárnapot állják meg?

I. A' Szombatnak szentsege, hogy a' Vasárnapra által vitetett én a' szent Írásban sohol sem láttam;

II. Ha-

II. Hanem hogy az Új Testámentomi Ecclesia ezt fel-vőtte legyen, Keresztényi szabadság által a' Christus fel-támadásának emlékeztetire, és hogy az hetedzakai a' munkákban foglaltos munkái, szolgálai rend-is, az Istennek igéjét halgathassa és meg-nyugodhassék a' külső fáradságától. *III.* De hogy lehessen ez a' nap szentebb a' többinél, kinek szentsége 's annak meg-illése az Istennek természetiből folya, és hogy az az embernek természetiben még az Isten képevel ólatott volna, avagy hogy valamellyik nap az Isteni tisztetletnek kiváltepe-n való része volna, és hogy annak meg-tartására úgy kötelezetnék mindenkor, hogy semmi munkát nem volna szabad akkor tenni, és bátor az Istennek tiszteletit elsőben ember végben vinné-is, és végezetre, hogy azon a' napon-való munkálódás, úgy meg-tiltatott volna, mint a' Szombatnak szentelése, meg-parantsoltatott, akarom mutatni meg akar ki a' szent Írásból, holott mind önön maga a' Christus 's mind az Apostolok a' keresztyén-ekben, egyik napnak a' másíknál-való fellyebb bethűlését sajnálván, és szemekre hányván egymást, intették, hogy azt ne tselekednék, *Koloss. 2. 16-17 Gal. 4: 10-11.*

Mit kíván Isten a' negyedik Parantsolatban?

I. Hogy a' mi természet szerint való szűlémeket, mint köztűnk az Istennek képeit és szolgálait tiszteljük, meg-gondolván az ő hozzánk való

való kegyés indulattyokkat, fáradozásokat és gondviseléseket, illendő bethűléssel, engedelmesseggel, és vizontagsággal való szolgálattal illelűk, őket ne kergelsűk, ne betstelenítsűk, sőt az ő nehéz erköltsöket-is békévek el-tűrűk, szavokat, és intéseket 's dorgálásokat fel-vegyűk, úgy tartván, mintha az Isten intene, feddene és parantsolna minékünk. *II.* Őket bátor szegények, erőtelenek, kedverlenek, mivel az Istenől adattattak, nem az ő személlyeket, hanem az Istennek akarattját tekintvén, Atyáinknak nagy szeretettel tartjuk és hijjuk, és ha meg-öregednek kegyesen gondyokat viselűk. *III.* Hogy mind azokat, valakik a' mi szűlém helyett adattattak, úgymint: a' külső Tisztviselőket Tsászárt, Királyokat, Fejedelmeket, Felső-Méltóságokat, Lelki-Tanítókat, Földes-Urakat, Gazdákat, Gazda Afiszonyokat, Istenezen fellyűk, szeressűk, és meg-bethűlűk, intéseket dorgálásokat fel-vegyűk, kövessűk a' jókban, ha az Istennek lelki és testi javaiban, a' mi lelkünk akar részesülni, *Efész. 6: 2.*

Miert sőt Isten ezen Parantsolashoz kíválsképen való igéretet?

I. Azért, hogy ezen Parantsolatnak megtartására annál nagyobb gondyok volna, mivel e' nagy boldogságokra eskü a' fiaknak. *II.* Mutatya az Isten melly igen kedvellye ezen Parantsolatot, melly néki nagy kedvére, öröme és gyönyörűségére legyen, mivel a' ki meg-bethűli az ő

Atyát,

Attyát, az, az Istenet betsűli meg. a' ki pedig nem, nagy borszúsággal illeti az Istent, kiért sok Fiaik hohér kezére jutnak az ő ítéletiből és meg-átkoztatnak mint a' Chám, hogy Noét az Attyát meg-neveté, és el-vesznek mint az Eli Pap Fiai a' szó fogadatlanúságért, unokájok is az engedetlenféggért ki-gyökerezetnek, *Sóla. 109: 13.*

Mit kíván az ördög Parancsolatban?

I. Hogy szenten és tisztán éllyünk, hogy a' mi felebarátunkat; sem életében, sem jó hírében meg-ne öllyük, *Teremt. 9: 6.* sem tselekedettel, sem szível, sem szájjal, és femminémű eszközzel avagy méreggel, életének el-fogyatására ne igyekezzünk, *Matt. 5: 22.* sőt inkább életének szorongatásában 's veszedelmében általmazzuk; és segítjük.

II. Borszú állók, liarág tartók, ingerlők, kegyetlenek, gyalázók, mérgesek, fenekelők felebarátunk ellen ne légyünk, magunknak is halál 's veszedelmet szánt szándékkal ne keressünk, titkon 's orozva senkinek életét el-ne vegyük, gonoszszal avagy borszúval testét ne illessük, kárát el-fordítsuk, és soha vért ne szomjuhozzunk.

Mit kíván az Harodikban?

I. Hogy szűzen, tisztán, és szemérmetessen éljünk, mind a' szent házasságban, 's mind azon kívül való életben, úgy tartván testünket, mint a' Szent Léleknek lakó Templomit, *1 Kór. 6: 19.*

II. Hogy a' gonosz kívánságnak első indultat, fugal-

fugallásit, kényszerítést, se tselekedettel, se gondolattal ne kövessük, *Matt. 5: 28-29. Róm. 6: 19.* sőt hogy felebarátink is tisztán élhesseken általmazzuk őket. III. El-kerülvén a' parázna-ságnak, 's minden természet, 's Isten ellen-való undokságoknak alkalmatosságait, okait, a' szemtelenséget, trágárságot, gonosz társaságot, tohzó-dást, álnok tekinteteket, *Efés. 5: 2-3. 1 Thess. 4: 7.* IV. Hites társát pedig ki-ki betsűlye, szeresse, és véle meg-elégedvén a' tisztátalan el-vevődésre, se magának, se feleségének, hogy az ördög okot ne adjon, igen reá vigyázzon, hogy lelkek tisztán, tettek szűzen meg-tartassanak, *Efés. 5: 2. 1 Thess. 4: 7.*

Mit kíván az hetedikben?

I. Hogy felebarátinknak javait, az ő hire 's ábrakarttya ellen semmi úton 's módon magunkévá ne tegyük, ne is melterkedjünk, hogy azokban kárt vallyon, *Ki-jóser. 20: 16.* sőt azon legyünk hogy azok szaporodgyanak.

II. El-kerülvén minden istentelen, álnok pénz halászfókat, usorákat, az adásban 's vevésben, alkuban és tserében való tsalárd és kárhozátos megstersegeket, tolvajlásokat és lopásokat.

III. Senki szolgálatyának 's munkájoknak érademét, jutalmát 's bérít meg-ne tartsnk, véres veritékét ingyen ne-is kíványuk, *Amos, 8: 6.*

IV. A' költsont, nálunk általomnak okáért sőt más javait, adósságokat, zálagokat, meg-ne tartsuk;

tartsuk 's magunkévá ne tegyük, hamissan el-ne idegenítsük, hanem azon mértékben és valóságban, mint kezünkhez vöttük, vizsgáljuk.

V. Fősvények másén kapók, mint Achab, ne legyünk; sőt a' szegényeket szükségekben teherfegyünk szerint, mint Istennek sáfárai, segítsük ilendőképen, *Mik. 2: 2.* mint a' mi testünket és lelkünket.

Mit kíván a' nyolczadik Parantsolatban?

I. Hogy a' Birák az Ítélet tételben, törvényekben, nem a' Fő emberiséget 's azoknak grádissajokat, ajándékokat; hanem a' közönfegy 's Istenes igazságot nézzek, és a' szegényt igaz igyében 's ártatlanságában meg-ne foszszák, *Mós. II. köny. 20: 16. Mich. 7: 2. seqq.*

II. A' bizonyosság tévők, minden világi tekintet nélkül, idvezülendő Lélek szerint tegyenek bizonyosságot, a' dolog mi voltáról, ha a' tiszt kívánja. *Efés. 4: 25.*

III. Mi pedig minden dolgainkban igaz mondok, nem tetterek, nem mást szólók, és más gondolok, *Jerem. 9: 8. Jak. 5: 12.* nem árulkodók, fondorkodók, más kárára hizelkedők, hir harangók, hazugók, ragalmazók, bal-íteletűek legyünk, *Mát. 15: 14. I. Kór. 13: 4.* Felebarátink esetit 's egyarlagit czegére ne kössük, azt dobra ne üssük, sem irogatással, sem *pasquillussal*, sem penig gunyolással őket meg-ne motskollyuk.

IV. Az Istennek ítélő Birói Tisztjében álván senkit

senkit is vakmerőképen ne kárhoztatunk; hogy magunkra kárhozatot ne vonnyunk, mert bátor látsad is barátodat vétkezni nem engedtetett te néked ötet mindenek előtt meg-ítélni, mert igen küőmbeznak egymással tudni a' bűnt, és azt meg-ítélni.

V. A' Prokátorok a' perlekedésben 's az igazságnak őltalmazásában két színűek ne legyenek, az igazat hamiságra, 's a' feketét fejerre ne változtassák, és némellyeknek mostani mesterfegyek szerint kétfelé ne sántikáljanak a' peresek között; hanem ök szentül és igazán, mint a' Christus az Egekben érettünk prokátorkok, őltalmazzák igyekezet, hogy a' szegények igazsága és elnyomatott ártatlansága az egekben fel kiáltván, kárhozatot ne nyerjenek magoknak, az ajándéki tekintet és pénz miatt.

Mit kíván Isten a' kilenctzedik Parantsolatban?

I. Minden emberektől; de kiváltképen a' felső-méltóságoktól kívánja ez a' Parantsolat, hogy Felebaráttoknak lakó helyeket, ököfegyket, el-idegeníteni és hamissan el-venni ne igyekezzenek, azon ne kapdossanak, mint Jézabel az Acháb szőlejét, *I. Kór. 21.* II. Tiltya az Isten itten amaz undok és telhetetlen fősvényseget, és más javainak kívánsát, és a' mi rökönink ellenvaló minden ártalmok, hogy sziveinkből ki-gyomláztassanak tellyességgel, senkit a' Törvénynek hamis usigázásával, a' Törvény-tévők 's annál inkább

kább tsalárd okosságok által (mint most Izsóát) jószágától meg-ne foszszanak; Hanem *III* Minden gonosz kívánságot, és annak fajzatit az ingyseget, főlvényseget, más javain való bánakodást az ő embert magunk közt meg-feszítsük, *Gal. 5. 7. 24 Róm. 7: 7, 8.*

Mit kíván a Tizedik Parantsolatban?

I. Hogy a' mi felebarátunknak feleségét, tseledgyit, jobbágyit, és semminémű marháját elidegeníteni, magunkévá avagy másévá tenni ne igyekezzünk, és illy ördögi gondolat, avagy tanács, sziveinkben ingyen se ötlődgyék annál-is inkább azt ne kövessük; a' mint Héródes az ő Attyafia feleségével, *Mát. 14: 4.* *Itt* Ellenben pedig hogy azok a' mi felebarátink hatalmában 's uraságában meg-maradniaának, tellyes szível lelekkel azon legyünk, másint az Istennek tsapást várhattuk magunkra, mint Farahó az Abraham feleségéért, *Terem. 12: 14.*

Bé-tsólherié Valaki ma az Istennek Törvényét tökéletesen?

I. Nem: Mert mindnyájan természet szerint hajlandók vagyunk, az Istennek és felebarátunknak gyűlölésére, kiért ma, magától senki-is annak eleget nem tehet, mert nintsen tsak egy igaz-is, *Róm. 8: 3. Ján. 15: 5. 6.* *II.* A' törvény lelki, mi pedig testből; testiek vagyunk, és az erőt a' melly által bé kell vala a' törvényt töltetni, az emberi nemzet el-vesztette *Róm. 7. 7. 14: 8: 7.*

1 Kór.

1 Kór. 2. 14. 2 Kór. 3: 5. mélynek lehetetlen, bé-töltéséről még a' Szentek-is panaszkodtak *Róm. 7: 15. Sól. 32: 6. Róm. 7. 19. Gal. 5: 17.* Valamint telát a' vannak nints tehetsége a' látásra, az hóltnak a' maga fel-támasztására, a' kőnek a' magától-való meg-mozdúlásra, szintén ilyen erőtel az ember a' törvény bé-töltésére; *Efés. 4: 18. Tsel. 6: 18.* meg-hólt a' lelkiekben *Efés. 2: 1. kőszívű Ezek. 11: 19. 26.* Ugy hogy természet szerint tsak a' bűnre rohannyon az ember gyermek-segétől fogva *Ter. 6: 5.*

II. Az egész sz. Írás kiáltja hogy a' törvénynek eleget nem tehetni, mert az átkoz és vádol bennünket szüntelen *Gal. 3: 13.* és erőtelen a' mi meg-igazittatásunkra a' testnek erőtelensége miatt *Róm. 8: 2.* meg-nem elevenithet *Gal. 3: 21.* sőt halált hoz nekünk *Róm. 7: 10.* Ezért testesült meg a' Christus, hogy a' mi a' törvénynek és mi nekünk lehetetlen vala, az Istennek Fia bé-töltésé azt. *Róm. 8: 3. 10. 4 Gal. 3: 13.* Ugyan-is a' törvény el-hordozhatatlan there, *Tsel. 15: 10.* kit sem mi, sem a' mi Atyáink el-nem viselhettek, kitsoda feli, és ki szereti Istenét és felebarátját eléggé? kit nem-izgat a' gonosz kívánság? Sz. Pál maga panaszkodik *Róm. 7: 19.* nem a' jót a' kit akar, hanem a' gonoszt a' kit nem akar tselekezni, hogy testével szolgál a' bűnnek törvényének, és Sz. Dávid maga supplicál az Istennek, hogy ne szálljon ítéletbe vele, mert egy élő-is az ő tekén-teti előtt meg-nem igazul, *Sól. 143. 2: A' test*

min-

mindenkor a' lélek ellen; a' lélek megint a' test ellen tusakodik *Gal. 5: 17.*

Miert parantsol hát az Isten lehetetlenséget, ha senki a' törvényt be nem töltéti?

I. Mivel a' törvény az Istennek meg-másolhatatlan akarattya, azért az embernek engedetlensége miatt, meg-nem másolódott, sem el-nem homlott; mivel az Isten a' maga részéről meg-nem szegte; hanem ma-is kötelezi az embert, mint teremtet állatyt, tisztinek végebe vitelére, 's az elég-tételre, azért az Isten a' maga jussát a' törvénnyel és törvény alatt született emberen, 's törvényben fen tartván; méltán kívánja az embertől, hogy köteletségének eleget tegyen a' két-fél között, sőt a' szövetségnek rendi szerint-is.

II. Hogy az Isten az embertől a' törvénynek lehetetlen be-töltését kívánja; azért Istennel szembe nem szökhetünk, mert az Isten itt a' teremtet állattal rendesen bánik, a' kit okosan, és szentül akarván vezérelni 's igazgatni, emlékezteti arra az erőre a' kit néki adott vala, mint *Se. Már. 18.* ama' tíz-ezer talentommal adós szolgát; ha azért azt el-pazérlotta, szántszándékból el-vesztette, méltán elő-kivánhattya ő tőle az Isten, mert máskint az Isten a' maga meg-másolhatatlan szövetségét fel-bontaná, és állhatatlansággal vádoltatnék.

III. Meg-kell különböztetni azt a' lehetetlenséget a' melly egy általa véggel való, a' minéműt

az

az Isten-is nem parantsolhat, mint hogy a' napot meg-illesse ujjainkal; attúl a' lehetetlenségtől, a' mellyet szántszándékból 's kész akartva magának szerzett az ember és ugyan az ő akarattya-ban lakik, úgy hogy azon állapot ugyan tetűzik az embernek és nagy gyönyörűséggel vétkezik, a' ki ellen az Isten parantsolator adhatot.

Ha bé nem töltéttük a' törvényt, vagy-e hát ma a' törvénynek valami haszna?

I. Igen-is: Mert a' gonoszokat rettenetes büntetéssel fenyegetvén külsőképen őket fenytékben tartja, *1 Tim. 1: 9.*

II. A' bűnöket feddi, nap-fenyre hozza, meg-ismérteti a' bűnőssel *Róm. 3: 20. 8: 7. 1 Kór. 15. 56.* *III.* A' bűnöst meg-győzven, maga ereje által lehetetlen meg-igazittatásáról, átka, kárhoztatása és rettentése által, a' Cbristushoz hajtya és vezet, hogy ő nála keresse idveffségét. *Gal. 3. 8. 24. Róm. 10. 4. 5. Fil. 3: 8, 9.*

IV. A' mi életünknek mérték finóra, tanitván a' meg-igazittattakat az állhatatosságra, a' testnek kevélységét erőtelenségének érzésével rontya, és szelidíti. *Tíz. 2: 3. Fil. 3: 8, 9.*

V. A' mi ujja születtetésünknek és szentségünknek kezdetéről bizonytságot tévén; kiből mint tükörből által láthattuk a' kegyességben mennyire gyarapodunk, *1 Tim. 1: 5. Róm. 7: 22.* úgy hogy mi uj emberek a' gonoszt nem tselekesztjük ez után; hanem a' bennünk lakozó bűn. *Róm. 7: 17.*

Missa-

Misoda à Cérémoniás törvény?

Az O Testamentombéli külső Isteni szolgálattól 's rend tartásokról való Istennek parantsolati, kik tsak a' Sidóságra tartozván, nékiek a' Christust példázták, és a' példázatok és Sákramentumok által reájok ruházták, az ő jövőendő véres áldozat-tyát. *Efés. 2: 15. Kol. 2: 14. Sid. 7: 16.*

Mire Valók Váltak azok a' sok Cérémoniák az O Testamentomban?

I. A' Christus halálát és minden jó téteményit példázták, műtögtették, és azokat-is reájok szabták. Kol. 2: 17. Sid. 8: 5. 4. 5. 10. Gal. 3: 5. 25.

II. Ezeknek mindennapi gyakorlások által szemekre hányta Isten, az ő bűnöknek terhére, átkát. Sid. 10: 3. nem szóval; hanem a' mindennapi vérontással, hogy még a' tökéletes Isten ember áldozattya ő érettek végbe nem ment volna, emlegette ezekben a' kitől várnák bűnöknek borsánat-tyát, mert ha vala nellyik áldozat eleget tőtte volna az ő bűnöért, a' Christus nem jött volna áldozni.

*III. Meg-akarta Isten ezzel az Izraélitákat a' pogányoktól választani, Efés. 2: 14, 15. és hogy a' szomszéd pogányok bálványozásibá' ne részesül-
nének, illy izűntelen való foglalatossággal és terhes szolgálattal akarta őket attól el-vonni, és a' pusz-
tában tőtt vétekért meg-zabolázni. Gal. 4: 1. 2. 3.*

IV. Ez által a' Sidók közdött-is külömbséget akart az Isten tenni, némellyeket az Oltár és az Isten-

Istennek tekintetéről (mint az egész Izraelt) el-rekeltzván, *IV. Mós. 1. 5. 1. 3. 5. 10. némellyeket meg enged vala a' Templomhoz járulni; de tsak az első külsőbig, mint a' Lévitáknak és Papok-nak seregít, a' Szentek Szentibe tsak a' Fő-Pap mehet vala, 's az-is esztendőben egyszer, mellyel jelentetet, hogy az Igaz Fő Pap még el-nem jött volna, a ki az Istennek minden népé egy iránt az Istenhez vinné, és a Szentek Szentit fel-nyitná, Sid. 9: 8.*

Külömböznek-e ezek a' Ceremoniás törvények a' Tiz-Parantsolattól?

Igen-is: I. Mert a' Sidokra tartoztak tsak a' Ceremoniák, amazok pedig minden emberekre töröké, Gal. 4: 1-2-3. II. Mert azok tsak ideig valók, és a' Christus el-jöveteléig volt állandóságok. Kelos. 2: 16. ezek mind töröké meg-maradnak. III. A' Ceremoniás Törvények a' bűnöst meg-nem igazíthatták, azért mondatatnak ném jó parantsolatoknak, Ezek. 20: 25-26. kik a' lelki-isméretet nem tehették tökéletessé, Sid. 7: 8. 9. 9. kik által az ember nem élhetet, kikben a' bűnöst meg-igazító erő nem volt, 's nem-is azért adatta volt, ki Isten a' Mósés által, Ján. 1: 17. hanem hogy a' Tiz-parantsolatok mellett lennének mint egy sővény és tántz, 's az engedeten Izraélitáknak járom és ther a' puszttában Isten ellen-való rugodozásokért.

Mikről parantsolt Vált Isten a' Ceremoniás Törvényekben?

I. A'

I A' személyekről, úgy mint a' Fő-Papról, *Móf. III. kőn. 8: 16. 21. 24.* a' másod rendű Papokról, Levitákról és Názárenusokról, *IV. kőn. 6.*

II. Némelly dolgokról, ételről *5 Móf. 14: 4.* öltözetéről, épületekről, ültetésről, élő-fákrol, okcalan állatokról, *5 Móf. 12: 6.* a' Templomnak és Sátornak szent eszközeiről, áldozatokról, Sákramentumokról, tisztulásokról,

III. Az időkről, az hetenként, holnaponként, és esztendőnként esendő innepekről, *II. Móf. 20: 10. 11. IV. kőn. 24: 11. II. kőn. 12: 24. III. kőn. 15.* minéműek voltak: A' Szombat, az holdinnepe, Husvét, Pünkösd, és a' Sátoros innepe, *IV. A' helyekről, a' Sátor és Templomról, melynek részei valának: 1. A' Szentek Szentje, 2. a' külső szent hely, 3. a' kötség tornáczja, 4. a' Papok tornáczja, 5. A' Sidok tornáczja, 6. A' pogányok tornáczja.*

Mitsoda a' Polgári Törvény?

Istentől, mint felső Méltóságtól a' Sidok külső társaságoknak igazgatására adatott Parantsolatok, hogy azok szerint hadakoznának, pörölnének, itélnének, a' gonoszokat meg-büntetnék, a' jókat betsületben tartanák, és a' Sidók a' pogányoktól meg-választatnának. *II. Móf. 21: 22.*

Köteleznek e' ezek a' törvények ma bennünket?

I. A' közönfélések, kiknek fundamentoma, az erkölcsöknek törvénye, ma is mindeneket, köteleznek, a' minéműek a' költöndőkrol, zálagokrol,

KÁROK.

károkról, *2. Móf. 21: 33. 35. 22: 5-6. 3 Kir. 19: 35-36.* határokról, *Móf. 5 kőn. 27: 17.* ufórákról, *2 kőn. 22: 15. 3 kőn. 25: 36.* özvegyek, árvák, idegenek, szegényekről, *2 kőnyv. 22: 21. 3 kőnyv. 19: 9. 10. 33. 24.* Munkások béréről, *3 kőnyv. 19: 13.* adatott parantsolatok.

II. A' rész szerint valók, a' kik csak a' Sidóságra tartoztak, azok nem köteleznek, mert a' Ceremoniákkal együtt a' Christus el-jövetelében el-töröltettek, *Habak. 2: 3. Kolos. 2: 16.*

III. Mivel hogy azok a' Móses és utánna következett Fő-Papságban fundáltattak volt, azért mi helyen, azon Papságnak ideje s ereje el-tölt, *Sid. 7: 12.* ezeknek is ottan el-kellert dűlniek és töröltetniek.

XX. ARTICULUS AZ EVANGELIOMROL.

A' Tiz. Parantsolatokon kívül az Ecclesiában mitsoda Igéje vagyon hát még az Istennek?

A' bűnösöknek az Isten kegyelmére hívó, vigasztaló és bátorító Evangéliom, *Esa. 40: 12. Róm. 1: 16.*

Mitsoda az Evangéliom?

Az Isten ingyen kegyelmének a' Christus érdemének általa, bűneinknek ingyen-való meg-botsátatásának örvendetes izeneti, *Luk. 4: 18-19. Róm. 1: 16. Luk. 2: 10. Tiel. 20: 24.*

Mivel különböz. az Evangéliom a' Törvényről?

I. A' Törvény az épp embernek adatott volt,

E

az

az Evangéliom pedig a' bűnösnek hirdették.

II. A' Törvény minden munkáinkban tökéletes igazságot kíván ; az Evangéliom pedig hitet.

III. A' Törvény az emberi erőkön fundáltatik, az Evangéliom pedig az Istennek kegyelmére támaszkodik. *IV.* Amaz az halálnak szolgálattya, és meg-öli berű a' Christus és az Evangéliom nélkül ; az Evangéliom pedig meg-elevenítő Lélek, 2 Kór. 3: 6-7.

Mikor kezdetet az Evangéliom?

Az Adám eseti után mindgyárt a' Paraditsomban, mikor a' Christus ígérteték a' bűnös Adámnak, *Terem. 3: 15.* nem akkor pedig, mikor a' Christus a' földre jött, *Sid. 4: 2. 1 Pét. 4: 6:*

Mi haszna vagyon az Evangéliomnak?

I. Az Istennek kegyelmé 's könyörületelessége, és a' Christusnak az idvésség dolgában, minden munkái az egész világon dicsőítemek ez által, 2 Kór. 4: 4-5. *II.* A' mi lelkeinknek idvésség annak halalma által adatek, *Róm. 1: 16.* ki által újjászületteünk, meg-igazítatunk, meg-szenteltetünk, *Efef. 6: 15. Róm. 3: 21.* *III.* Az ő bűneinek nagy terhe és érdeme alatt nyögő 's majd kétségben eső bűnös lelket bátoríttya 's vigasztallja, az Istennek e' világ bűneit fellyül haladó gazdag és el-fogyhatatlan kegyelmével.

Kik által hirdettere ki az Isten az ő Evangéliomát?

I. A' teremtetlen Angyal az ő Fia által, *Sid. 1: 1. Ter.*

Terem. 3: 15. 22. 18. II. Az O Testamen-
tomban a' Próféta, Pátriarchák, és Fő-Papok
által, *Sid. 1: 1. Tsel. 10: 43. III.* Az új Te-
stamentomban pedig az Angyal, Bethlemi Pász-
torok, Keresztelő sz. János által, 's önnön maga-
is az Isten Fia, az ő fel-vőtt emberféggében hir-
detette, azután az Apostolok, Evangélisták, 's
azoknak Tanítványi és *Successori* terjesztették.
Márk. 16: 7. 15. Luk. 24: 47. Tsel. 13: 46.
Efef. 4: 11.

Kiknek hirdette az Isten az Evangéliomot?

Valamint hogy Isten az egész világot szerette,
és a' Iesus Christus azt meg-váltotta: úgy az E-
vangéliom-is, minden Nemzeteknek ez egész vi-
lágon mind rendeltetett 's mind hirdetett, *Róm. 10: 18.* Mivelhogy az Isten mindeneket, *1 Tim. 2: 4.* és mindenütt, *Mát. 28: 19. Koloss. 1: 23.* akar idvezíteni, a' mint hogy az Evangéliomnak mindenek kárhoztatások alatt köteleztetnek hin-
ni és engedelmeskedni, *Ján. 3: 18. 36.* másként az Isten (távol legyen a' számtól a' káromkodás) igazságtalansággal vádoltathatnék, azokat kár-
hoztatván, a' kik nem engednek az Evangéliom-
nak, és a' Christusban nem hisznek, kiknek mindazáltal sem az Evangéliom, sem a' Christus nem hirdetett volna soha semmiképen.

*Használ-e tehát mindeneinek az Evangéliom hir-
detése és abban foglaló jók?*

Nem: hanem csak azoknak, a' kik azon Evan-
geli-

géliomnak kintseit igaz idvezítő hittel meg-fog-ják, *Gal. 2: 20. Ján. 3: 6.* és magokévá téstik, 's annak engedelmeskednek; a' kik pedig nem, azoktól az Isten el-vézi ezen igéjét, mint a' Sándóktól, *Mark. 11: 21. 23.* és a' kárhozatra vetetnek.

XXI. ARTICULUS A' SZ. SACRAMENTOMOKRÓL

Mellyik a' mi idveségünknek második oka?

Az Istentől szereztetett és nekünk adattatott Sacramentumok és szentségek.

Hány dologból állanak a' Sacramentumok?

Kettőből: (1) Földi, látható, tapasztalható és Istentől rendeltetett külső dologból, melly a' velünk közlendő mennyei dolognak eszköze.

(2) A' láthatatlan avagy belső dologból, kit Istennek rendeléséből velünk közöl a' földi dolog.

Mitől áll a' Sacramentumok?

Istentől szereztetett munka, avagy tselekedet, kikben mint látható jelekben hozzájuk járulván, az Istennek igéje, az ő láthatatlan kegyelmét és idvezítő javait velünk közli, és nekünk meg-pesztéli, *Róm. 4: 11. Tit. 3: 5.*

Kiől függ a' Sacramentumoknak méltóságok, láthatóságok és erejek?

I. Nem a' Paptól, vagy annak tellyes akaratyától 's egyedül arra függesztetett igyekezettől, forgolodásától és méltóságától, hanem attól a'

xi a

ki a' Sacramentumokat szerzette és hagyta, hogy azzal éllyenek, a' mint hogy az Egyházi szolga, nem-is a' maga; hanem az Isten nevében (mint Istennek szolgája szolgái kötelefféggel) nem a' maga; de az Isten akarattya 's parantsolattya szerint szolgáltattya ki.

II. Akar minémű igyekezettel tehát, imide 's amoda szágulódó gondolattal szolgáltassa ki a' Pap a' Sacramentumot, akar jó 's akar tétovázó szándékkal 's elmével és bátor rendeletlen életű légyen-is; de mind ezekkel a' Sacramentumot hasonlatanná nem tést; tsak az Istennek rendelese szerint ki szolgáltattván igaz hittel éllyenek véle az hivek.

III. Ha a' Sacramentumoknak hathatoságot adna a' Papnak akarattya [hogy ő egézfőzen akarja a' Sacramentumot és valóságosan ki szolgáltatni] az emberek az emberekben kezdenének hinni.

IV. Akar minémű légyen tehát a' Pap és akar tellyes igyekezettel szolgáltassa ki a' Sacramentumot, akar széllyel járóval; mindazonáltal az Istennek Igéje és nem az ördögé léstzen, és a' Sacramentumok is az Isten Sacramentumi lesznek, és nem másé, *Róm. 3: 3. Filip. 1. 26.* mivel ezeknek Istenes hathatoságok tsak az Istentől a' ki szerzette, nem a' Paptól és annak munkájától függ.

V. Ha a' Papoknak tsak a' körül, foglalatoskodó tellyes igyekezettől 's elméjétől függene a' Sacramentumok hathatósága, örökké a' bűnös lé-

E 3

lek

Iek kérelkedhetnek; Vallyon azoknak ki-szolgálatásában volt-é tellyes és tökéletes Isteni igyekezet az Egyházi szolgában? és Istenes, csak arra függesztetett elmével járté ő körülte, mert így, ha minden ezé 's kedve, annak rendes és Istenes el-készítésében 's követésében nem volt helyén, a' bűnös lélek csak a' puzta és haszontalan jelekkel meg-talattatott, és az Istennek kegyelmében a' Pap máfutt járó ezé miatt nem részesült.

Hány Sákramentomi Vóltak, és Vagynak ma az Istennek?

I. Az épségnek állapottyában *csak egy Vólt*, úgy-mint: Az Életnek-fája, *Terems. 2. 9.* ki-is az Isten Fiának, ki életnek fájának mondatik, *Jelen. 2: 7.* példája vala. *II.* Az O Testamentomban pedig, *kettő* vala, a' *Környül metelkedés*, és az *Husvéri Barátság* étele, *Róm. 4: 11.* *III.* Az Új Testamentomban ezeknek helyette, a' kiket a' Christus el-jövetelével el-törle, szerze *kettőt*: a' *Keresztseget* és az *UR Vassoráját*.

Misoda a' környül-metelkedés?

O Testamentombéli Istenöl adattatott Sákramentom, mellyben a' környül-metetzett férjfiúnak, a' jövődő Messias vérenek ki-omlása példázattatván; hitinek igazsága, a' szövetségbéli ígélet, kegyelem adatik és meg-pérséltetik vala, Istennek dicsőségére, és a' bűnösnek idvességére. *Tereim. 17: 18.*

Krisztának kriszi Vólt a' környül-metelés?

I. Rend

I. Rend szerint az ígéletnek idejében a' Pátri-arkácsé és házi Gazdáké. *II.* Az után a' Mósés Cérémóniája bé-jöven, köttetett ezen cist a' Lévitai Eö. Papok tisztihöz. *III.* De úgy, hogy ha a' szűség hozta magával, az Anyaszentegyháznak akar mellyik tagja-is, az Aszfzonyok-is végbe vihették. *Ki-Jöv. 4. 24-25.*

Mi haszna Vólt a' környül-metelkedésnek?

I. Ez által a' szövetségben ígért kegyelem mindeneknek adattatott és meg-pérséltetett. *II.* A' Sidók a' Pogányoktól ez által meg-küldömböztettek. *Róm. 2. 28.* *III.* Emlekeztette a' bűnöst az ő veszedelmének méltóságára azon szemérem test részetskéjének el-metzése, és hogy a' Messias az Abrahám Sákramentomos magvából származandó volna, mivel az által, az Abrahámnak a' Messiasról tött ígéleti pérséltetik vala meg. *Tereim. 17: 12.*

IV. A' Lelki vér nélkül léendő környül-metelés kedést jedzette; ugymint: az ujjá születettetést, meg-igazitást és meg-szentelést, melly az Abrahámita Messias véres áldozattya által végbe vitetett, ennek hathatóságával, és az el-választattak meg-tisztitratván, a' testi állapottól, avagy a' gonof kívánságoktól.

V. Jelentette a' bűnöknek tökéletes le-tételét, az halálban és fel-támadásban, a' bűnöknek testének levetkezése által, a' szemérem test részetskéjének el-vetterése. *VI.* Ez által idején a'

E 4

nyo-

nyomorúságoknak és minden kerefszteknek béke-
sleges el-viselésére készítettettki kiki, midőn a' gyen-
ge 's nyóltzad napi tsetsemőnek vért kel vala on-
tani és sebet szenvedni, nemi kevés fájdalommal
Ter. 34: 25. VII. A' testnek kevélységét illy
gyalázatos és szemérmes Sákramentómmal akar-
ta Isten meg-alázní, meg-szégyeníteni, 1Kér. 1.
22-23. mint az Uj Testamentomban a' Christus
kerefszi által, azért mihelyt a' környül-metélke-
désnek Parantsolatlyát vévő, Abrahám nagy en-
gedelmességgel mind magát 's mind házát környül-
metélé. Terem. 17: 23.

Mitsoda a' Húsvéti Bárány?

Az O Testamentomnak második Sacramento-
ma, melly az Ige által meg-szenteltetett, meg-
ölettetett, és meg-éttetett példás bárány által,
a' Christusnak mint Istennek bárányának érde-
mét, ígérítet, a' Sidó hiekre ruházta és az örök
haláltól meg-szabadította. *1Kér. 5: 7-8. Ki-Jöv. 12: Sid. 11: 28.*

Hány dolgokból állott ez a' Sákramentom?

Kettőből I. A' Földi; ugymint: az esztendő,
lím, gyenge, épp a' nyájból ki választott. Ki-Jöv. 12: 6.
Bőjtelő havának 14. napján meg-ölette-
tett, fejével, lábaival és béleivel meg-éttetett egész
bárány 5. 9.

II. Mennyei; ugymint: az ő embersege szerint
meg-ölettetendő Christus teste és vére, mellyet
példázott a' báránynak teste és vére. Ján. 1.
5. 29.

Mire

Mire való volt a' Húsvéti Bárány?

I. A' Christusban való igaz hitet, a' kegyelem-
béli szövetséget, és az Istennek bárányja által lé-
endő lelki szabadulást petsétele és erősitette az
hiekben. 2Kér. 5: 7-8. II. Az őldöklő Angyal
fegyverétől meg-szabadította az Izráelitákat. Ki-
Jöv. 12: 23. III. Az Egyiptomi szolgálatból va-
ló ki-szabadulásnak emlékezetének meg-tartására
való volt.

IV. A' Pogányoktól ez által is meg-külöm-
bőztettek mivel a' Sacramentumok jelek is az
Ecclesiában.

Kik ettek az Húsvéti Bárányban?

Tsak a' környül-meteltetett, tisztá, fel-neveke-
det akar lakos, akar idegen Sidók. *Ki-Jöv. 12:*
44: 45. 48. 4.

Mit példáz, Gala az Húsvéti Bárány?

I. Az Istennek bárányját ki el-vészí e' világ-
nak bűneit. Ján. 1: 29. a' Christusnak tulajdo-
nittatott, tévelygésünket, bolódságunkat, Esa 53: 6.
és a' Christus engedelmestségét, 's békefesztes téré-
sét jelentette, Esa. 53: 7. kiket egy állat is job-
ban nem példázhatott, melly is Him lévén jegyzette
a' Christusnak erejét, Menny. Jel. 5: 12. Tízta-
sága; a' Christusnak ártatlanságát 's kegyességét,
Sid 7: 26.

II. A' Báránynak a' nyáj közzül való ki-válasz-
tatása jegyzette, hogy a' Christus egyedül válasz-
tott, hogy a' világért lenne Húsvéti Bárány.

E 5

III.

III. Valamint a' meg-ölettetvén, fel függesz-
tetett és szegekkel fel szegezett, egy tsontya is
még nem rontatott és töretett; úgy a' mi Bárá-
nyunk a' kereszten, azokat, azon helyen, hónap-
ban, napon szenvedte. 1 Kór. 5: 7.

IV. A' vérnek ki-ontása, példázta a' Christus
vérenek a' bűnöknek meg-váltásáért, jövődő ki-
ontását 's véres áldozatját. *Menny. Jel. 5: 6, 9.*

V. A' Bárányak meg-évése; példázta a' Men-
nyei Mannát, *Ján. 6: 31.* a' kiből hit által része-
sülnk, a' Jésus Christust, a' ki mindeneknek lőtt
élet és vigaság, *Róm. 5: 19. 1 Kór. 10: 17.* kinél
az életnek kút-feje lelke ital és étel, szent testé-
ben és vérében részesítvén bennünket 1 Kór. 10:

7. 11. Sacramentumi módon.

VI. Sütve kellett meg-enni, és más napra sem-
mit is abból nem lehet vala el-tenni; Igy a' Chri-
stus az Istennek a' bűn ellen való haragjának tűzé-
stől fokát szenvedet; kinek terhe alatt vérről vé-
rékezett, és az Isten házának szerelme, mint egy
tűz úgy emésztette, hogy könyvezet érte, azért
hogy mihelyt az ő szavát hallaná a' bűnös minden
jó tereményével el-fogattatván ne halogatná az ő
bé-vételét, a' meg-térést.

VII. Késérű füvel és kovásztalan kenyérrel ö-
ték az Húsvéti Bárányt, 's mint egy induló felben
fel-készülvé; példázta az, a' Christus kereszti-
ben és szenvedésben való részesülést és annak maradvá-
nyait az Ecclesiában, *Tiel. 14: 22:* e' világ unalmas
keserves infegit és munkáit, *Róm. 5: 3, 4, 5.* az hi-

veknak e' világból ki-költözésére való készse-
get és ez életnek minden kovászfát és régi ve-
szetseget ki-tisztítván az hivekből, *Mát. 16: 12,*
1 Kór. 15: 6. 7.

XXII. ARTICULUS A' SZ KERESZTSEGRŐL

Missoda a' Kereszttség?

Az Új Testamentumnak Istentől szerezett
Első Sacramentuma, mely által a' Christus pa-
rantsolatyából, Atyának, Fiúnak, és Sz. Lélek
Istennek nevében vízzel meg-hintetvén, avagy a'
vizben bé-merítetvén, víztől és Szent Lélektől
újja születettünk, *Ján. 3: 5.* az örök életre.

Hány dologból áll a' Kereszttség?

Kettőből: (1) Földi, ugymint a' tiszta és ter-
mészet szerint való víz. *Mát. 28: 19. Ján. 3: 5.*

(2) Mennyei, ki a' kellyes Szent Háromság,
Mát. 28: 19.

Mire való a' Kereszttség?

I. A' Kisdedeket újja szüli, *Mark. 1: 4. Tif.*
3: 5. eredet szerint, való bűnöktől meg-mosván
Istennek f-igyesi lesznek, a' Szent Lélek által, el-
pétséltetvén a' jövődő életnek reménységére,
1 Pét. 3: 21. A' Christushoz plántáltatnak, *Róm.*
6: 3-4. a' víz és Szent Lélek által Sakramen-
tum módon. II. Meg-szabadít az örök haláltól,
a' bűnnek ká-hozamos büntetésétől a' Christushoz
keresztes zálogja alá bé-írván bennünket, *Gal.*
3: 17. 1 Pét. 3: 21. *Mát. 16: 16.*

III. A' Keresztényeket a' pogányoktól megválaltatya, 's jöendő ditsőseges fel-támadásunkat, és a' Christus halálában 's fel-támadásában lévő jussunkat mútogattya, és bizonyította, *Róm. 6: 4-5.* az a' vízben-való mártás és abból-való kivonatas, *1 Kór. 2: 11-12.* Eszünkben jutattya természetit tisztátalanságunkat, kiből, a' Sz. Lélek a' Jésus Christus vére által meg-mosogat, *Mark. 1: 4.* és az holt tselekedetektől meg-tisztította a' lelki-isméretet, úgy hogy ebben-való biztában az Istent mindenkoron szabadon Atyának álíthattya, Istenes életre nógat bennünket, *Tir. 3: 5-6-7-8.* hogy már mint Istennek népei meg-tisztítatván, a' meg-holt tselekedetektől, a' kereszt-ségben tölt fogadásunk szerint, a' gonosz életnek 's bűnnek okadásira vizsgálja ne térnénk,

Mitodás viz, a' keresztiségben viz?

I. Nem példazgató (mint az O Testamentomí Sákramentomokban) nem-is jelentő (mint a' czegér) nem-is pufzta viz; hanem, **II.** a' Sákramentomi egyesülés után, az Isten ígéje által, az újjá születésnek feredője, a' Mennyei dolognak velünk-való közlésének eszköze, a' Sz. Háromságnak erejével tellyes viz.

Kiket kell meg keresztelni?

I. Tsak az első 's mind két nemből-való embereket, *Mát. 28: 19.* a' kik újjá-születhetnek, kikre az ígért és a' Kereszttség haszna tartozik, *Jan. 3: 5.* **II.** Nem az érzékenység nélküli való

való dolgokat, hanem a' bűnös Adám maradékait, kiket az Apostolok-is (hogy példát hagyának) meg-kereszteltek.

Meg kellé a' tselemőkét keresztelni?

I. Igen-is: mert ők tőlől születettettek; az az bűnösök azért, ha akarjuk, hogy az Anyaszentegyháznak kebelében az Istennek frigyestegyenek, szükség hogy a' víz és Lélek által újjá-születhessenek, *Ján. 3: 5-6-7. Tsel. 2: 39. 15. 16.* az Istennek rendelése szerint, mert a' Kereszténységre nem elégséges a' Keresztényi Atyáktól-való telti származás; hanem [a' mint Nikodémusnak meg-mondatott] a' ki az Istennek országában akar bémenni, víztől és Szent Lélektől kell újjá-születtetni, *Jan. 3: 5.* Mert ő reájok az Istennek szövetség, Ígérati és Sákramentomi szintén úgy tartoznak, mint az öregekre, *1 Móf. 17: 10. 12. 5 Móf. 29: 10-11-12.* azért,

II. valamint a' tselemők az O Testamentomban nyolczad napon környül-meteltettek; úgy szintén az új Testamentomban-is az helyet szükség, hogy a' kisdedek meg-keresztelthessenek, *Róm. 4: 11. 14.* a' mint hogy az Apostolok-is egész házakat meg-kereszteltek, lévén azok közt tselemők.

III. Mert a' Kereszttség által Isten ő benne szintén úgy indíthat hitet, mint szent Jánost még az Anya méhében bétöltette Sz. Lelkével, *Luk. 1: 15.* mivel azért gyengegegek miatt, hitet vehetnek

hernek és újjá-szüliheti az Isten öböt, az Isten kegyelmének eszkezeiről, és az Istenről is nem lehet el-titani; hanem lelkeknek vesztése alatt tartoznak az Atyák mennél hamarabb a' Kereszt-ség által az Ördögnek országából ki venni, és a' Christushan oltani; mivel hogy ilyeneké a' Men-nyeknek szaga, *Mát. 19. 14.* a' kik egy Lélek alatt, egy testben kereszttelkednek, *1 Kór. 12: 13.*

Kik szolgálatiátják ki a' Keresztiséget?

I. Rend szerint az hivatalos igaz vallású és tiszta életű Lelki-Pásztorok, *1 Kór. 4: 1-2.* A' szük-segnek idején pedig az eretnekek-is, gonosz életű világi emberek-is, és az Alázonyok is (mint Zi-pora az O Testamentomban környül-metése *Móf. II kór. 4: 24-25.* fiát) ki-szolgálatiátják, csak annak valóságában semmit is meg-né változtassa-nak, és az Igéket, Amellyekkel szereztetett egész-szen reá mondják a' tsesemőkre.

XXIII. ARTICULUS AZ UR VATSORAJAROL.

Mitoda az UR Vatsorája?

Az Új Testamentoninak Második Sákramen-to-ma, melly által az Isten, a' Christusnak szent tes-tét a' kenyérrel, testi szájjal természet felet-való módon enni, és a' borral az ő valóságos szent vérét külön, Sákramentomi módon valóságoson meg-innya, adgya és parantsollya, a' mi ő benne való hitünknek meg-erősítésére, bűncünknek meg-botsátására, *Mát. 26: 26. Mark. 14: 22. 1 Kór. 11: 23-24.*

Hány

Hány dolgból áll az Ur Vatsorája?

Kettőből. I. Földi egy mint a' való-ásos liszt-ből vízzel sült kenyér, és természet szerint való igaz bor. Mat. 26: 29. II. Menyes. A' Jésus Christusnak a' Böldegságos Szűz Máriának mé-heből fel vőrt, és éretünk adattatott valóságos emberi szent teste és vére.

*Hoghy adattatik a' Christus Teste és Vére né-
lünk az Ur Vatsorájában?*

Sákramentumi titkos és ki-be-szélhetetlen mó-don az ő Teste a' kenyérrel, és az ő Vére a' bor-ral (hozzájok járulván az Istennek Igéje) egyesül és ezekkel együtt (mint velünk közlött eszkezők által valóságoson osztogattnak, *1 Kór. 10. 16.*) a' Christus rendelése és igérei szerint, *Mát. 26. 26.* és egy Sákramentumi étellel és itallal kö-zöltenek mi velünk.

*Honnan próbáld meg ezt a' Sákramentomi
egyesülést?*

Azokból az igékből, a' melyekkel szerzette a' Christus az Ur Vatsoráját, *Mát. 26: 26.* egyetek ez az én Testem: Igyátok ez az én Vérem, melly szavaiban mutatya nem a' pulzta Kenyeret és Bort; hanem azokkal együtt az ő Sákramentumi módon valóságoson egyesült szent Testét és Véré-t-is,

*Ezen Igék ez az én Testem, ez az én Vérem,
salám nem tulajdonképen való szolás; hanem csak
anyai testben mint az én Testemnek és
Véremnek jegye és példája?*

I. Min-

I. Minden szócskát, itt tulajdonképen kell érteni, mivel más értelmét 's magyarázattját a' sz. Írásban sem a Christus, sem az Apostolok nem adták előnkbe, sőt mind az Apostolok, 's mind az Evangélisták úgy írták-le, valamine a' Christustól vették, *1 Kór. 11: 23.* Mivel a' puszta jelek, ábrázolások és jelengető Sacramentumoknak tisztja, a Christus el-jövele után meg-szűntek. *Rol. 2: 14.* Azért az Ur Vatsorájának, ma nem az a' tiszti hogy ő tsak puszta jele, czégére, példája, jegye legyen a' Christus Testének és Vérének, hogy azoknak távol való léteket példázzák, jegyezzék; hanem *II.* hogy a' Christus szent Testét és vérét közöllye valóságosan az hívekkel, ezért Sz. Pál *1 Kór. 11. 17. 16.* a Kenyeret Christus Testének, a' Bort az ő Sz. Vérének velünk való közlésnek nevezi.

III. A' melly Test adattatott érettünk, annak közléséről szól a' Christus, és a' melly vér ki-ontatott fokakért, *Már. 26.* azt parantsolja innya a' Christus, a' Kenyér pedig én érettem nem adatott; sem a' Bor fokakért ki-nem ontatott; hanem az ő szent Teste adatott mindenekért, és az ő szent Vére ontatott ki fokakért, tehát nem jeleről nem példájáról kell érteni a' Christus szavait, hanem az ő valóágos emberi sz. Testéről, és az ő valóágos szent Vérérol, a' kiért, a' mi bűneink meg-botsáttattak. *Már. 26: 28.*

*Berűserint érted-e tehát az Ur Vatsorájának
igeretis?*

Igen-is: I. Mert ezek az Istennek szájából származott

mazott Igék kiknél soha-is a' titkos hitnek Agazatiban, világosabb szókat az Isten a' maga szájából ki-nem botatott. *II.* Mert az a' Jesus Christus meg-másolhatatlan és világos Testamentomának, meg-változhatatlan és világos, tiszta és együgyű értelmű igéi, *Luk. 22. 17. 20.* kit-is a' maga halálával, 's vérének ki-ontásával *solemnizálván*, meg-petsételvén, és meg-erősítvén, azt nem két; hanem egy értelemmel akarta mind magá mind tanítványi által ki-hirdetni, nem jeleket, példázatokat, czégereket, és árnyékozásokat akarván az örökösöknek abban hagyni; hanem a' maga tulajdon szent Testét és Vérét, kik az örök idevességek és annak el nyerésének érdemlő okai valának, véget szakasztván az utolsó vatsorában minden példázgató, jegyeztető és továbbra mutogató jeleknek, jelen lévén már a' példázóknak és azok által jelentetett jegyeknek valósága, az ő sz. Teste, a' kivel akarta legeltetni az Új Testamentomnak hiveit, bizonyos ígérési szérint.

III. Mert önnön maga Christus Urunk parantsolja, hogy az ő szent Testét egyűk, és az ő szent vérét igyuk, minden parantsolatokat pedig igen világos és egyes értelmű igékkal adott ki az Isten, mindenkoron hogy titkos és kettős értelmű igékkal kétséget ne szerezne az hívekben, és el-nem idegenednének a' lelkek (nem tudván értelmét 's kívánságát a' parantsolatnak) a' véghez viendő obolgnak tselekedetitol, ugyan-is; ha az illy új

tit-

Itkokban a' betű meg-nem tartatnék, soha-is semmi bizonyosságunk a' fölől nem lehetne.

IV. Mert ezek az ígék a' mi hitünknek ágaztatyát és a' Sákramentumi Szóvetseget foglalják magok-ban, kiket is Isten mindenkor tulajdon szókkal szó-kot ki-adni, Gal. 3:14. hogy abból tanú-ágot ven-nénk, nem hogy azoknak néhez, kétséges, kétszeres értelmét vizsgálván azok felett vizsgálkodnánk, hogy soha-is azoknak bizonyos értelmére ne jutnánk, másként azoknak kétsős értelmek miatt, ha mi szakadások, 's azoknak meg- vetése jöhetnének az Ecclesiában; nem mi, hanem az Isten lenne oka, a' arván azért az illy lelki veszedelmektől házá-t meg-örzeni, az hitnek Agaztatyát a' mi gyarló meg-foghatásunkhoz képest alkalmaztatta, hi-zsem és vallom, hogy itten-is betű szerint adta-ki-

*Kellé-e a' kenyérrel együtt, a' bort is adni
a' kösségnek?*

I. Valakikért adta magát az halálra és vérét ki-ontotta a' Christus, minden tekintet nélkül, Gal. 4. 28. mind azokkal kell közleni az ő szent Vért, 1 Kór. 11: 23. Ha ő szent Fellege, nem szánta minden nemzetekért, minden rendekért, 1 Ján 2. 2. véres veriteket imádkozása kö-z-ben, és szent Vért ki-ontani, nem lehet azt a' kösségtől el-venni, 's attól őket meg-fosztani.

II. Ha a' kösséggel nem közöllyük a' pohár-t az Istennek testamentomától, és abban hagyatott örökségtől fosztjuk meg a' kösséget, mert a' pohár

a' pohár új Testamentom a' Christus vérében, a' ki pedig a' Testamentommal nem él, a' Testa-mentomba rendelt jókkal is soha nem élhet; mert annak meg-vetésével ösze-kötöttetett vízfőz-élésnek örök büntetése vagyon. A' Christus nem feltette nem szánta az ő tövis koronáját, ostorát, vas-szégeit a' keresztfát és a' földet szent vé-re-vel bőven meg-festeni, az ő szolgai (mint a' Chri-stus vérgnek számadó Sáfári) se fellyenek, ha a' kösségnek szakalára bajuszára ragadna, vagy a' földre omlának a' bor, hogy Szentseg török len-nének azért, holott a' Sacramentumok, csak ak-kor és addig Sacramentumok a' míg ő véle élnek, a' vélek élésen kívül, tiszteltől meg-szűnnek, a' mikor eszszük a' Christus Testét, és iszszuk az ő sz. Vért az ő parantso-áttya szerint testi szájjal ezek akkor, egész Sacramentumok; mikor pedig ilyenképen nem élnek azokkal, a' Sacramentu-mi tselekedetek szerint, ezen Sacramentumi tes-ték és jelen-létel meg-szűnik, hanem akkor már csak a' lelki szájjal (hittel) részesülünk a' Chri-stus szent Testében és vérében. Ján 6. úgy hogy ezen Sacramentum csak addig tart, a' míg azokat tselekezzük közülette, a' miket a' Chri-stus hagyott tselekedni, mondván: ezt tseleked-gyetek az én emlékezetemre.

III. Amaz Ő Testamentombeli külömbség, melly volt a' kösség és a' Papság között, hogy csak a' Pő-Pap mehet vala a' Szentek Szentiben Istennek eleiben, 's ők részt vehetnek vala az ál-

dózatokból eltoröltetett ma, Gal. 3: 27-28. úgy hogy már ma, az Új Testamentomnak minden Szentségi szent-javai Sacramentumnak közölte-tési; szintén úgy illenek a' kösségre mint a' Pá-pi rendekre; és azért önnön maga parantsollya igyatok ebből mindnyájan, mellyet, midőn el-vonszanak a' kösslegtől és mint méltatlanok attól ki-rekesztetnek, meg-szomorodhatnak lelkekben nem kevesé, mintha nem egészen övék volna a' Christus, és az ő parantsolhattya ígérete és biz-ratása ő réájok nem tartozának, és ők az Isten Testamentomában iratott örökösök's fiak nem volnának [mint az O Testamenton béli Pogá-nyok, Efes. 2: 12.] 's ama' vigasztaló szók melly ti éretetek adatik és melly ti éretetek ki-on-tatik, őköt nem illetnék; hanem a' Papi rendnek volna nagyobb igazsága mind a' Christus Vé-réhez, 's mind az Új Testamentomhoz, 's mind az örök élethez.

IV. A' Constantiai Sinad nem nagyobb's nem-is hatalmassabb, sem nem böltsebb a' Chri-stusnál, a' Christus hagyta az ő Testét a' Kenyér-rel enni, az ő Vért a' Borral innya (így is *prakti-káltak* eleitől fogván az Evangélica Ecclesiában) Sacramentumi mód szerint. A' Constantiai Si-nad ellenben: (melly 1414. Efstend. celebrál-*ratott*) azt parantsollya; ha úgy parantsolta-is a' Christus, ha úgy élt-is véle az Ecclesia; de a' Po-párt nem kell a' kösségnek adni. § 9.

Röfse

Röfseülnek e' mindenek a' Christus Testében és Vérében?

I. Mind az hivek 's mind az hitetlenek része-sülnek, a' mint a' Sz. Lélek tanít, 1 Kór. 11: 27, 29. mert máskint a' gonoszok itten nem vétkez-nének az ő Sz. Teste és Vére ellen.

II. Ennek idvezítő hasznát pedig a' hitetlenek nem vehetik, ugymint: bűnöknek botsánattyát és más lelki jókat; hanem ítéletet és kárhozatot ez-nek és isznak magoknak.

Kiknek kell adni a' Christus Szent Testét enni, és az ő Vért innya?

Minden keresztyén hiveknek, valakik magokat meg-probálhattyák. Aszfzonyoknak, betegeknek, Raboknak és halálra ítéltetteknek, a' kik igazán szomjuhozzák, és éheznek ezen lelki vendégfegget, és hozzája el-készülnek, 1 Kór. 11: 28.

Hogyhogy kell az Ur Vatsorájához magát készíteni?

I. Probállya-meg magát kiki, 1 Kór. 11: 18. ha vagyon-é ő benne lelki éhség és szomjuság, szánnya-é? 's bánnya-é hogy Istent bűneivel meg-bántotta? hiszen-é a' Christusban? és annak szavainak? *Ti éretetek ki-on-tatik*, és ha az után akarja-é a' szent életnek gyakorlásában magát foglalni? 's úgy II. A' Lelki Pásztor előtt bű-neit gyónya-meg, igaz lelki töredelmességgel, hogy bűneinek botsánattyát vegye az Isten rendelésének ereje szerint, hogy az egekben-is az ő bűnei meg-botsátraffanak. *Mát. 18: 18.*

Kellé

Kell-e minden bűnöknek a Gyónás között Sam's név Berins előszámolnia?

I. Mivel Sz. Dávid azt mondja, *Sálé. 19. 13.* Ki érti az ő bűneit ki tudhattya számát az ő esetinek? vétkeinek? mivel gyakorta vétkeznek az emberek? midőn azt gondolják hogy jól tselekedeznek; ha azért bűneinket nem érthettük, még annál inkább a' magános gyónásban elő nem számálhattuk őket, ki beszélhetné elő feledékeny elménknél hamar el-múló bűnös gondolatjár.

II. Veszedelmes is az olly gyónás, mert a' lelki-isméretet őrdökhé kétségben tartja, hogy ha minden bűneit, a' kikről meg-emlekezhetett elől-számálta-e? és ha az áldozat után-is né-melley vétkek jutottak eszébe, mellyeket az előtt a' gyónásban el-hallgatott volna, kételkedni fog, vallyon azon bűneitől fel-áldoztatott-e?

III. Az illy Gyónás az Evangéliomot és a' Törvényt egyben zavarja, mivel az áldozatnak hathatóságát és a' bűnöknek bocsánatját függőben tartja, tanítván hogy az ember azoktól a' bűnöktől nem áldozathatattik-fel a' kiket el-halgar, a' kikre nem emlékezik, az honnét a' jónki: hogy a' bűnöknek bocsánattya azoknak elég-séges elő-számolásától függene, a' melly tudomány az Evangéliommal ellenkezie, mert a' bűnök ingyen bocsáttatnak-meg, és csak az Isten igralmától 's a' Christus érdemétől függ *Efés. 2: 8. 10. 11. Róm. 3: 24. 25.* azoknak meg-bocsátatások.

Mire

Mire való az áldozat az Ecclesiában?

I. Istenől adattatott és ő tőle függő olly-hathatos Egyházi hatalom, hogy a' melly vétkek itt e' földön azért meg-bocsáttatnak, az Egekben-is meg-légyenek azok bocsátván, *Mát. 18. 18.* mivel ezen tselekedetiben a' Lelki-Pásztor függ az Istenől, azért hát hogy az hathatós ne volna nem lehet, még ezen tselekedetiben, a' Lelki hathatos Egyházi hatalomnak, előtte az Egyházi szolgálónak a' Christus Sz. Lelket adott vala, *Ján. 20: 22. 23.*

II. Az igaz törődelmes szívű hivek nagy vigasztalással az Urnak asztalához bocsáttatnak; a' gonoszok pedig attól el-tiltatnak; ez által mint egyházi fenyték által, úgy hogy ollyan légyen ez az áldozat, mintha az Egből az Istennek íza-val hallatnék; azért nevezi a' Szent Lélek ezt az hatalmat kultsnak, *Mát. 16: 19.* mivel ez által a' mennyország ma meg-nyitattik és bé-is zároltatik.

3o. Missoda haszna vagyon az UR Vatsorájának?

I. Az Hivek bűnöknek bizonyos bocsánattýára szolgál szerezvén az Isten 's ember között bé-keséget, *Mát. 27: 28.* mert az hol a' Christus szorosabban munkálódik 's lakik; ott az őrdög munkái meg-szünek. *II.* A' mi hitűnknek igaz-ságát meg-petsételi nekünk, a' Christust szorosabban egyesítvén mi velünk, *1 Kór. 12: 11. 12. 17. Ján. 14. 1. 23. Efés. 3. 1. 6.*

III.

III. A' mi jöendő fel-támadásunknak bizonyos záloga; mert a' ki éfi a' Christus Testét, és isz-sza az ő szent Vérét (mint az örök-életnek hal-hatatlan magvait) örök-élete leszén annak, és az utolsó napon fel-támadszta a' Jesus. *Ján. 6: 54.* *IV.* A' pogányoktól az hiveket meg-kü-lömböztetvén; őket egy más között egyesíti az ő-fejekben a' Jesus Christushan. *Gal. 3: 28.* *I Kér. 10: 17.* *V.* A' Jesus Christus éretünk végben vitt halálát emlegettyük, *Luk. 22: 19.* és dicsér-jük, hogy mi hozzánk méltatlan bűnösökhöz méltóztatik le-ereszkedni, és magát 's javait ve-lünk közleni.

XXIV. ARTICULUS. AZ ISTENNEK TESTAMENTO- M A R O L.

Sokszor emlegettyük az Istennek Testamentumát és Bővetségét, mitsoda az Isten Testamentuma?

Az Istennek szabados akarattjának utolsó rende-lése, mellyben az ő hiveinek a' Christusért örök-életet rendelt, annak el-érésére utat mutatott, és azt meg-petsételte a' Testamentom tévőnek vé-rével. *Luk. 22: 29. Gal. 3: 15.*

Hány Testamentoma vagy az Istennek?

Mivel az Isten ezen akarattját nem egyképen hanem elsőben az Izraelitáknak példák-ban ábrázolásokban, azután minékünk világosan és minden homály nélkül tökéletes valóságban ki-jelentette, és nem az okatlan állatok verével és

és halálával meg-erősítette és meg-világosította, azért azon Testamentom *Kettő*, ugymint: az O és Uj Testamentom.

Mitsoda az O Testamentom?

Az Isten tanásának szabados akarattjának ren-delése, mellyben az örök-életet: példázó Cánaán földének adasában örök életet és minden idveffé-ges jókat adott, a' vallásról és az Isteni tiszteler-ről tanítván őket, a' Sidóknak meg-petsételvén azt, a' barmok vérenek ki-ontásával, *Sid. 8: 13. 9: 15. Gal. 4: 24.*

Mitsoda az Uj Testamentom?

Az Isten tanásának rendelése; mellyben az ő hiveinek minden lelki testi jókat 's örök életet az ő Fia halálának közben jövetelével fel-tött ma-gában adni; az igaz vallásra és isteni tiszteltre oktatván őket a' Testáló személynek! vérevel azt meg-is petsételte, *Sid. 8: 13. Luk. 22: 20. 2ak. 9: 11.*

Mivel különböznek ezek a Testamentumok egymástól?

I. Az Igiretekre nézve az O Testamentomban is lelki igiretek voltak; de sok terhes Cérémo-niákkal meg-voltak terhelve, az Uj Testamen-tomnak igireti pedig tiszták, a' kik fűgnek egyedül tsak a' Christus érdemének hittel-való meg-fogá-sától, *Róm. 10: 5-6-7-8-9. Gal. 3: 18.* Az O Testa-mentomnak kiváltképen-való igireti volt a' Ca-naán földének birásáról; az Uj Testamentom

csak lelki jókat ígér. II. Az O. Testamentomnak Közben-járója vala a' Móses, Gal. 3: 19. Az Uj-nak tsak a' Christus, Ján 1: 17. Sid. 9: 15.

III. Az O Testamentom a' jövőendő jóknak tsak árnyékát bírta; Az Uj annak tökéletességét bételjesedésée és magát 's az ő testét adgya 's közli velünk, 1 Kór. 11. Azért amaz a' barmoknak vé-revel petsételestett-meg, R. Jób. 24. 8. Sid. 9. 5. 15. IV. Az O Testamentomban a' mennyei tudomány homalossabban; az Ujban pedig világosabban jelentett ki; 2 Kór. 3: 14. V. Az O Testamentom tsak a' Sidókra tartozott; az Uj pedig az egész Föld-kerékiségét bé foglalta, Már. 28: 19. VI. Az O Testamentom a' Sidók Politiájával együtt el-töröltetett, Sid. 7: 18. 8: 13. az Uj pedig örökké világ végéig áll, 1 Kór. 15: 24.

Mitoda az Istennek Szövése?

Az Isten és ember között való alkuvás, melyben az Isten törvény szerint meg-mutattya, miképen az ember ő véle egyesüljön, és viszont az ember a' szövetségben fel tölt útát 's módot meg-fogván mind annak meg tartására igéri magát 's mind a' szövetségből jutalmat vár, Mós. 5. Kén. 26. 5. 18. 19.

Hányféle az Istennek Szövése?

Az Isten-nel való egyesülésre nézve két-féle (1) A' tselekedetbéli, (2) A' kegyelembéli Szövettség, Róm. 11: 6. 3: 26. 27.

Hány

Hány dolgokat foglal magában az Istennek Szövése?

Négyet: I. Törvényre, mert a' szövetségben az az Ige, a' mely az Isten-nel való egyesülésnek útját 's módját előnkbe adgya a' törvény, Jak. 2: 10. Matth. 22: 37. II. Igiretti; az az Ige pedig, a' mely ehhez az úthoz és módhoz az Isten-nek szeretett, jótéreményt 's kegyelmes meg-jutalmazását ragasztja és köti az az ígérer.

III. Fenyegetés; mert az az Ige, a' mely minden más útát és módor ki-rekeszt, az Isten-nel való egyesülésre és a' bűnnek szűkegesképen kö-vetkező büntetését ki-jelenti 's meg-mondgya a' fenyegetés. IV. Sakramentomot, hogy az által az Istennek meg-külömbztetett népei legyenek, a' szövetségbéli jók 's ígéretek ez által mint ez-köz által-valóságosan köteleztessének, az örök életre el-petséltessének, mint az hitnek petsé-tével, Róm. 4: 11.

Mit kíván a' tselekedetbéli Szövettség mi tőlünk?

Azt, hogy valaki az Istennek barátja alar lenni, mindenik parantsolatot meg-tartsa.

Mellyik Szövettség alatt Gagyunk mi?

A' kegyelembéli Szövettség alatt; I. Mivel a' tse-lekedetbéli Szövettség el-töröltetett, az ő meg-elevenítő erejére nézve, az Adám eseri által, le-vén az ő néki, a' kárhozatnak *sentenciája*, a' mely-nek kell vala szűlni Isten-nel való barátságot, életet és örök boldogságot, Róm. 7: 10. 1 Kór. 15: 56. Gal. 3: 21.

II. Kárhoztató ereje a' tselekedetbéli szövettségnek el-rontatott, minékutánna a' Christus ígértetett kegyelemből, és őtet a' bűnös azon igérettel együtt hittel meg-fogta, *Terem. 3: 15.* eleget tévén a' törvény átkának, bennünket nem kárhoztathat a' tselekedetbéli szövettség, *Róm. 8: 1.*

III. Az ő retentésére és az halálnak felelme-re, szolgálattára nézve, az Új Testamentomnak ki-hirdetése által, midőn bűneink a' Christus áldozattya által el-töröltettek; úgy hogy a' kik meg-váltattak, a' meg-váltónak törvénye alatt legyenek, el-töröltetvén az a' törvény, a' meg-váltóban, mint a' bűnnek törvénye létszen a' meg-tartónak törvénye alatt, és azoknak az igazságot el-hozza a' kik övét, *Gal. 2: 19. Róm. 7: 4. 2 Kór. 5: 15. 21.*

IV. A' bűnnel-való tufakodására nézve, a' testi halál által el-töröltetik, *1 Kór. 15: 56. Róm. 7: 7-8-9-10. Gal. 3: 17.* a' tselekedetbéli szövettség az halál-is el-nyellettetvén, a' bűn és a' bűnnek törvénye-is el-töröltetik.

V. Minden munkáira nézve el-töröltetik a' testnek fel-támadása által, azon a' meg-bóldogításon kívül, a' melyet a' mi fejükben a' Christusban nyerünk; mert az örök élet annak a' tselekedetbéli szövettségnek munkája és attól az igazságtól függ, a' melylyen minékünk a' mi fejükben a' Christusban, vagyon ezen szövettségnek hathatós meg-bóldogítása de nem magára; hanem a' néki

néki elég-tévő kezes Messiásra nézve, mind ezekért tehát mi a' kegyelembéli szövettség alatt vagyunk.

Misodás a' kegyelembéli szövettség?

Az ISTEN és ember között-való alku, mellyben az Isten a' Christusban-való hit által mindeneknek örök életet ígér, valakik az ő Szent Fiát igaz hittel magokévé téstik, mellyre a' bűnös reá-is felel, hogy örökös leheszen, tsak az ő hite által, *Luk. 12: 32. Hab. 2: 4. Róm. 1: 17.*

Miket sebben eleiben Isten a' bűnösnek ebben a' szövettségben?

I. A' Közben járó Isten ember J e s u s Christus, hogy a' mi természetünkben részesülvén, *Sid. 2: 14.* mi érettünk Kezes lenne, és a' mi bűneinket, 's a' büntetés terhének hordozására-való méltóságunkat-is magára venné, *Gal. 4: 4-5. Sid. 2: 10.* eleget tennie érettünk, és az el-veszett igazságot a' bűnösnek meg-szerezné, *Gal. 4: 5. 1 Tim. 2: 5.* *II.* Az örök életet és igazságot, a' melly tökéletes Istennél, és a' kiért a' szövettségbéli személyly kedveltetik, a' melly igazság szükség-is az idvezülendőknek, mert a' nélkül, az örök életnek kereséséhez nem lesz jussunk, melly-is a' Christusnak igazsága, a' ki a' bűnösnek tulajdonittatik, *Gal. 2: 19-20. 5: 3-4.* és azzal ő ingyen meg-ajándékoztatik, az az, bűnei meg-botsátatnak azért, és kegyelemből igaznak ítéltetik, *Róm. 4: 4. 1 Kór. 1: 30.*

III. Az eszközt, a' melly által az igazságnak

ajándékát most és örökké bírja a' bűnös, és mindennemű áldást 's örökséget nyer, a' Közbenjáróban fundáltatott igaz és élő Istenes hit.

IV. Az egész következő szövekezésnek okát, az Mennek ingyen-való jó kedvét 's kegyelmét, *Efés. 1: 5. Gal. 3: 8.* mellyet az ōigiretiben kifejezett, *Róm. 4: 14. Gal. 3: 5. 15. 16. 17. 18.* melly igiret fundáltatik, az idevezítőnek testaméntomában: mivel ennek meg-erősítése szintén olyan mint a' Testamentomé, tudnillik a' Testálónak halála által, *Gal. 3: 15. Sid. 9: 16. 17.*

XXV. ARTICULUS A' HITRŐL.

A' Christumnak ennyi jótéteményis mi által téstől hátrá mi magunkéval?

A' Jésus Christus érdemében 's az Isten kegyelmében fundáltatott, és a' Sz. Lélektől bennünk gerjesztetett idevezítő igaz hit által, mint eszköz által el-fogjuk, és magunkévá tesszük. *Ján. 6: 5. 29. Kol. 2: 12.*

Misoda az igaz Hit?

A' Sz. Léleknek olly kegyelmes munkája, melly által az Istennek kegyelmes ígértit, a' Christumnak mindenekre tarozó érdemét, és bűneinknek ingyen való meg-bocsátását el-fogjuk, abban megnyugosunk és tellyes bizodalommal ahhoz ragalkodunk Lelkünknek idvességére; 's az Istennek díszségére. *Ján. 17: 8. Gal. 3: 14. 4. 5.*

Hány dolgokból áll az igaz hit?

Három

Háromból: I. Az el-hiendő dolgoknak tudása 's annak isméréti, *Ján. 6: 69. Kol. 1: 9.* *II.* Annak javallása, jóra való hagyása, vagy azon való megnyugovás. *III.* Abban való tellyes bizodalom és hiedelem. *Ján. 3: 33. 1 Tim. 1: 15. Sid. 6: 16. Ján. 1: 12. Fil. 3: 12. Ján. 4: 3.*

Hány hitről emlékezzék a' Sz. Írás?

I. Historiás hitről: Mellyel az Istenitudományt mint valami historiát jóra hadgyuk 's tudgyuk, mellyet Sz. Pál pusztá ismérétnak 's prófetiának névez, *1 Kór. 13: 2. Ján. 12: 42.* az ōrdögök-is hisznek derettegnek, *Jak. 2: 19.*

II. Idő szerint való hit, midőn az ember az igazságot meg-kóstollya, örül lelkében, és az Evangéliomot bé-vészi, 's azt köszönetesen vallani kész, *Mát. 13: 20, 21. Luk. 8: 13. Sid. 6: 5. 4. 5. 6.* de gyökere nem létsen; mint valami tsepűnek hirtelen fel-lobbanó erőtelen tűz, a' nyomorúságnak leg-kissebb árájától el-öltatik.

III. A' tsuda reteleknek hiri: Melly által a' Christusnak kiváléképen való igiretiből, az ō nevében tsudákat tesszünk, *1 Kór. 13: 2.* Mivel pedig olyanoknak volt tsuda tévő hitek, a' kiknek idevezítő hitek nem vólt, azért azt a' hitet, az idevezítő hitől meg-kell különböztetni. *Mát. 17: 20.*

IV. A' Kétség hitről: Melly az Istennek, nem mindenik igiretit 's kegyelmét foghatta meg, és erős meg-mozdúlhatatlan meg-egyesüléssel hozájok nem-is ragalkodhatik; ugy hogy a' nehéz

késértetekben és lelki hartzokban gyakorta nem kevéssé meg-sértődik, és a' kérdésre hanyatlik, *Már. 14: 31. Márk. 14: 31. 9. 24.*

V. Ennek ellenében tétetik az erős és *Castag bis*, melly az Isten igiretinek semmi mélységétől nem irtozván semmi gyalázat alatt meg-nem fáradván, e' világnál nagyobb és erősebb, a' poklon győzedelmes viperákon, és áspis kigyókon, meg-sértődés nélkül tapodván örömmel, akar-melly kinok által az Egekbe vitézül bé-mégyen. *Már. 8: 10.*

VI. Az idvezítő igaz hitről: Melly is rövideden az Idvezítő Jéhus Christusban való tellyes bizodalom hogy a' mi bűneinket el-törölje, és az igazságot 's örök-életet nékünk meg-nyette, *Róm. 4: 13. 5: 1.*

Miképen idvezít minket ez a' hit?

A' mennyiben meg-fogja az Isten kegyelmét, és a' Christus érdemét, mint eszköz, meg-igazít, *Gal. 2: 16. Fil. 3: 9.* De nem mint fő szerző érdemlő oka, jóságos tselekedet, igazságunk, természetű munkánk, belénk öntött néminéműség, érdem és engedelmeség, mert így a' Christus hittel meg-fogott érdeme igazít-meg, nem a' mi hitünk méltósága, hathatósága avagy ereje. *Róm. 3: 24. 25.*

Hogyan igazít-meg az hit mint eszköz?

I. Nem úgy, mint ha az hit meg-botsátaná a' bűnt, avagy a' bűnöktől fel oldozna, és II. Nem hogy eszközképen a' Christus igazságát né-künk

künk tulajdonitaná, a' mint azt, az Isten fő szerző-okképen tselekefzi; hanem III. Hogy bűneinknek meg-botsátását, és arról való oldoztatástunkat, (kit az Isten az ő igéjében és a' Sacramentumokban nékünk ajánl) a' hit meg-fogja és azt reánk ruházza; úgy hogy a' mi részünkről, a' hit olly eszköz légyen, mint az alamisnát el-vendő köldős keze, a' melly kéz a' köldűt meg-nem igazítja; hanem a' kézzel vőtt pénz, és kenyér elé-gíti-meg ötet.

Ki szerzi az hitet az emberben?

A' Sz. Lélek az igének prédikállása által. *2 Kór. 1: 13. Róm. 1: 16,* ki nem csak hatalmat 's erő-t ad a' hívésre; de önnön magát a' hitet 's annak munkáját is ő szerzi a' szívben, *1. Tel. 8: 37.* úgy hogy hinni tovább nem az ember hatalmában légyen. *Efés. 1: 19.*

Mitoda tulajdonsági vagynak az hitnek?

I. Az egység: Mert a' mint az Isten egy, úgy az út is a' mellyen véle egyesülhetünk; tsak egy, *Efés. 4: 5,* Ezért mind az O's mind az Uj Testamentomi hiveknek az ő hitük tsak egy. *2 Pét. 1: 1.*

II. Szükség és Válla: Mivel e' nélkül sem az Istenhez nem mehetni, sem örök-életet nem reménlhetni. *Mark. 16: 16.* III. Felséges a' Vagy tőkélletes Válla, *1 Kór. 13: 12,* mivelhogy ez a' fahátszkodó; és a' tőkélletességet még el nem érte léleknek indúlattya, ki még az ő nyomorúságát érz, és az Istent, a' kit még tőkélletesen nem bír, szüntelen óhajtya.

XXVI. ARTICULUS
A' JOSAGOS TSELEKEDÉ-
TEKR Ő L.

Mitsoda munkái vagynak az hitnek?

I. A' jóságos tselekedetek, *Gal. 5: 6.* kiket jóknak alitok, nem a' munkálódóknak méltóságért 's érdeméért; hanem a' Christusnak véghezretlen tökéllertestű érdeméért. II. A' Christus-fal egyesít. *Efés. 3: 17.* hogy ő benne, mint erős kő-várban örökké-való békefességben gyönyörköd-nénk, *Róm. 5: 1.* III. Ez által az Istenhez szabadmenetelünk nagyon, szabadosan mint Atyánkkal beszélgetünk, *Efés. 3: 12.* e' világot meg-utálván örökké-való jókat meg-tsalhatatlanul reménlihe-tünk, *1 Ján. 5: 5.* a' testnek minden zenebonáit háborgásit, és az ördög tüzes nyilait ez által meg-győzzük, *1 Pét. 5: 9. Gal. 5: 24.* IV. Támaszkodván a' Christus-hoz, az örök életet és idve-seget meg-szerzi, *Ján. 3: 16.* a' bűnöst meg-iga-zítja és meg-szenteli.

Mitsodások a' jóságos tselekedetek?

A' kegyelemből meg-igazított embernek munkái, kik a' Szent Lélek által, igaz hitből származnak az Isten parantsolátya szerint, az ő ditső-ségére, felebarátunknak 's nekünk hasznunkra, *Róm. 4: 2. Sód. 11: 4.*

Mitsodások az újjá-születettek tselekedeti?

Nem tökéllertések, *Róm. 7: 21.* sőt a' testnek vétkijével meg-fergettetek, *Esa. 64: 6.*

A' jó-

*A' jó tselekedetek meg-igazíthatnak-e
Isten előtt?*

Nem. 1. Mert egyedűi tsak hit által igazulunk meg az Istennek itéletiben, *Róm. 3: 28. Efés. 2: 8. Gal. 2: 16.*

II. Az Istennek számvéő, meg-vísgáló és a' bűnök alól fel-szabadít és öldöző itéletiben senki jó-tselekedetiből meg-nem igazúlhat, *Róm. 3: 20, 24, 25, 28.* mert nintsen tsak egy igaz-is, *Róm. 3: 10, 11, 12.* ki maga igazságából az Isten Itélő-széki előtt meg-állhatna, holott még az An-gyalok-is nem tiszták az Isten szemei előtt; ha-nem az Istennek a' bűnösnek meg-igazíttatását napfenyre hozó, jóra hagyó, és meg-ditsőtő ite-lében (mint *Abrahám* ki már annak előre hit-ből meg-igazult vala) jó tselekedetekből meg-igazúl, a' már annak előtte meg-igazított szem-lyé. *Ják. 2: 21.* Ugyan-is a' jó tselekedetek követik, a' meg-igazított bűnöst, nem pedig meg-előzik a' meg-igazítandót; mert a' meg-iga-zítás után-való munkák a' jó tselekedetek.

Talán hit nem is kell jó tselekedni?

Igen is kell. 1. Mert az Isten parantsollja, *Mát. 5: 16. Róm. 2: 12.* hogy ő ditsőtessék, és ő hozzá a' mi engedelmes, és halandó voltunkat 's kötelességünket meg-műassuk, *Róm. 12: 1-2.*

II. A' mi igaz hitünknek 's vallásunknak meg-mutatására, *Mát. 7: 18. Ják. 2: 17.* kiből ki-e-ssék bűnünknek meg-botsáttatásának bizony-sá-ga, *Tis. 2: 11, 12, 14. Róm. 8: 9.*

III,

III. Hogy a' mi keresztényi életünket és valásunkat meg-ékesítsük, *Efés. 4: 15.* a' bűntetéseket el-távoztassuk, *Mát. 7: 19. Róm. 8: 13.* és lelki örömmel s' dítsekedéssel szívünket bővölthessük. *IV.* Hogy a' mi felebarátunkat segíthessük, jó példa adással és jóra vezessük, *1 Kór. 9: 27.* a' hitetleneket meg-nyerhessük, az Anyaszentegyház kebelében azok által a' Pogányokat és Sidókat edesgessük és bé-hozhassuk, és a' mi ellenszeginkek izájokat azok által bé-dughassuk, *Luk 6: 7.*

Szükségesek e' a' jó tselekedetek az Idősegre?

I. Sem mint szerzők, sem mint érdem, sem mint elköz, és semmiképen nem szükséges, *Gal. 2: 21.* Mert így a' Christus elég-tételének tellyességét, a' meg-igazító hitnek tisztit, meg-erőtelenitené, és az Isten kegyelmét bizonytalanná tenné, mert őöökké kérelkedhetnének az hivek, ha úgy munkálódtaké hogy annak tökéletessége által idvésséget nyerhessenek. *II.* Mert valamint bűneinknek bótánattyát és a' meg-igazítatást egyedül hit által fogjuk-el; így az őök életet-is a' kik hisznek csak hit által nyerik-el, *Tír. 3: 5.*

Miért mondatnak jóknak az hűvek tselekedeti?

Nem a' munkálódó személynék az ő belső méltóságára 's kedvességére nézve; hanem a' Christus érdemének vógheterlen tökéletessége, a' mi tselekedetinknek tisztátalanságát tökéletesen el-fedezte, *2 Kór. 5: 216* és jókká tette.

Kiket

Kiket tartass' jó tselekedeteknek?

I. Tsak azokat, a' n' ellyeket az Isten parantsol; hitből léfzen, és az Isten törvényével, egyeznek, *Vnóf. 12: 8: 32.* a' pogányok és hitetlenek fényes és többire tsak pompás külső tselekedetek tehát nem jók, mert nintsenek hitből, *Róm. 14: 23. Sid. 11: 6.* *II.* Hogy azoknak tzellyok és végek légyen az Istennek ditsőffége, *Mát. 5: 16.* ha ezen kívül valaki tselekeshik jót, a' nem jó.

Hogyhogy kell jókat tselekedni?

I. Igaz és idvezítő hitből; mert a' nélkül Istennek senki és semmi nem tetszik. *Sid. 11: 6.*

II. Nem kell azokban biznunk, mintha tsak azok által nyerhetnének sendes lelki-isméretet és azok által reménlhetnének idvésségünket. *III.* El-ne hidgyük azokban magunkat, másokat előtünk meg-utálván, a' kik ollyakat nem tselekeshnek, meg-nem alázván magunkat az Isten előtt (mint a' Fariseus) mert a' hol az illy bizodalom léfzen, ott el-vesznek a' jó tselekedetek.

IV. Ne költünk reájok valami érdemet és érdemlő erőt; mintha mi azok által nyerhetnének avagy nyernének bűneinknek bótánattyát, mert ezt nem tulajdonittya a' Christus a' jó tselekedeteknek; hanem a' maga érdemének,

XXVII. ARTICULUS.

A' KERESZTRŐL.

A' jó tselekedetek gyakorlása miképen ne-vezetlik?

Kereszt

Keresztényi vitézkedésnek! holott *Hadnagy* a Christus, *Sid.* 12: 2. *Vitézek*; minden meg-ke-
resztelkedett keresztények. *Ellenségek*, az ördög
é' világ, a' mi teltünk, *lelki fegyverek*, az *Isten*
igéje, *Efés.* 6: 7. 10. 11. és a' *Zászló* ki alatt hív-
segelen kell vitézkedni; a' Christus véres keresztii,
és az Anyaszentegyház nyomorúsági és üldöztes-
ési *Már.* 16: 24. *Luk.* 14: 27. *Kol.* 1: 24.

Missoda az híveknek keresztii?

Az Istentől mint jó Atyától, az hívekre egyide-
ig borsátratott fajjalmas szenvedések tanító sujtó-
lások, és orvosló vesztzők, az ő ditsőségére, és a'
szenvedőknek idvességére *Sid.* 12: 5, 6. *Esa.* 45:
7. *Tselek.* 14: 21.

Kik által sanyargattya Christus az övéit?

A' Sátán, *Luk.* 22. 31. *1 Pét.* 5: 8. e' világ,
Ján. 15: 16. *Gal.* 4: 29 a' magunk teste, a' bűn,
a' hitetlenek és az Anti-Christus serege által. *Jak.*
1: 14. *1 Pét.* 2: 11.

Miért borítottya Isten a' nyomorúságokat reánk?

I. Probállya a' mi hitünknek állandóságát, *Te-*
rem. 22: 12. *1 Pét.* 1: 6, 7. *1 Kór.* 10: 13. mint
az aranyat az Ötvös, a' tűz által, hogy inkább
meg-egyökerezze bennünk a' szeretet, *Efés.* 3: 18.
ez által a' bűntől megtisztította a' bővebb gyű-
möltsődésre. *Luk.* 8. 15.

II. A' bűnnek teltit öldöklí az hívekben, *1 Pét.*
4: 1, 2. *Róm.* 6: 6. hogy az ő ember meg-erőtele-
nedvén, az Istentől el-ne fajullyunk, *Sid.* 12: 7. 6.
ez által

ez által az Isten Fiának képéhez hasonlatosokká
tétettünk, *Róm.* 8: 29, 30. *III.* Hogy a' mi lel-
künk, a' bennünket sanyargató földhöz 's annak
szeretetihez ne ragaszkodgyék, idvességünknek
kárára, tudván hogy sok nyomorúságok által kel-
letik az Isten országába be-mennünk. *Tsel.* 14: 22.

IV. Az Isten ez által akarja az ő hatalmát meg-
mutatni, midőn annyi keresztiek kiseretnek, és üld-
dözések között; reménységünk és érdemünk felett
meg-tart, hogy a' Keresztényeknek is erejek, a'
szenvedésben és engedelmessegek, a' békelegos-
túrásban, 's másokon-való szánakodásokban, ezen
a' mezőn meg-láttalék, *Sid.* 10: 33-34.

V. Az Isten kegyelme is a' keresztiekben ditső-
iterik, a' melly is egyedül tsak hordoz bennün-
ket, *1 Kór.* 1: 9. *2 Kór.* 12: 9. *1 Pét.* 1: 5. 5: 10.
azért ezeket nem kínzásnak; hanem betsületnek
és örömmnek kell tartani.

Miképen ostromoz az Isten minket?

I. Nem mint Itélő-Bíró 's haragos és eméltző
tűz; hanem mint a' Christusban meg-engesztel-
tetett édes Atyánk, szeretetiből, *Sid.* 12: 6. *Peld.*
3: 11-12. a' bűntől el-vonni 's magához édesi-
teni akarván. *II.* Nem is büntetésképen bűn-
inkért vesztzőz; hanem tanít, meg-fedvén, *Jak.*
1: 12-13. és hitünket probállya sujtolván. *1 Pét.*
1: 2. de nem hogy bűneinkért eleget tennének
azok által; hanem *III.* kegyelmesen méltókká
tévén bennünket az ő nevéért és az Evangéliomi
igazs.

igazságot való üldöztetésnek viselésére, *Ján. 16: 1. Tiel. 5: 41. Síd. 10: 34. 12: 4.*

IV. Nem oskoláz bennünket erőnk felett, nem vetvén nagyobb terhet réánk, tsak a' mint el-hor-dozhattyuk, *1 Kór. 10: 13-14.* és hogy a' kiser-tetek alatt el-ne esünk, meg-erősít bennünket a' Szent Léleknek ereje által, hogy győzedelmé-sek legyünk, *Jelen. 7: 14. V.* Nem-is örökké suf-több hanem ideig e' világon, *Róm. 8: 18.* 's jó végre, *1 Kór. 10: 13.* a' világ fiától, az által ki-választván bennünket a' keresztekkel, mint egy nemes levéllel, örökkővő tétetettünk az örök é-letnek, holott az egy szempillantási véres veriték ontásáért örökké-való örömet nyerünk.

Hányfélek az hívőknek keresztek?

Kétfélék: Mellyeket vagy az Isten botsát ré-ánk jó végre; a' mi fiúságunknak és igazságunk gyűmölcsének bizonyosságára, hogy fiak és nem fattyak vagyunk, *Síd. 12: 8-9.* ezért szent Pál dicsékedik a' nyomorúságokban, *Róm. 5: 3-4.* mert az Istennek nyilai a' mi testeinkben vagynak meg-engedte, hogy réánk szállyanak, a' test, vi-lág és örök által-való meg-kisírtetések, nem meg-győztetésünkre, hanem meg-jobbulásunkra; hogy végtére a' győzedelmes Anyaszentegyház-ban helyheztesünk, *Gal. 5: 17. Ján. 15: 18. Efes. 6: 14.* ezek a' keresztek pedig uralkodnak az embernek lelkén, *Sól. 18: 5-6. 2 Kór. 12: 7.* testeken, *Jób. 2: 7.* jószágokon, *Jób. 1: 14-15.*

16-17:

16-17. és tselédgyeken, *Jób. 1: 18-19.* mert a' xi a' Christust követi fel kel annak a' Christus ke-resztit venini és hordozni, mint Simeonnak, *Mát. 27: 9. 32.*

XXVIII. ARTICULUS
AZ IMADSAGRÓL.

A' Keresztényi Vitézkedésnek mitsoda segít-sege vagyon?

A' szüntelenül-való buzgó és egyedül tsak a' tellyes Szent Háromsághoz nyújtandó könyörgés vagy imádság.

Mitsoda a' Könyörgés?

Olly Isteni tisztelet, melly által a' tellyes Sz. Háromságot, és az Isten személyében lévő Em-ber Jesus Christust imádgjuk, tiszteljük, segít-segűl hijjuk és szolgáljuk a' Christus érdemében 's Közben-járásában bizván, minden idvefeges jó-kat az Istenről az ő dicsőségére és a' mi idvefeg-ünkre kérünk, *Sól. 50: 15. Már. 4: 10. Filip. 2: 9-10. Ján. 14: 12-13. Róm. 3: 25. Efes. 3: 12. Már. 6: 10. Luk. 11: 2.*

Kinek kell könyörögni?

A' ki természet szerint-való igaz teremtő Isten a' tellyes Szent Háromság, *Mát. 5. kón. 6: 14. 15. Már. 4. 10.* ki-nem rekesztvén innét a' Christus embert is a' mennyiben Isteni személye vagyon, *Filip. 2: 9-10.* a' kitől a' felkenek idvefegét hiri áltál, és kárhoztatását hitetlenségéért méltán várhattya az ember.

Kiket

Miket kell a Könyörgésben kérni?

I. Minden lelki 's testi jókat, valamellyek az Istennek ditsőlegesei 's nekünk idvelegesei. *Hát* val kell kérni *Már.* 6. 10. a' testieket, *Luk.* 11. 7. 2. *Már.* 8: 2-3. A' mennyei 's lelki jókat pedig egy általljában kell kívánnunk. *II.* A' gonoszoknak és a' jelen-való vőszedelmeknek elfordításáért is kell imádkoznunk, *Már.* 6: 13. *Luk.* 11: 4. *III.* Minden emberekért, atyáinkfiáért, barátinkért, és ellenfeinkért is; hogy megterjenek, *Már.* 5: 43. *Luk.* 23. 34. hittel és nem kételkedve kell könyörögnünk.

Mi indíthat minket a' könyörgésre?

I. Az Istennek akarattya és parancsolattya. ki ki-fejezett igirettekkel és fenyegetésekkel, *Matt.* 26. 41. *II.* A' mi szükségünk és elégtelen segénységünk. *III.* A' Christusnak és minden Szenteknek példájok: A' mint Christus Urunk rövideden a' mindennapi Imádságban is hagyott példát a' könyörgésre.

Hány részei vagynak az Uri Imádságnak?

Három *I.* Az Istennek bátor meg-főltatása. *II.* A' kérések vagy kívánságok. *III.* Ezeknek be-fejezése vagy bé-rekeztése.

Miért főltatjuk így meg az Istent, MI ATYANK ez en Imádságnak elein?

I. Akart Christus Urunk tanítani bennünket, kit kellesték minékünk meg-találnunk szükségünknek idején fiúi alázatossággal, azt tudnunk a'

ki

ki mind a' teremtesre, gondviselesre és Idvezítésünkre nézve az egész világnak Atya. *Sólt* 50. 7. 15. hogy valakire, ezen titulust olly értelemmel nem ízabhattuk *akar* Angyal, *akar* Szent; *akar* Szent Afzóny és szűz legyen azt ne imádkyunk, segítségűt ne hívjuk; valaki a' következendő hét kéréseknek eleget nem tehet, ahhoz soha és semmi nyomorúságokban ne folyamodgyunk.

II. Hogy bizodalmat szerenzen bennünk a' mi meg-hallgattatásunk felől, mivel ő Atya és mi fiaai vagyunk, azért nem dugja-bé főileit a' mi kérésűnkre, *Már.* 7: 9. 10. mivel a' fiúságnak lelkét adta mi belénk, *Róm* 8: 15. úgy hogy a' mi kéréstünk 'simádságunk a' Sz. Léleknek buzgósági legyenek, *Róm* 8: 26.

III. Hogy az egy más között való Atya fiúi szeretetre tanítson, nem mondgya: *En Atyám* hanem *Mi Atyánk*, hogy mikor az Isten eleiben sergél állunk; mindenek felől jó reménységben lévén mind azokért könyörögnénk, valakiknek az Isten Atyyok. *1 Tim* 2: 1, 2.

Miért sejt az is hozzá ki vagy a' Mennyégben?

I. Hogy az Isten méltóságáról ne gondolkodnánk, mint valami által való dologról, megfontolván véghetetlen hatalmának nagyságát, erejét, ditsőlegét, 's el-fáradhatatlan gondviseletét, melyeket, kíváltképen az egekben, az Angyaloknak, meg-bótdogúlt lelkeknek az Egnek seregeinek igazgatásában, az idők folyásának ki-főltatásában,

sában,

sában, a' napnak és ejtszakának viszontagságiban mutatgat.

II. Hogy nagy Isteni felelmet, tiszteletet és kögyeiséget szerezzén mi hemünk az ő dicsőítes és a' bűnösök lakásától megkülömböztetett hajlékának 's Királyi házának említésével, sziveinket fel-emelnye. *Sólt.* 121. 1. hogy semmi földi dolgot ő fölötte ne gondollyunk, *Zak.* 8: 6. és bizonyos helyekhez köte 's rekesztve, *Ján.* 4: 24. mint Jérsálemben, és a' Sátorban az O Testamentumban ötet ne keresűk; hanem a' mi idveűgűnknek boldogágos helyében.

III. Hogy olly Atyát vagy Istent imádgunk, a' ki fölől mindenkor azt mondhatrák az hivek; *Ké. Vagy a' Mennyégben* és má-is azt mondhattyuk, nem ollyat; a' kit a' mi Atyáink nem-is ismérttek természet szerint való Mennybéli Istennek, *Gal.* 4: 8. nem-is ollyat; a' kinek amaz átok szerint: *Por Vagy és porrá kell lenned,* az edgyik része ugyan mint teste a' földbe mégyen, por és hamu léfzen, hanem ollyan imálandó, a' kihez a' változásnak árnyéka nem-is ferhet, *Jak.* 1: 17. az ő Mennyei hozzá-járúlhatatlan Felségének természeti állandósága miatt.

Mit kívánunk Istentől az első kérdésben?

I. Nem azt, mint ha az Isten állattvában vagy munkáiban, mi általunk vagy mi érettűnk szentebb lenne vagy lehetne; hanem *II.* Hogy az Isten munkái, Igéje szent Sacramentuma igazán

hirdet-

hirdettesék és akarattya szerint, tisztán szentül mi szolgáltattassék. a' mellyekben ő dicsőíterik: *Sólt.* 103: 8, 9. *Esa.* 33. 11. és hogy ő igazsága szentlege mind természetiben. 's mind dolgaiban ez egész világ előtt meg-mutatódgyék, *Ké. jöb.* 20: 5. *Tit.* 1. 2, 3. Hogy mindé keresztyények mint *Fiak* az Istenhez és az ő szent Igijéhez illendő életet éllyenek, az Istent mint jó Attyokat nem illetvén gyalázzattal, a' második parantsoltnak kívánságát, bé-töltsék mindenekben, ne adgyanak alkalmatosságot gonosz életekkel, a' káromlásra az eretneknek és pógányoknak.

IV. Hogy a' bálványozás és babonás, vallás 's eretnekseg el-töröltesék, és mindenűt egyedül csak az ő szent neve hirdettesék, minden térd annak hajoljon-meg minden száj ötet vallyá, *Esa.* 29: 23. *Sólt.* 99: 3. és az után egy okos teremtet-állat-is, és senki az ördögnek ne szolgállyon.

Mit kívánk a' második Kérésben?

I. Az Istennek Országá a' mi kérésűnk nélkül is el-jön ugyan; mindazonáltal azt kérűk, hogy mi hozzánk-is jõjjon, úgy hogy mi-is azoknak tagjai légyűnk, a' kik között az Istennek neve meg-szenteltetik; kérűk, hogy a' kegyelemnek Országában legyen jelen igazsággal, örömmel és békefeggel, *Róm.* 14: 17. Szent Leke által igazgasson, az ördög és annak tagjai ellen védelmezen; és az ő Fia mint az igazságnak életnek és idveűgnek Királya mindeneken uralkodgyék.

II. Hogy

II. Hogy a' kik idő szerint az ő igejét és Sacramentomint vőtték igaz hittel, és a' kiket a' kegyelemnek Országának tagjaivá rőt, azokat a' Jéhus Christusnak-is örökös menycei Polgár társáivá tenné, *Filip. 3. 20. 2 Tim. 4. 8.*

III. Hogy az örök országát meg-rontván, nagy hatalmát mütassa-meg azokon a' kik ellenségi a' kegyelem Országának, *Tiel. 4. 25. Solt. 2. 12.* azoknak az hiveket elfogyatni szándékozó tanácsokat és készülleteket semmivé tegye, és meg-szügyenítse.

Mit kérünk az harmadik Kérésben?

I. Az Isten szabados akarattya meg-lészen minden akadály 's a' mi kérésünk nélkül-is, midőn az Isten akarja; de itt azt kérjük, hogy az az akarattya légyen-meg, a' ki az ő szövettségében testamentomában, parantsolatiban, igiretiben, sz. Igéjében és Sacramentomiban ki-fejeztetett, és a' mi idveszünknek rendit nézi, úgy mint: *II.* Hogy az ő Szent Fiában hihecsünk, *Ján. 6. 39.* melly az ő minket idvezíteni akaró szent akarattya, őtet halgathassuk, a' gonoszt el-hagyván; mert ez az ő akarattya, hogy valamint az Angyalok az Egekben engedelmesek, *Dan. 7. 16 Sid. 1. 14.* úgy mi-is olly hiv kegyességgel az ő igijét és parantsolatit végyük és végben vigyük.

III. Az örök, a' test, e' világ ellenünk támadván, minket kétségert és sanyargat, hogy az ő akarattyaokat tegyük; eleiben álva azért mint fiak

az ő

az ő fok rendbeli igireti szerint hékeféges-tűrést adván, Szent Lelke által tégyen azokon győzedelmessé, hogy ne az ördög; hanem az ő szent akarattya légyen-meg mindenütt és mindenekben a' mint igirte. *IV.* Kérjük pedig, hogy úgy légyen-meg az Istennek akarattya a' földön, mint a' mennyben; hogy nem a' földi, és ideig-való jót, vagy gonoszt néző tanácsok mennynek végben mi ellenünk; hanem a' tellyes Sz. Háromságának minket idvezíteni akaró tanácsa, hogy az ő Evangélioma légyen foganatos minden Nemzetek előtt.

Mit kérünk a' negyedik Kérésben?

I. Mind azt, valami a' világi élet táplálására szükséges, arra kívánnuk az Isten áldását, melly nélkül sem nem szaporá, sem nem idveléges ez a' kenyér; *Ki-jöv. 16. 19. 20.* *II.* Nem tsak magamnak kérem pedig azt, hanem az én felebarátomnak-is, *1Kör. 13. 4* azért hogy senki-is a' másét ne kívánja, *Nehém. 5. 10.* és kiki élne a' magájéval, a' mit Isten adott, *Esa. 4. 1.* hogy abból a' Izevényeket-is tegithetné. *Efés. 4. 5. 28.*

III. Valamint pedig a' lélek-is az ő kenyere nélkül nem élhet, kérjük itten az Isten Evangéliomának drágalatos kenyérének bővűségét, és ama' lelki Mannának közlűségét, hogy lelki éhségre ne-jutnánk, a' kihez szintén most közel járunk, és némelly helyek érzik-is már az illy lelki éhséget.

IV. Kérjük itt az Istent; hogy minékünk ele-

deje

delt, ruházatot, egésséget, bő-termett, jó lakó-helyt; hívleges házas-társat, engedelmes magzatokat, tseléder, jó szomszédot, jó akarókat; Császárunknak, 's Királyunknak, Fejedelmünknek és vitézeinek erőt, ellenfegein győzedelmet, szőfogadó községet, 's békéséget adgyon, és az ördögöt zabolán tartsa, hogy mind ezeket el-ne fordítsa, és ártalmával tőlünk ezeket el-ne vehesse.

Mit kérünk az ötödik Kérésben?

I. Kérjük a' mi bűneinknek borsánattyár; hogy a' Mennybéli Atya Ur Isten, ne nézze a' mi bűneinknek számtalan voltát; és azok miatt, a' mi kérésünket meg-ne tagadgya; hanem az ő ingyen való kegyelméből méltóztatásuk bennünket minden-némű lelki és testi javaival meg-ajándékozni.

II. Ha azt akarjuk hogy az Ur Isten a' mi vétkeinket meg-bocsássa, mi-is szívünk szerint, mindennémű haragnak fen tartása nélkül, a' mi felebarátunknak ellenünk tört tselekedett vétkeit meg-bocsássa; és azon fellyül ő véle minden jót tselekedgyünk; a' melyet ha el-múltunk, mi-is hi-jában várjuk Istentől bűneinknek ingyen való meg-bocsátását; hi-jában vigasztalljuk azoknak engedelme felől mi magunkat.

Mit kérünk az hatodik Kérésben?

I. Mivel míg a' testben élünk, sokféle vétkekben a' test ejt bennünket: *A' Világ*, a' kegyességről; álnok társaságával 's igiretivel minden gonoszra tsalogat, 's reá-is vészén; *Az ördög* pedig, miképen

pen az Istentől el-szakasztván rabjaivá tégyen azon mesterkedik, kérjük az Istent, hogy ha gyarlóságunk miatt, ezeknek tűzes nyilainak ellene nem állhatunk és el-tsüggedezőnk 's meg-esünk a' szent Péterrel, *Mát. 26: 75.* ne engedné, hogy tellyességgel 's végképen hittől szakadtak, káromlók és Isten nélküli valók lennénk, és hogy kétségben esvén, 's szégyeres vétkekben hevervén az ördögnek örökké-való rabjai ne lennénk: **II.** sőt inkább Szent Lelkének erejével bennünket fel-ruházván, ezeknek minden ostromlásoknak, hitegetéseknek, igireteknek és erejeknek ellene áll-assunk, *Efés. 6. v. 11-12.* **III.** Mivelhogy ámbátor ma tiszta, szűz, engedelmes, hív, alázatos, kegyes légyek; és a' hitben álljak, de mivel még tökéletességre nem értünk, meg-lehet hogy holnap vagy ma este is Dáviddal, és más kegyesekkel együtt meg-eshessem, és az Istent meg-tagadhassam, ő ellene Sz. Jóbbal átkozódgyam, és békételenkedgyem, mert az én ellenfegem soha meg-nem fárad, örökké körülötem ólálkodik, azért ez ellen más orvosságot a' könyörgésnél nálunk nem hagyát, kérünk hogy ne engedgy a' gonosz kísértetekben meg-győztetnünk, és ismét minden undokságokban keverődnünk.

Hányféle a' kísértet?

Kísétele I. Isteni. Mellyet jó végre, az Isten tselekekszik, azért a' próbának, tanításnak és meg-kémlelésnek mondatik, *1 Péz. 1: 7. 1 Kór. 10: 13. Sid. 12: 5-6. Jak. 1: 13.* mivel a' mi hitünk ál-

hatarosságát, békefőges türesünket vizsgálja az Isten, mint midőn Abrahámost fiának Iáknak megáldozásával kísértette (a' kinek magvából származandó vala a' Christus) próbálta, ha az ő igéreti ellen kész volna-é áldozni, az Isten parantsolatlyá ellen fiát meg-ölni, és az Iák ha meg-ölettetnék, hinné az Abrahám, hogy az Isten hatalmas volna a' Messiást meg-teszteteni, ha Iáknak magva szakadna ezen áldozatban, midőn tehát ezen próbájára az Istennek, semmit nem kételkedvén Abrahám az Isten igéretinek bételjesedése felől, kész lőn Iákot meg-áldozni, itten mutatódék-meg az ő hitnek nagyságos, ereje, kit a' Sz. Irás felletőbb dítsér és magasztal. *Róm. 4: 17-18.* Illyen volt a' Sz. Jób békefőges-türesének meg-próbálása, *Jób. 1. Sz.* Pálnak tsapdoztatása hogy el-ne hinné magát, *2 Kór. 12: 7.*

II. *Ellenséges és káros 'i gonosz végre az ördög-ről, testől és e világról származó.* *Róm. 7. 5. 14. Gal. 5: 17. Ján. 15: 18. Efes. 6: 14.* Illyen vala a' Christus kísérteti, *Már. 4.* holott a' Christus a' sátan Istentől való el-szakadásra kísérteti vala, Igy sz. *Jóbo* az Istennek meg-tagadására, *Salamont* hálványozásra, és minden hiveket az Istentől való el-fajulásra tsalogat fokképen, *Adámot* a' Paraditsomban, *Jédást* a' Christus oskolájában meg-ejté, azon vagyon az Isten igéjét 's a' Sacramentumokat meg-útáltassa, az hittől el-szakasz-sza, szívünket meg-keményítse, kétségbe ej-

tten

tten, az Istent meg-tagadással az hivelkel, a' test minden fertelmességekre, restsegre, tobzódásokra, múlandó gyönyörűségekre, fősvénységre, és tsaládságra ösztököl, felebarátunk ártalmára, 's minden gonosz kívánságokra tanátsol, a' világ, gyűlölségére, harag-tartásra, irigységre, veszekedésre, erő-szakra, bosszú-tételre, hamis hitre, átkozódásra, szitkozódásra, káromkodásra, tökéletlenségre, kevélységre, bujálkodásra, tsifra öltözetek-re, kérkedékenységre nógat, illy nehéz ezek között a' töviffek között idevezetni.

Mit kérünk az hetedik kérdésben?

I. Hogy a' büntől 's annak kárhoztató erejétől. és érdemlett büntetésitől, az ő Fiáért ingyen kegyelemből fel-szabaditson és öldozzon az Isten, *Róm. 7: 19. Ján. 7: 5.*

II. Hogy az ördögnek országából ki-végyen hennünket (a' minémű a' nyavalyák, szegénység, gyalázat, hirtelen való halál, kárvallások, gonosz leki-isméret, veszedelmek, és minden fellyebb elő-számlált vétkeknek sokasági) kiktől ha az Isten nem óltalmaz, egy óráig is bátrak nem lehetünk. az ördög szüntelen való ólálkodása miatt, ha ezek-be esünk pedig, és az Isten lelkünket az ő markából ki nem ragadgya, örökké el-kell vesznünk,

III. Kérjük hogy az ördök halálától 's kárhoztatótól mint leg-nagyobb gonoszról óltalmazzon, *Ján. 3: 36. Már. 13: 7.* és azokról az utakról a' melyeken oda akar bennünket vezetni a' sátan, az

G 2

Isten

Isten el-térítsen el-fordítson az életnek útára.

IV. Hogy az ördög tagjai-is ne ártassanak az Isten házának. 's annak kintseit el-ne veszthessék, se a' mi lelkünkert 's testünket prédára ne verhessek, a' mi lelki ellenségek az ő tanítások szerint; hanem Isten azoknak akadályokat, 's köteleket szaggassa-el. *Sólr. 2: 9.*

Mire való ez, a' bé-rekeszés: Mert tied az ország, az hatalom és a' ditsőség?

I. Okát adgya a' Christus, miért mind ezeket csak az Istenől kérjük; Azért, mert az Isten bírja mind a' mennyei, 's mind a' földi országokat, az honnét mint szabados és elégséges Királyoknak Királya, ezen kéréseket bé-töltheti, származtatván egyedül minden lelki és testi jókat, azokból mi reánk fűsira mint édes Atyánk, *Sólr. 145. 11-12.*

II. Meg-valljuk itten, hogy nem csak ezeket a' mi kéréseinket meg-teljesítheti; hanem még többet-is adhat mint sem mi kérhetnénk, *Márk. 14: 36.* avagy kérni tudnánk, az ő véghe-tetlen hatalmának teljességből, nem kereshet-vén másnál lelki 's testi szükségjeink meg-adását, mivel erre-való hatalom segedelem nintsen más-ban senkiben.

III. Valljuk itten hogy mindenek az ő nevének ditsírere 's ditsőségére fordulnak, valamiket ké-rünk és ad, *1Kór. 10: 31. Kolof. 3: 17.* meg-val-ván, hogy mi mind ezeknek magunk erőnk-ből va-ló meg-szerzésre, avagy csak meg-gondolására elégtelenek vagyunk. *2Kór. 3: 5,*

IV. Hogy

IV. Hogy valakinél (akar ki legyen az) ezen Isteni hatalom, ország 's ditsőség nem találatik, azt mint méltatlant, elégtelent, nem imádgunk 's nem tiszteljük, segítségül nem hívjuk, és az előtt meg nem hajolunk; hanem csak azt imádgunk, azt segítőnknek tartjuk, a' ki ezen mi kéréseinket bé-töltheti tökéletesen.

Mire való ez, a' Borska Ament?

I. Tanítatunk azzal; hogy valamit az Isten-től igaz hittel 's nem kételkedve kérünk, bizunk hogy egy általán véggel, azt mánd meg-nyerjük; mert ezt a' fűzőskát, mint persétét, és *subscriptió*ját az Isten úgy vetette ez Imádság meg-hallgatásának bizonyosságára hogy a' mi kérésünk meg-lészen, *2Kór. 1: 20. Ján. 16: 23.* Azért semmit is ne kételkedgyünk mert ez a' bátorzkodó, és fűsásban bizakodó léleknek szava, hogy az Isten meg-nem játszottat, minekutánna ígerte a' mi meg-hallgat-tatásunkat. *Jak. 1: 6.*

II. Jelentyük ebben a' mi buzgó kívánságunkat, hogy az Istenől valójában kívánunk meg-hallgattatni, és hogy ha kívánságunkat nem mind-gyárt tölti-is-bé az Isten; de el-híszsük állhatato-son, hogy kiáltásunkat meg-hallotta, és ha mi né-künk idveséges meg-is adgya, meg-talhatatlan várakozásunknak reménysége alatt.

III. Nézzünk ezzel az Isten igjertire (a' melyre *Ament* hagyott és tanított mondani) nem a' ma-gunk erejére 's méltóságára, mert a' mint ígerte, úgy meg-adgya és meg-is adhatrya; mivel az ő

G 3

igi-

igireti Ugyanok és Amenek 's meg-is akarja adni, azérté tellyes lelki bizodalommal 's bizakodó szava (ugy mint ugy légyen 's bizony meg-lészen) rekesztyük-bé ezen Imádságinkat.

A' Keresztényi Girez-kedés, micsoda állapotokra serjed-ki?

(1) Az Egyházbéli (2) Külső Társaságbeli, és (3) Házasságbeli állapotokra és szolgálatokra.

XXIX. ARTICULUS AZ EGYHAZI SZOLGALATROL

Micsoda az Egyházi Szolgálat?

Olly közönséges Istenből szerzettetett sz. hivatal; mellyet a' rendesen el-hivattatott, és fel-szenteltetett Egyházi Szolga, kiváltképen való hatalommal végbe viszen az Istennek dicsőségére, és az emberek idvességére. *1Kór. 4: 1. 2Kór. 4: 1.*

Micsoda istvi Gagyón az Egyházi Szolgának?

I. Az Istennek sz. Igijét tisztán hirdetni, *2Tim. 3: 16.* a' pénitencia tartást, a' bűnösnek ingyen való meg-bocsátását prédikálni, és a' Jéhus Christus felől bizonyosságot tenni, állhatatosan minden időtben. *Luk. 24: 47. Tiel. 20: 28. Ján. 20: 23.*

II. A' Sz. Sacramentumokat az Istennek rendelése szerint, ki-szolgáltatni, *Mát. 28: 20. 1Kór. 11: 23.* *III.* A' betegeket, lelki szomorúakat, kétségbe eszteket hitekben tántorgókat vigasztalni, lárogatni, és hitekben erősíteni, 's halálukhoz, és a' békefegyes-tűréshez készíteni a' rendeletleneket

dör-

dorgálni 's intenji. *1Pét. 5: 23.* *IV.* Az Egyházi fenytérkekkel vagy Menyország kultsaival igazán és illendőképen élni. *Mát. 16: 19.*

Miert mondod a' Lelki Tanítói Szolgának?

I. Mert nem engedett az Isten a' Papoknak az ő nyáján világi uralkodált, hatalmat és méltóságot. *Luk. 22: 26. 1Kór. 3: 7.* Hanem *II* hogy mint szám-adó Pásztorok. Őrállók, Plántálók, Öntözök, szolgák, rőverek, hirdetők, legeltetők, az Istenek nyáját, *1Pét. 5: 2, 3, 4.* mivelhogy nem ők váltották-meg a' magok véreken s' nem magok uraságok-alá, az Ecclesiát; hanem a' mi Urunk Jéhus Christus, kinek ők csak hirdetői.

Szükséges e' hogy a' tanításra kiváltképen Gólo bírással hívattassék az Egyházi Szolga?

Igen is: I. Mert a' Sz. Írás nyilván nem jövallyá; hogy valaki hivatal nélküli tanítson, *Ján. 10: 1. Róm. 10: 15.* Ezért a' hivatal nélküli valótanítókat, a' Christus ragadozó farkasoknak nevezi. *Mát. 7: 15.* Tolvajoknak és lopóknak. *Ján. 10: 8.* Azért a' Próferák és Apostolok, az ő írásoknak elein mindgyárt a' magok hivattásokat, szokták fel-tenni.

II. Mert ez a' rendes hivatal az Ecclesiában ha nem volna, az Ecclesiában semmi rend nem volna az Isten pedig nem akarja, hogy mindnyájan Doktorok és Papok legyenek; hanem hogy hallgatók-is, *1Kór. 12: 6. Efés. 4: 11.* a' mint az ő ajándéki-is fok felék.

III. Mert a' Tanítónak-is Lelki-ísnérete-sen-
desebb lehet; ha valami vezedelem éri őtet az ő
tiszttiben, mert bizonyosan tudhattya, hogy az Isten
kegyelme ő nála lévén, az ő tiszttiben munká-
lódik, 1 Kór. 15: 10. azért a' maga hivatalyában
bizakodhatik-is. *Syrák* 10. 31. IV. A' hallga-
tókra nézve-is kik innét meg-tudhattyaák bizonyo-
son, hogy őket az Isten követtye taníttya inti, és
feddi, ezért ezt békével jó szível-is el-fogadgyák.

*Riknek Vagyon hatalmok a Tanítóknak el-bí-
gatására?*

I. A' hallgatóknak és az hol számos népseg va-
gyon az Ecclesiában, az arra választatott Presbi-
tériumnak adattatik hatalom a' Papok választásá-
ra és elhívatatására; mint az Apostolok-is az illy
dologban az Ecclesiának akarattját vőtték mindé-
kor. *Tsel.* 1: 15. 23. 6. 1. 56. 13. 1: 14. 13. *Tis.*
1: 3. 1 Kór. 15: 8. Ugyan-is a' kimindenek előtt
akar jární, annak mindenekről kell választatni.

II. A' Papoknak-is vagyon jussok, sőt első-
ezen dologban ugymint: kik jobban tehetnek ite-
letet mások előtt a' Tanítókról, és tartoznak szá-
mot adni, az hallgatók felkéről *Sid.* 13: 17. *Ezék.*
3. Ezért mind az Apostolok, 's mind az ő Succes-
sorok hittak Papokat. *Tis.* 1: 7. III. A' Kerefz-
tény Tisztviselőknak-is, ezért ő-ök Ecclesiának
Dajkáinak és Tutorinak nevezternek, az O Testa-
mentomban a' Királyoknak gondgyok volt a' Lel-
ki Tanítókra. 1 Krón. 16. 7. 2 Krón. 29: 4.

AZ

Az Isten-is fenyegeti azon tiszttet, valaki ez iránt
gondot nem visel az Ecclesiára, *Esa* 60. 7. 10.
Jer. 48: 10.

Miké-ké-ántatnak meg az el-bí-gatott személyben?

I. A' tudomány. Mert ha ki mit nem tud, azt
nem taníthattya, meg-kivántatik azért, az Egy-
házi páfztorban, hogy mind igazat tudgyon
tanítani, 's mind az hamis tudományokat meg-
táfolni tudja. *Ján.* 10: 12. 2 *Tim.* 3: 16-17. tehát
a' ki tsak közép szerint-is nem érrelmes és nem
tudós, nem kell bősátani, és hini illy nehéz tisztre.

II. *Hogy a' tanításra alkalmas legyen;* Mert
nem elég hogy valaki tsak magában böjts 's tudós
legyen; de meg-kivántatik, hogy a' mellyeket íga-
zán tud, másokar úgy taníthasson, hogy abból épü-
letet vehessenek. III. *Az ártatlan és tákón élet;*
hogy meg-fedhetetlen legyen, az ő bünső tártal-
kodásában (nem hogy véték nélkül való legyen
niert ő-is bünső ember) és hallgatóit meg-ne
botrántkoztassa festett életével, hogy a' mit egy
kezével épít, azt a' másikával el-ne rontsa.

Mi kö-öseti az Egyházi Szolgának el-bí-gatataisát?

Az Istennek parautsolattya szerint azon fe-
mélynék közönséges helyen való fel-szenteltetése.

Missoda a' fel-Bentelre-és?

Olly sz. munka; melly által a' Püspök vagy Ef-
peres az egész Presbiterseg az Ecclesia előtt; a'
fel-szentelendő személyt meg-examinálván, az
Ige; és kezénék reá vetése által, a' Sacramentu-

G 5

mok

moknak ki-szolgáltatására, és az Isten igéjének tisztaság hirdetésére kötelezi: *Izel. 13: 2. Más. 9. 5. 1Tim. 4: 14. Izel. 6: 6.*

Szolgálhat-e az Ekklesiában fel-szentelés nélkül Salaki?

I. Meg-kell azt tudni, hogy a' fel-szenteltetés nem tartozik az hivattatásnak valóságához. *II.* Mert az hadakozásnak, dög-halálnak és dühös üldözésnek idején, a' fel-szenteltetés meg-gátolthatik; de ugyan a' tanításnak és Sacramentumoknak ki-szolgáltatását el-nem múlthatni; azért ilyenkor-is ha lehetséges a' botránkozásnak és ujjításnak el-távoztatásáért a' fel-szenteltetés mindenkor szükséges a' mint a' Sz. Pál példája-is tanít, *Izel. 9: 7.* és parantsolatunk-is lévén felőle. *Izel. 13: 2. 3.*

Mit vallás' és tartás' az Ekklesiában lévő rend-tartásokról?

I. Hogy bizonyos Cere-moniákat igen-is kellessek tartani, mind a' tsendességre 's mind a' jó rendre nézve, olyakat tudnillik, a' melyeket bűn nélkül meg-tarthatunk, a' kik sem hitünkkel, sem az Isten igéjével, sem felebarátunk szeretetivel, nem ellenkeznek. *II.* Nem tartom azon Cere-moniákat Isteni tiszteltetnek és arra érdemeseknek, mert tsák köz dolgok és emberekől szereztetett változható szertartások, melyeknek meg-tartása az Istenől kegyelmet és a' bűnöknek börtánnyát nem nyeri, *Más. 15: 13.* mivel nem-is Istenől rendeltettek; mert ha Isten szerezte volna, nem volnának köz dolgok és parantsolatunk-is volna felőlök. *III.*

III. Hogy ezeket, mint az Idvességre szükségesséket, senki-is az Anyaszentegyház nyakába nem kötheti, *Más. 15: 9.* és az Ecclesiá-is olly Cere-moniákat nem szabhat, hogy azokat el-hadni vétek volna, és a' melyek a' lelki dolgokra szükségessé volnának, *Jak. 4: 12.* *IV.* Mindazáltal a' melly rendtartásokat vérek nélkül meg-tarthatunk, és hasznosak a' jó rendnek meg-tartására az Ecclesiá tsendességére és tisztességére-valók, azokat meg-keil tartanunk; úgy-mint a' kik az érdemnek vélekedéstől, bálványozástól és szükséges voltoktól meg-tisztítottak, ilyenek a' képeknek emlékeztető tartások, magános communicálás, a' Jéhus nevére-való térd hajrás, süveg vetés, Evángéliomi keczkék, némelly jeles innepek. *V.* A' Cere-moniáknak külömb-külobbfele tartások, és más-képen véle-való élés nem szerez a' mi hitünkben különbözést és hittől-való szabadást; mivel azok köz, 's nem a' Christustól szereztetett rendtartások, *Róm. 14: 1.*

Mitsoda az Egyházi Fenyíték?

Istentől rendeltetett hatalom, melly által a' meg-térő bűnösök az ő bűneinek terhe alól fel-öldoztatnak, a' meg-térni nem akarók pedig, az Anyaszentegyházból ki-rekesztetnek, *Más. 16. 5. 19. Ján. 20: 23. 1Tim. 5: 20. 1Kör. 5: 5.* mind addig; valamig meg-térnek.

Hogy nevezzi a' Sz. Írás az Egyházi fenyítéket?

Külsnek. *Más. 16: 19.* Mivel ez által a' Menyeknek Országa, a' meg-térő bűnösöknek megnyitja

nyitattik; a' meg-térni nem akaró előtt bé-zároltatik, tudj-meg pedig, hogy a' két küls nem a' két hatalmat; hanem az egy hatalomnak két munkáját 's hasznát jelenti.

Kiknek adta a' Christus ezen Külsöket?

I. Az Apostoloknak egyenlőképen, mert a' ki azt mondá Sz. Péternek, *Neked adom a' Mennye-ságnak Külsait*; ugyan ő mondotta a' több Apostoloknak-is: *Valamellyeket meg-körenderek e' földön meg-körbe lefűnek az Egekben-is, és valamellyeket meg-öldorok e' földön; meg-lefűnek öldőra az Egekben-is.* Márk. 18. 18. II. Es az Apostolok Successoroknak világ végezetéig, Róm. 10: 15. Jér. 23: 21. Síd 5: 4. Efes. 4: 10. 11. mint az Isten titkai Sáfárinak. 1 Kór. 4: 1.

Missoda hatalom engedtetett itt az Egyházi Szolgáknak?

I. Nem-historiázó avagy tsak hirdető (mint midőn a' Tömlőcz-tartó a' rabnak meg-mondgya szabadulását; noha nem ő szabadította-meg) II. Nem-is bírói; mivel mint Istől-bíró, egyedül tsak az Isten bocsáttya-meg a' bünt. Márk. 2: 7.

III. Hanem Istentől közölteret, valóságos, Istentől függő hatalom; mely által úgy meg-bocsáttyák szolgálképen a' bünt, mint a' Christus, származván azon hatalom az Istentől, az Egyházi szolga mint eszköz és Szolga azon hatalmat az Isten rendeléséből gyakorolgya, úgy hogy a' földi meg-kööttetése. a' bűnöknek, az egekben jövőndő meg-kööttetését elől-véfi, nem mint ha az Isten

Isten ettől függene; hanem tsak a' jelentetik; hogy a' bűnök a' földön, és az Egekben egyfzer'smind bocsátatnak-meg.

Missoda bűnök bocsátatnak meg-ez által az hatalom által?

Az hiveknek minden bűnök a' büntetésnek minden fenn hagyása nélkül, Ján. 20. 23. mert a' Christus, a' mi bűneinket mikor magára vőtte, a' büntetést is rólunk el-vitte; Esa. 53: 6. Ján. 1: 29: 1 Pé. 2: 24. Gal. 3: 13. Azért nem engedti az Isten Igazsága, hogy azon bűn a' Fiúban és a' bűnösbe-is meg-büntettesék, Esa. 53: 4. avagy mi-is azokért eleget tégyünk, mert egyedül nyom-ta a' fajtót, Esa. 63: 3.

XXX. ARTICULUS A' KÖZÖNSEGES TARSASAGROL.

Missoda a' Világi Tisztviselés?

Istentől rendeltetett hivatal; mely által az Isteni hatalommal fel-ruháztatott személly, Róm. 13: 1. a' közönséges társaságot, Istennek parantsolatgya szerint oltalmazza, igazgattya, és fenytékben tartya, az ő dítőségére 's az embereknek idvefégekre, Ján. 19: 11. Dan 2: 21.

Ki rendelte a' Kélső Tisztviselést?

Az Isten minden közbenvetés nélkül; úgy hogy még az hitetlen és Tirannus tiszt-is, a' mennyiben felső Méltóság és hatalmasság Istentől legyen. Róm. 13: 1; Péld. 8: 15.

Világi

Vifelhet-e ma Tisztelet a Keresztény ember?

Mivel az Új Testamentomban az Evangéliom nem törölte el a' *Polisziát*, sőt maga a' Tisztevelőnek méltóságát a' Christus állatta *Már. 2. 21*, Ezért Lelkének 's kegyességének sérelme nélkül, ma is vifelhet akarmelly keresztény külső világi tisztet, adót szedhet, *Már. 22: 21*, a' gonosztevőket meg-büntetheti, *Róm. 13: 4*. és ha igaz oka' vagyon hadakozhatik és *Luk. 3. 14*. pöröket folytathat.

Az Egyház-i dolgok körül mitoda hatalma legyen a' külső Tisztevelőnek?

I. Magára nézve a' Sz. Írást olvashattya és az Istent igazán tisztelheti, *2Kor. 23: 1. 1. Pmós. 17: 18*. *II. Alatta-Galóira nézve*, az igaz vallásnak behozásában, meg-állításában, és meg-tartásában munkálódhatik. *Sóls. 118. 9. Kolof. 4: 3. Jelen. 3: 7, 8*. *III. Egyházi alkalmatos Páfztorokat* hivathat, és állíthatja az Ecclesiában, hogy tiszteket tegyék rájuk vigyázhaz. *IV. Azokat* tisztetegessé tartani, *1Kor. 9: 13*. fizetést azoknak szabni az ő tisztáti. *V. Schólákat* fundálni, a' Tanítóknak fizetést rendelni őket illeti. *VI. Az Egyházi szolgák közdött* (kik is alája-vettettek némelly részről) rendet szabhat mint Dávid, *2Sam. 7: 1. 2. seq. 1Kor. 7. és 8. rész. 1Kron. 24: 4*. Ezek a' gonosztevő rendeletleneket meg-büntethetik mint Salamon. Abiáthárt, a' fő Papságból le-verté. *1Kor. 2: 27*. *Az Egyháznak* tisztteffégére 's jó rendtartásra való törvényeket hozhat mint Dávid, *1Kron. 13: 5*

23. 6. 2Kron. 20. 3. VII. Az Egyház javait is igazán ki-osztogathattya, hasznos és Istenes helyekre, és azokról szabadoson jó rendet tehet mint Asa. *1Kor. 15: 15. Jofás, 2Kor. 22. 4*.

VIII. Az Anyaszentegyház tsendeffégére néki gondot kell vifelni, azt látogatván mint Sámuel elztendönként, *1Sam. 7: 16. 2Kron. 17: 7: 19: 4*. és Synadokat gyűjtven mind Dávid, *1Kron. 13: 1. 23: 1. Salamon 1Kor. 8: 1. Ezechiás 2Kron. 29: 4. Jofás 2Kor. 23: 1*. a' meg-vesztegettetett, vagy felbe szakadott Isteni tiszteteket helyben hozni, őket illeti, mint Jéhu, *2Kor. 10: 19*. a' bálványimádást ki-irtván mint Asa, *2Kron. 15: 2. IX. A' tévelygőknek* hamis tudományokat meg-zabolázhattya, és meg-tsendefiheri 's ellene állhat, hogy az hamis tudomány erőt ne végyen az Ecclesiában, és azokat az Isten igéje által kel meg-ténitni; nem tűzzel, vassal a' hitre kényszergetni, a' mint a' Christus meg-parantsolta, *Már. 13: 29-30*. Ugyan-is *Efsaiás 11: 6*. meg-proféálta, hogy az Új Testamentomban vér-ontás és öldöklés nélkül fogja az Evangéliomot hirdetni. Christus Urunk maga nem engedé, hogy a' Samaritánusokra az ő Tanítványi tüzet szállíttatának az Egből, *Luk. 9: 59* 's meg-parantolá hogy az illyeket meg-ne öllýűk; hanem tsak el-kerüllyűk, őket intsük 's tanítsuk. *Tit. 3: 10. 2Kor. 19: 8. 13: 2. 2Ján. 10*. mert a' lelki ísméretnek Ura, tsak az Isten, Kit-is tsak a' külső Tisztevelő alá nem vetett, *2Kor. 1: 24*. nem uralkodunk a' ti hitetekben.

Hát az Anyaszentegháznak micsoda hatalma
Vagy tiszti lehet a Világi tisztek iránt?

I. Mivel a' Fejedelmek is az Ecclesiának tagjai,
és a' közönfegy gyülekezetben ők is tsak Atya-
fiak; azért a' tanítóknak és az Ecclesiá igazgatói-
nak tiszteket meg-kell nékik betsűlni 's intéseket
fel-kell venni, az Ecclesiában lévő Istennek beszé-
déhez ez iránt engedelmeseke lévén: II. Ha olly
szűkség hozza, keményebb feddéssel és dorgálá-
sal szabados a' Fejedelmeket a' Papoknak meg-
rettenteni, és ezekre hozni; ugy mindazonáltal
hogy az ő Méltósága meg-ne sértődgyék, és a' kös-
ség az ő hozzá való kötelesegektől fel-ne szaba-
dittassék; vétkes, a' kösseg előtt ki-ne tzegezestse-
sek; hogy az illy közönfegy feddésekkal, 's át-
kokkal az ő Méltóságok meg-ne kissebbedgyék,
II Móf. 22: 28. és az Országoknak és Királyoknak
titkokat, a' tanítás közben nem kell a' kössegnek
dobra űtni, más lévén a' Próféta'knak régenten az
ő állapottok kiker az Isten a' Királyokhoz mint
Censurokat hatalommal bortsát vala, mind a' dol-
got, 's mind a' szókat, a' mellyekkel élénék ad-
ván szájokban, Jér. 26. 12. Amós. 7. 10. Esa.
26: 2. melly okoson Náthán Dávidot, és Sámuel
Sault meg-feddék, 2 Sám. 12: 1. 1 Sám. 15: 5. I.
a' Christus önnön maga ritkán feddődött inkább
tanításokkal és intésekkkel élt, Sz. Pál. 1 Tim. 5: 1.
az öreg embert betsűllettel és módoson hadja in-
teni; annál nagyobb tisztelettel kell hát bánni a'
felső Méltóságokkal.

Hát

Hát a' kélső Társaságban micsoda tiszti vagyon e'
Világi tisztek?

I. A' perlekedő felek között törvényt 's igazságot
szentül szolgáltatni, V. Móf. 16: 18. 20. azért, mind
a' lakosok a' Tisztviselőről pört és törvényt kér-
hetnek, mivel az Isten önnön maga törvényeket
adott ki, V. Móf. 16: 18. 17: 9. 17: 2 Krón.
19: 6. kiket a' Christus az Uj Testamentomban
meg-erősítetett, Már. 5: 25-26. Tsel. 25: 11. Róm.
13: 3-4. mellyek olly szűkségesek az emberi tár-
saságban, hogy a' nélkül merő tsak tolvajságok
vólnának. II A' gonosz tévőket végső büntetés-
fel illetheti, Teremt. 9: 6. K. jób. 21: 12. meg-
hadta az Isten, hogy a' ki vért önt, ember által on-
tatafseki ki vére, Már. 26: 52. a' ki fegyvert fog,
fegyver által vész el, Róm. 13: 4. az Isten fegy-
vert ad a' Tisztviselőnek, hogy boszszu-állól legyen
azon, a' ki gonosz tsekefsezik.

III. Mikor a' szűkség kívánja, igaz okokból,
és törvényesen 's jó végre hadakozhatik, mert az
URNAK is voltak hadai az O Testamentomban,
II. Móf. 21: 14. 1 Sám. 25: 28. Birák 3: 9. 10. 6:
34. 11: 31. 15: 14-15. Az Uj Testamentomban
Keresztelő János, a' vitézket meg-keresztelte, és
meg-hadta, hogy a' hó-pénzel meg-elégedjenek,
Luk 3: 14. kit sem a' Christus, sem az Apostolok
meg-nem vetettek; sőt ama' két századosoknak az
ő hitek ditsirterik, Már. 8: 5. Tsel. 10: 1-2. seg.
Sz. Pál a' régi hadakozókat ditsiri, Sid. 11: 32.
akért, ha a' békefeget bontó magános személye-
ket

ket meg büntetheti; hasonlatosképen fegyvert foghat a' közönfegyver haza ellenfeji ellen-is. sőt önön maga a' természet tanít a' magunk óltalmazására. *IV.* A' külső akarminéu nemzetségekkel is szövetséget köthet, csak az igaz vallás, az ily szövetséggel meg ne fertődjék. *Terem. 14: 13-14. 21: 32. 2 Sám. 5: 12.* *V.* A' közönfegyver épületeknek meg-tartására adókat vehet az emberekre, házokra, mezőkre, és kereskedésekre, *Mát. 22: 21. Róm. 13: 6-7. Mik. 3: 2.* ugy mindazonáltal, hogy azoknak fel-vetések tűrhető légyék.

VI. Törvényeket és végeztéseket hozhat a' községnek, kiknek tartozik engedelmeskedni a' község, *Róm. 13: 5. 1 Péter. 2: 13.* mivel az Isten törvénye vetette a' községet, a' tisztviselő hatalma alá, és nem csak a' jó és kedves; hanem még a' keményebb és mostoha törvénynek is tartoznak engedelmeskedni, *1 Péter. 2: 18.* ha az Isten törvényével nem ellenkeznek, mert az Istent ugyan jobban kell itten hallgatni, mint sem az embert, *Tiel. 4: 19. 5: 24.*

Foghat-e a' község fegyvert az ő Fejedelme ellen?

Nem. *I.* Mert Sz. Pál *Róm. 13: 1.* azt mondja: hogy a' külső tisztviselőnek mindnyajunknak alája kell vettetni, mert az Isten úgy rendelte; azért ha nem minden dolgokat szolgáltatnak is ki igazán, nem lehet az Isten rendelésének ellene állani.

II. Mert szent Pál meg-hagyta, hogy még a' Tyannus és gonosz életű tisztviselőknék is engedelmeskedjünk, *1 Péter. 2: 18.* Azért a' vallást, ne,

a' m

a' mi erőnkkel terjesztjük és óltalmazzuk; hanem az Istenre, bizzuk inkább magunkat a' lelki-isméretért, mert jobb a' vallásért szenvedni mint sem gonosz tselekedni, és Christus Urunk azt javallja, hogy inkább el-fussunk mint sem az erővel vívni verjűk, *Mát. 10: 23.* nem lévén e-gyéb fegyverünk a' könyhullatásokkal egyelétett könyörgéseknél.

Kötelezik-e a' Fejedelmeket a' törvénynek az ő házaikhoz való engedelmesre?

I. Az Isteni, és a' természetből folyó törvények igen is kötelezik, és kényszerítik, mert az Isten parantsollya, *V. Mós. 17: 18-19-20.* és a' természetnek törvényét az ember szívében le-irta az Isten, *Róm. 2: 14.* hogy azt mindenek meg-tartánák.

II. A' mi illeti a' Polgári hozott törvényeket azoknak igazgató; de nem kényszerítő erejek alá vettek a' Fejedelmek: mivel azok is a' természetből és az igaz okosságból származtak. *III.* A' melly Polgári törvénynek meg-tartására pedig a' Fejedelmek is hittel kötelezték magokat, azoknak meg-tartására kényszerítés alatt kötelesek; de *IV.* az Isten és a' természet, s a' Polgári törvények igazgató erejek nem egyirányiak; mert azoknak igazgató erejéhez oly köteles, hogy azokat el-nem ronthatja sem el-nem törölheti, ezeket pedig a' közönfegyver Társaság java ugy hozván, meg-máfolhat, és azok helyében másokat hozhat.

Micsoda Személyek vagynak a' külső Tisztviselő hatalma alatt?

I. Minden

I. Minden Rendből álló Világi kötség, valakia Felső Méltóság Birtokában 's határán lakik.

II. Az Egyház szellemlyek, Papok, Püspökök Róm. 13: 1. minden lelkek a' felső méltóság alá vettettek akár Apostol, akár Evangélista, akár Próféta, Doctor, mint a' Fariseusoknak meg-hagyá a' Christus, hogy a' Császárnak adót adnának, Már. 22: 21. Márk 12: 17. Az O'Testamentomban a' Fő Papok, Léviták, 'akülő tisztá alá vettettek vala, 1 Kór. 2: 26. 2 Kron. 29: 15. A' Christus Pilátusnak azt mondá: Nem volna rajtam hatalmad, ha önne felől nem adattatott volna, Ján. 19: 11. alája veti a' Christus önnön magát a' külő tisztnek itten, és akkor is vámot adott.

XXXI. ARTICULUS A' SZENT HÁZASSÁGROL

Mellyik az Harmadik állapot a' Keresztényi Viseelkedésben?

Az Házasság.

Mitsoda az Házasság?

Egy Férjfiúnak és Asszony-embernek Istennek rendelése szerint-való össze-ménésék, az emberi nemnek szaporodására, és a' fertelmes életnek eltávolztatására, Terem. 1: 27-28. 1 Tim. 2: 15.

Kiknek szerze Isten az házasságot?

Mind azoknak, valakik arra alkalmasok, és valakik a' nőtelen életben szűzen nem élhetnek, Sid. 13: 4. 1 Kór. 7: 2. a' kik heréltek Férjfiúság nélkül-valók, vagy hideg természetűek, belpok-

losok, vagy valami dögös és ragadó nyavalyákkal tellyesek, nem arra valók, sem a' kiknek elégseges idejek 's erejek ahhoz nintsen, 's ugy a' vér lezint-való Atyafiak is negyed izig el-tiltattanak.

Mi térsi az házasságot kötelezettsé?

Mind a' két résznek 's azoknak szüldéjeknek 's Atyafiaknak meg-egyező, igaz, s' nem álnok akarattyok, mert az házasságot, nem az el-hálás; hanem a' meg-egyező értelem térsi valóságossá. Terem. 19: 14. 2 I. 2 I.

Mitsodának kell lenni annak a' meg-egyezésnek?

I. Szabadosnak. a' ki sem az Isten sem a' tiszt-visező végezésével nem ellenkezik. *II. Tisztességesnek,* hogy mind vallásokban, idejekben, erköltsőkben, jószágokban, és nemzettekben, egyenlők legyenek. *III. Igaznak,* nem titkosnak, és azokkal nem ellenkezőnek a' kiknek hatalmok alatt vagynak az házasulandók. *IV. Tellyesnek,* nem kétségessnek, babonákkal, varáslásokkal vagy vak szeretettel megvesztegettetnek, 's nem is részegségből származóknak. *V. Tökéletessnek,* minden tsalárdság hazugság el-ámitás nélkül valóknak, mert ha ezek között a' fogyatkozások között valamellyik az után is az házasságban találtatik, fömmire kellő léfzen, az illy vétkes meg-egyezésből következő házasság

El-válharnak-e egymástól azok a' kik hittel kötelesek egymásnak az házasságban?

I. Bizonyos okokból el, ugy mint: a' halál felzabadittya a' kötélről a' házasságot. Róm. 7: 1-2-3.

II. Az

II. Az házasságbéli kötelességtől feloldozza az házásokat, mind az, valami az házasság valóságával és a' testnek egyességével ellenkezik; ha a' Sz. Írás is azt elegendő oknak tartja, *ugymint*: (1.) Ha valamelyik fél nyilván való Parázñaságha esik *Már. 19: 9. 1Kór. 6: 16.* (2.) A' ki hitetlenül elhagyattatik az ő házastársától, *1Kór. 7: 15.* az is fel-fzabadúl amannak tőlt hititől.

III. Ha olly vérfég, atyafiság, és fogorság találkoznék, melly negyed izen alól való volna, az illyen házások is el-válhatnak egy mástól, mert minnekutánna meg-tudtát vérfégeket, nem lehetnek tovább együtt; mint igaz házások; hanem mint rokonság ellen való paráznák, melly együtt lakásokból következhet, tilalmas vétkeket, tenki *diszpenzaciója* és engedelme, e' világon Isten előtt kedvesse és nem bűnné, nem tehet.

Szabad-e egy Feleségnél többet tartani?

Nem: mert az Isten kettőt teremtet egy testé; nem többet, *Terem. 2: 24.* azért nem szabad egy Feleséget a' másikkra venni, *III Mós. 18: 18.* mert ez hitetlenleg; és a' törvénynek által hágyása, *Malach 2: 11.* az Isten Adémnak több feleségeket is teremthetett volna; de azért egyet teremté, hogy az Istenek magvát keressé, az igaz házasságból, a' karván igaz és az Isten képeben való fiakat származtatni, példázván ez által a' Christus és Ecclésia lelki házasságnak titkát is. *Efés. 5: 32.*

II. A' Christus az házasságot az ő eredetire vivén; meg-tiltá az egynél több feleségnek vévésé-
egyszer

egyszer smind való tartását, *Mát. 19: 3.* mint parázñaságot, *Márk. 10: 11. Luk. 16: 18. Róm. 7: 2.* hanem a' meg-engedetett; hogy hólta után akarmellyik félnek az élő fél vehet házastársat, *1Kór. 11: 3. 1Kór. 7: 39.* vagy ha el-választhatnak parázñaság miatt a' házások az ártatlan fél meg-házasódhatik 's ferjhez mehet. *Mát. 5: 3. 82. 9. 1Kór. 7: 8. 9. 1Tim. 5: 14.*

XXXII. ARTICULUS. AZ ANYASZENTEGYHAZRÓL.

Ez három rendbeli állapotokból vagy rendekből melyiket az Isten magának?

Az ő Sz. Igéje és Sacramentumi által köszöntés Keresztény, és csak hivekből álló Szentegyházat. *Efés. 5: 25. 2. 20.*

Mirrada az Anyaszentegyház?

Az Anyaszentegyház olly gyülekezet; a' melly az Istennek Igéje és Sacramentumi által e' világból az Istennek országába, a' lelki és mennyi jóknak részesülésekre, a' külső tudománynak vagy vallásnak egyenlő értelmére hivatott, az Isten nevének dicséretire, és az hivatalosoknak idvességekre. *Mát. 18: 17. Tsel. 5: 11. Róm. 15: 5. 1Tim. 3: 15.*

Mirradák az Anyaszentegyháznak tulajdon tagjai?

I. A' kik ipa' hittel meg-fogták a' Christust, és őtet igazán vallják, *Róm. 12: 1. 5. 1Kór. 12: 13. 27.* valamig tudnillik azon igaz hitben meg-maradnak, a' kiknek pedig igaz hivek nintsen, ha-

nem

nem csak hypocriták, hátor az Ecclesiában legyenek; de csak meg-hólt tagok, mert nints Sz. Lélek benne. *Róm. 8: 9. Már. 7: 21. Efés. 4: 16.*

II. Az Angyalok noha az Istennek választatott tselédi, *1Tim. 5: 21.* mivel pedig ők nem hivatottak e' világból, és a' Közben-járó Christusra, szűlések nintsen, nem tartoznak a' mi Ecclesiánkhoz.

Miből ismérhetni meg hol legyen az igaz Ecclesiá?

Két jelekből: I. Valahol az Istennek befzéde tiszán hirdetetik, *Már. 28: 19. 20. Luk. 10: 16.* mert az Istennek igéje által, gyűjjetik, és az ő hiti egyedültsak azon fundáltak, a' mellyből megpróbáltathatik ha igaz-e vagy hamis gyülekezet, *Efés. 2: 20. Ján. 10: 27. 13. 35.* **II.** Az hol a' Sacramentumok az Isten rendelése szerint valóságosan ki-folgálatnak. *Efés. 2: 19-20. Ján. 10: 26. 27. Márk. 16: 16.*

El fogyhat-e valaha az Isten Ecclesiája?

I. A' Jésus Christussal az ő fejével való egyesülésére nézve, a' mennyiben az el-választatott gyülekezeti a' közönséges Anyaszentegyház soha el-nem fogyhat és meg-nem tsalattathatik, *Már. 16: 18. 1Pét. 1: 5: 1Ján. 3: 9.* mert a' Sz. Lélek őzi hogy ő tellyességgel el-ne fogyon és idvésségét el-ne veszhesse. **II.** A' rész szerint való Ecclesiák pedig nem tsak tévelygésben keverődhettek; de tellyességgel el-is fogyhatnak [mint a' Syrmínai és Corinthiai Ecclesiá] és az Illyés Prófeta idejében a' látható Izrael Ecclesiája el-fogyott vala

vala ugyan; de ama' hét ezrekben lappangó igaz Ecclesiá nem szabadott vala el az igaz hitűl, *Róm. 11: 3.*

Missoda tulajdonsági Egynek az igaz Anyaszentegyháznak?

I. Hogy valamint egy Isten, egy Ura, *Efés. 4: 5-6.* egy Feje, *1Pét. 5: 15.* egy tudománnya, *Ján. 17: 17. 20.* egy hiti, *Efés. 4: 5.* életének egy szentlege; ugy ő maga-is Egy legyen, *1Kór. 12: 27.* a' mellyen kívül senki is nem idvezülhet.

II. Hogy valamint az ő Feje, hivatallya, az Istennek nála lévő igéje, a' Sz. Léleknek benne-való munkálkodása szent, ugy ő maga is szent és makula nélkül való legyen, *1Kór. 14: 33. Jelen. 11: 2.*

III. Hogy ő közönséges, nem a' helyre, időre, és személyekre nézve; hanem az igaz Idvezítő és a' Jésus Christustól vott tudománynak, 's közönséges hitnek vallására 's állatására nézve, ez egész világ lévén közönséges Temploma.

Hányfele az Istennek Ecclesiája?

Kétfele. I Az ő választatására és eleve el-rendeltetésére nézve láthatatlan, mivel a' mi külső szemeinkkel nem láthattuk, és nem-is ismérhettyük meg bizonyosan, kik legyenek az el-választottak; noha a' gyülekezetben lártuk az embereket, és hisztük is, hogy némelylek el-választottak; de kik legyenek azok nem tudhattuk, ezért mondjuk az APOSTOLI CRÉDÓBAN: hogy hiszem [nem látom] a' Keresztény Anyaszentegyházat.

II. Látható az Ő hivattatására nézve; mivel az Igének prédikállását, és a' Sacramentumoknak ki-fődgáltatását láttuk 's éreztük; noha az időnek bődolgalanságára nézve, a' Gyülekezetek nem mindenkor egyiránt tündöklének, az üldözés homállyia miatt, mindazonáltal soha az Őrdög olly sebet nem ejthet rajta, hogy semmi látható Ecclesiá, avagy tsak az emberek elméjében is ne volna, *Mát. 5: 14. Efa. 2: 2-3. Mik. 4: 1-2.* annak emlékezeti, a' kik a' közfizikláknak hafadéki-ból is az Istenhez ne fohászkodnának, avagy vérekkal 's mártýromságokkal azt láthatóvá ne tennék.

Kísoda az Anyaszentegyháznak Feje?

Egyedül tsak a' JESUS CHRÍTUS, *Efes. 4: 15-16. Kol. 2: 19.* mivel Ő mindenkor az Ő Országában jelen lévén, *Mát. 28: 20.* ennek dolgait birni 's igazgatni és belől Sz. Lelkével táplálni meg-nem szűnik, részesülvén azért a' mi testünkben és vérünkben, hogy minket egyedül a' maga Urasága alá vérén meg-váltván Fejünknek, Ielki Fejedelminknek és Ő. Papunknak egyedül ismérjük, ezért egyedül tsak Ő benne is vagyunk egyek, *Efes. 4: 3. 6.* nem más Vicáriusiban, mert Ő a' mi Völégényünk.

Hany Ecclesiája vagy az Istennek?

Kérdő: 1. Itt a' földön, mely a' Christus kereszt alatt állhatatosan virézkedik. II. Az egekben, a' mely nagy bődolgu győzedelmeskedik, *Sid. 12: 22.*

Ki viseli az Anyaszentegyház képi, és annak dolga ki igazgattya 's forgattya e' Földön?

Az Ecclesiából öltve-gyűlt tudos Férjfiak gyűlekezeti vagy Synadok.

Missoda a' Synad?

Az Anyaszentegyház tagjai között, Istennek nevében, az Ecclesiá dolgainak 's versengéseknek a' szent Írás szerint léendő el-igazítására, a' külső tisztnek akarattyaiból, öltve hivattatott és gyűlekezett, tudósoknak sokasága, *Tiel. 15: 2. 20: 28. 1 Kór. 6: 1-2.*

Hányfelek a' Synadok?

Kétfelék: I. Közönségesek, kiket az egész Keresztényi világból a' Fejedelmek öltve hinak; illyen Synadok tsak négyek voltak: A' Két CONSTANTINAPOLI, Egy EFESUMBELI, és Egy CALCEDONBELI. II. *Rész szerint Valók,* kiket a' keresztényi világnak némelly részéből öltve-gyűltenek vagy a' Fejedelmek, vagy a' Püspökök, ezért *Tartománybelieknek, vagy Nemzetiségbelieknek* mondattatnak, a' minéműek voltanak, a' *Toletánumi, Párisbéli, Chartagobéli, Augustai, Lipsiai, Mompelgartumi, Vormutiai.*

A' Synadok meg-talbatatlanok-e, és a' végezettekben, 's Irlet-rételekben, Verkezhernek-e?

Tsak egy sem meg-talbatatlan, ki vévén, amaz első Júsusáembéli Apostolok tanátsát, kibén Jakab Apostol, a' több meg-talbatatlansággal felruházott, és Sz. Lélekkel bé-telYESedett tár-saival öltve-gyűlt vala, *Tiel. 15: 13-25.* A' H 2 10bb

több Synadok pediglen, mivel bűnös és nem Apostoli emberekből állanak (kik-is mindnyájan hazugok és az igazságtól el-tévelyedhetnek) egyáltalán meg-nem tálhatatlanok, *Sólt. 116: 11. Róm. 3: 4.* mivel arról ígíreték nintsen-is.

1700. Mire Valók a' Synadok?

I. Az Ecclesiában támadni akaró, vagy támadott, és el-hatalmazott révelgéseket, hogy ez által ki-irtsanak és az Isten Igéjéből kárhoztassanak, az igaz tudományt meg-erősítvén e' világon szerteszéllyel hirdettefsek, Tsel. 15, hogy az igaz hit meg-erősítetsek, 's a' révelygések el-óltattassanak,

II. Az Egyházi fenytéket [a' mennyiben megvesztegettetett, vagy felben hagyattatott] megjobbítsák, él helyre állítsák, 's jó rendet az Ecclesiában szabjanak. III. Az Istennek ditsősege, és az hívek idveflege, ez által óltamazzatik.

Kinek Vagyon hatalmában a' Synadot gyűjteni?

I. A' külső Tisztviselőnek hatalmában; ha igaz vallású; ha pedig ellenkező vallású, kérni kell hogy ugyan tsak ő ezen tanátsot hijja őfzve. Solt. 2: 10. II. Ha pedig az idegen vallású Fejedelem nem akarja őfzve hívni az illy Sz. Gyűlekezetet; egyező akarathból, Synadot gyűjthetnek. Tsel. 15. 2 Rón. 30. 5.

Kisoda feje a' Synadnak?

I. Pő és első Præfese egyedül az Isten Már. 28. 20. II. Emberi elől járója pedig a' jobb rendtartásért, úgy mint: a' dolgok elő-adásáért, Tanátskozásáért, felelgetéért, és a' Voxok ki-szedésért, 's el-

's ellen vetésekért szükséges voltáért világi feje a' külső Tisztviselő, mint a' Nicenumi Synadnak, CONSTANTINUS; Constantinopólinak, THEODOSIUS; EFESUMBELINEK, az Iffú THEODOSIUS, és a' Chalcedonbelinek, MARCIANUS volt Præfese. *III. Egyházi Feje pediglen, vagy Præfese az; a' kit vagy a' világi fő-tiszt, vagy a' Papok és Atyafiak köz akarathból mint arra alkalmatost választanak.*

Mi szerint folytatják a' Synadot?

I. Mivel az Ecclesia az Isten igijének nem bírálja; hanem annak tsak őrzője és hirdetője, sőt ő a' szerint, és azáltal mint bíró által tiltetik: Azért minden végezésefeknek ítélet-tételeknek, villongásoknak mérték, sínóra és régulája a' Sz. Írás lévén, a' szerint kezdik és végeznek az egész Synadot.

II. A' köz dolgoknak vagy Ceremoniáknak behozásában pedig (a' mellyek tudni-illik sem nem Isteni tiszteletek, sem nem érdemesek) és felállításában, avagy le-tételekben kárhozatos vétekben nem esik az Ecclesiá; a' Keresztényi szabadság az ő régulája, hogy azokkal az Ecclesiá szabadsága meg-ne terheltefsek, rabbá ne tettefsek, az Isten igéjével szemtől szemben ne ellenkezzék, és az híveknek 's a' gyengéknek botráncokzást ne szerezzen; hanem az illy végezésben a' Synad tzelül fel-tegy, hogy ez által az Ecclesiában jó rendet akar szabni.

Kiknek Vagyon Voxok a' Synadokban?

Nem tsak a' Papi Uraknak, Püspököknek, Egyházi

házi rendeknek; hanem minden híveknek, és értelmes világi hivatalos Személyeknek, követe-
nek és *Assessoroknak*, kiknek parantsoltatik, hogy
a' Lelkeket meg-próbállyák, *1 Ján. 4: 1. Tiel. 15: 28. 1 Kór. 10: 15.* mint a' Jérusálembéli Synadban, az Apostolok, Presbiterek, és az egész Ecclesiája jelen vala, *Tiel. 15.*

XXXIII. ARTICULUS A Z H A L A L R Ó L.

*Mitsoda eszköz által vissen az Isten minket
a' mi végünkre?*

A' testi halál, fel-támadás, utolsó ítélet és vé-
világ végezeti által.

Mitsoda az halál?

A' Léleknek a' testől-való el-válása, hogy ez-
által mint eszköz által; a' mi meg-dítsötetésünk-
ben bé-vigyen Isten bennünket, *Terem. 3: 19. Filip. 1: 23. 2 Kór. 5: 1.*

Mitsoda az halálnak szerző oka?

I. Az ördög, ki eleitől-fogván gyilkos lévén
irigységéből reánk hozá az halált. *Ján. 8: 44. Terem. 3: 4 5. Róm. 5: 12.* nem az Isten, mert hal-
hatatlanságban teremtet vala bennünket, *Bölsz. 1: 13.* de az ördög esküvéssel tsalá-meg Adámot,
mondván: Isten tudja, nem haltok-meg, *Terem. 3: 4-5.* kinek híven és engedvén az ember térteték
halandóvá. II. A' mi első Bűneinknek esetei, *1 Kór. 15: 22.* kik-is az ő természeti szaporodások által,
az ő maradékokra örökösön az halált által bocsát-
ták

ák *Ján. 3: 6. III. Az Istennek* (mint igaz lé-
lő-Bírónak) a' bűnért ellenünk-való haragja, *igaz-
ságtól, Róm. 6: 2-3.*

Bűntetés-e hát mi rajtunk az halál?

Az híveken nem; hanem által út az örök élet-
re, *Ján. 5: 28. 2 Kór. 5: 4.* nyugodalom, *Esa. 26: 20.* és a' bűnnök szenyétől 's uraságától-való
meg-szabadulás, *Róm. 6: 7.* Az hitetleneken pedig
bűntetés *Sólt. 90: 8.* és az örökké-való lelki halá-
loknak 's kárhozatoknak kezdeti, *Már. 25: 46.*

El kell-e hát az holt testeket temetni?

Igen is: I. mert Isten parantsollya, hogy még
a' törvényesen meg-öletetteket-is el-temessük,
1. Mós. 21. annál inkább tehát a' rendesen meg-
hóltokat nem kell a' föld szinén hagynunk, *Terem. 3: 19. II.* A' példák-is arra nógatnak. Az Isten
maga, Mósest el-temette, *1. Mós. 34: 4-6.* Abra-
hám Sárát, *1. Mós. 23: 4.* Abrahámot az ő hai,
25: 9. A' mi Fejűnket a' Christust Jófes el-tem-
ette, példát havgván ez által, hogy minket-is
tagjait el-temetnének.

Hát a' Lélek hová leszen?

I. Meg-tér Istenhez, a' ki adta vólt azt, el-vé-
vén az örök életet, mint Istennek ajándékot leg-
ottan, *Róm. 6: 23.* a' Christusból-való hiti által.

II. Nem mégyen pedig tisztulni *Purgatorium-*
ban, mivel tisztá a' Christus vére által, sem imit-
amot mulatozni, minden munka 's érzékenség nél-
kül alunni és heverni, mivel a' léleknek tsak két
helyt ad az írás, az élet után, *Ján. 5: 24. Luk. 16:*

22. 23:43. *Mát.* 8:11. *2Tim.* 4: 6-7-8. A' gonosz hitetlen lélek helye pokol, az hív léleké mennyország, *Filip.* 1: 23. *2Kór.* 5: 1-2. *Jel.* 14: 13. nem-is fer az Isten könyörületeségéhez 's igazságához, hogy az hivek lelkét a' pokolbéli gyötreimhez hasonló kínokkal tisztítsa, midőn már a' Christus-is érettek eleget tölt nem lévén szűkösséges az emberek, elégtétele-is, *1Ján.* 1: 7.

XXXIV. ARTICULUS A' FEL-TAMADASROL.

Az halál után mit kell várunk?

A' mi életünknek közönséges fel-támadását,
Dán. 12: 2. *Mát.* 22: 31.

Mitsoda a' Fel-támadás:

A' mi meg-holt 's porrá-való testeinknek, a' földnek porából, Isteni erővel való meg-elevenítettések és fel-kelések; hogy lelkeink vélek egyesüljenek, és az életre vagy kárhozatra küldetessenek.

Kik támadnak fel?

Azon testben, a' mellyben éltek, mind az hivek 's mind az hitetlenek fel-kelnek, *Ján.* 5: 28, *29. 1Kór.* 15: 54. *Jób.* 19: 25, 26.

Lészen e' inkább a' fel-támadás?

I. Igen-is: Mert Isten a' mi velünk tölt kegyelmes szövetségében, életet ígért minékünk, *Ján.* 11: 25. *Mát.* 22: 32. melly étellel az halálnak semmi részetskéje soha meg-nem állhat; ez a' szövetség pedig a' testre-is ki-hat; mivel a' testetés az ő szövetségének belyegével, az életre magának

nak el-petsétele; nem a' világi életre pedig, mert az Isten az okos léleknek, nem csak világi 's idő szerint való életet adott 's ígért, mint a' baromnak, mert még a' test halála után-is az Isten, Abrahám Istenének mondgya magát lenni. *Mát.* 22: 32.

II. Mert a' Christus meg-váltotta a' mi testeinket az örök haláltól, *Róm.* 8: 23. *1Kór.* 6: 20. 15: 20. mint hogy az ő sz. Tetteinek fel-támadásával, a' mi testünk fel-támadását meg-szentelte, és az halál tömlőzét fel-törte, lehetetlen dolog pedig hogy a' mi Fejünk fel-támadván, a' tagok-is azon fel-támadás által az ő Fejeknek ditsőségében ne részesüljenek. *III.* Mert az Istennek igazsága magával hozza, hogy az hiveknek jutalom, az hitetleneknek büntetések meg-adatodjék, mely mivel ebben az életben (az hol mind a' jóknak 's mind a' gonoszkodnak szerentséjek őszve zavarodva vagnak) nem lehet ez élet után a' rest fel-támadásával létszen-meg. *2Thes.* 1: 6, 7. *IV.* Mert a' mi Testeink a' Sz. Léleknek Templomi létszen, *1Kór.* 6: az honnét azoknak mint Isten szolgainak hetsületes tsontyók és hamvak drágálatosok lévén (mivel a' Christus az ő vérén váltotta meg őket) mint valami izemelek és haszontalan porok 's gánj, nem veszhetnek-el örökké, mivel a' jövődő fel-támadás reménységére a' Sacramentumok által el-jegyeztettek és petséleztettek. *Kolof.* 2: 12. *Róm.* 6: 4, 5. *V.* Meg-ígérte Isten a' mi fel-támadásunkat, *Terem.* 3: 15. meg-rontya a' te testedet, mellyet az Isten a' mi csak akkor e' világra jött halan-

halandóságunknak vigasztalására tört, melly igire-
mek és hathatósága nem lőtt volna az halálnak vég-
ső 's tellyes el-rontatása nélkül; a' melly nem má-
sunnét hanem a' kigyó mérgétől futá-el ez egész
világot, *Sid* 2: 14. *1 Kór.* 15: 26. 54. ezért monda-
tik a' Christus a' testnek meg-váltójának is *1 Kór.*
6. 20. *Róm.* 8: 23. meg-győzvé az halált is
mint halált 'smind ellésetget, *1 Kór.* 15: 36. örök-
ké-való fogságából a' mi testünket ki-szabadította.

*A' fel-tamadás után missodások lesznek a'
mi testeink?*

I. *Roshadás* senvedés nélkül Valók, mennyeik
1 Kór. 15: 48. kikhez változás nem fér, és semmi
nyomorúságok. *Jel.* 7: 17. Halhatatlanok, *1 Kór.*
15: 43. 53: 54. II. *Lelkők* lesznek, nem va-
lóságokra 's természetekre, hanem néminéműsé-
gekre 's hatalmokra nézve, *1 Kór.* 15: 48. 53. ha-
sonlók az Angyalokhoz. *Már.* 22: 30. Fényesek
mint a' nap, *Már.* 13: 43. 44. és világos által lát-
szók mint a' Kristály, hogy minden belső részeink
meg-látraffanak. *Jób.* 28. III. *Vékonyok* lesznek,
hogy a' más testeken is által-mehessének, *1 Kór.*
15: 44. a' Christus ditsőfeges testéhez hasonló
ki a' bé-zárt koporsón és az Egeken is által ment.
Luk. 24: 39. IV. *Hely nélkül Valók*, kiker a' ter-
mészeti és testes hely bé nem foghat, és igen gyor-
sak hogy egy szempillantásban valahová akarnak
menn hirtelen és gyorsan el-mehessének, mivel
hasnolók az Angyalokhoz és a' Christus ditső-
feges testéhez. V. *A' meg-nem ditsőfesseteknek*
szemek-

szemeknek láthatatlan, és az halandó testnek meg-
tapogatatlan, mivel lelki test, mint a' Christus lát-
hatatlan teste. *Luk.* 24: 31. *Fih.* 3: 21.

XXXV. ARTICULUS. AZ ITELET NAPJA ROL.

A' kik fel-tamadnak mit kezd Isten azokkal?

Itélő szék eleibe az egész világot gyűjtven 's
állítván, el-kezd azokkal amaz utolsó és közönse-
ges ítéletet. *Tsel.* 17: 7. 31. *Már.* 12: 7. 36. 41.
1 Thef. 4: 7. 16.

Hogyhogy viszi Isten Séghez az ítéletet?

Láthatóképen: az ember Jésus Christus által
igazán meg-ítél minden embereket, az hieknak
az Evangéliom szerint örök életet; az hitetlenek-
nek pedig a' törvény szerint örök kárhozatot íté
és ád, az Angyalok és a' sz. emberek miut bizony-
ságok helyén hagyván az ő Ítéletit.

Kiket íté-meg az Isten?

I. Az *ördögöket*, kik elő-hozatván a' világ
látára, hogy eredeteket meg-nem tartották, *Jud.*
7: 6. a' kárhozatra tasztatnak *ördökké.*

II. *Mind a' meg holt 's mind az élő emberek*, a'
Christus szék eleibe vitettemek, *2 Kór.* 5: 7. 10.
1 Thef. 4: 1. *1 Thef.* 4: 15, 16, 17. és két felől ál-
litván, *Már.* 25. A' juhoknak jobb kéz felől ál-
dást 's örök életet, a' gődölőknek pedig bal kéz
felől átkot és kárhozatot *pronunciál* és ád.

III. Minden embereknek jó és gonosz titkos és
nyilván-való tselekedetek, gondollatnyok, beszé-
dek

dek, munkájok, igyekezetek elő-hozattatnak és meg-mezítenítetnek, *Préd. 12: 14-15. Már. 12: 36.* melyek az Isten minden tudóságának, *Jelw. 20: 12.* a' törvénynek és az Evangéliomnak, *Róm. 2: 16.* és a' lelki-isméretnek könyvében bé-vagynak írván, *Róm. 2: 15.*

Leſſen-e inkább Itélet?

Igen-n. I Mert a' sz. Írás arról gyakran emlékezik, *Tsel. 17: 31. Már. 12: 36.* magával hozván azt az Istennek gondviselése és igazsága, mivel a' jóknak és gonoszoknak állapottyok e' földön őszve vagynak keverődvén, az hívek nyomorúságosabban lévén, az istentelenek virágoznak és örülnek többire, szükség el-jöni annak az időnek, a' melyben az híveket ki-választja a' gonoszok közül, és az emberek dolgait meg-jobbitván gondviselését el-végezze, *2 Theſſ. 1: 6. Luk. 16: 23.* A' Lázárt nyomorúsága után meg-dítsóitſe igaz itéletben, a' gazdagot pediglen meg-büntesse.

II. Ha Egyház közönſeges társaság és gyülekezet, itélet és fenyték nélkül meg-nem állhat, annál inkább ez a' világ, mely az Istent igazgatójának és bírójának tartja. *III.* Akar kinek lelki-isméreti-is erről az Itéletről bizonytságot tészén, mikor az Isten kékít, és a' világ vége halad, az Isten helyet, mint kis bíró, itéletet tészén, *Róm. 2: 14-15.* melynek igazságáról, még a' pogány Poéták versei, és a' *Philosophusok* könyvei-is, vagy a' Pátriarchák tudományából, vagy a' természetnek világából tanulván, bizonytságot tettek; noha az

Epion.

Epichurusok és tsufolódók a' Chríttus másodszori el-jövetelét neveztek, és bátran meg-útálták mint sz. Péter szól, *2 leſ. 3: 4. Solt. 94: 2.*

Mikor leſſen az Itélet?

I. Isten tudja azt bizonyosan, teremtt állat egy sem, *Tsel. 17: 31. Már. 24: 36.* mindazáltal hogy az híveknek szorgalmatolságok és hitek annak vizsgálásában meg-ne tsüggedjen, az időnek némelly jeleit ki-fejezte, a' sz. Írásban, le-írván az időnek némelly jeleit, niuóltát, hogy mikor azok a' jelek következnének az Ecclésiában, el-hinnék hogy nem messze lenne az itélet napja a' minéműek. *II.* Az eretnekeknek meg-fokosodása, *2 Pér. 3: 4.* és az Evangéliomnak ez egész világon-való Prédikáltatása, *Már. 1: 14. Márk. 13: 10.*

III. Az egész világnak, hadak, pártütések, döghalál, és föld-indulás által-való fel-zavarodása, *Mát. 24: 6-7-8.* az híveknek rettenetes üldöztetések, *Luk. 21: 11. 13. 16.* *IV.* Telli bátorság és felettéb-való istentelenſég, *Mát. 24: 12. Luk. 17: 18. 28: 8.* egész népeknek hittól-való el-szakadások, valamelly hamis Ecclésiának támadása, melytől az Ecclésia meg-tisztulván, az Anti-Christus veszedelmével együtt vége leſzen. *V.* A' Sisdóknak, sok Pogányoknak és Nemzeteknek meg-erésések, az egész világon lévő gazdag békeſég, ki miatt sokan el-bátorodván a' Christus el-jövetelit meg-útállják, ki akkor el-jő, mikor nem-is reménlenék, *1 Theſ. 5: 3. 2 Pér. 3: 3-4.*

Hol

Hol leszen az Ítéletnek helye?

I. Allítyák némellyek hogy a' felhőkben és levegő égbén, *Jel. 1: 7. 1Thess. 4: 16-17.* holott nálám a' levegő égbén való ragadtatás az ítélet után való léfzés, és csak az hívekre tartozik.

II. Némellyek a' Jósfát völgyében mondgyák hogy léfzen, *Joel 3: 12.* holott az egész emberi nemzet el sem ferne, és ott szól az Isten, tsak valami rész szerint való ítéletről, a' kik az híveket nyomorgatták, azokon Isten bocsfzút állván.

III. En pedig azt mondanám, talám az hol született, szenvedett, meg-hólt, fel-támadott, és felment a' Christus, ott léfzen az Ítélet, a' mint hogy ezekre az itten végben vitt munkáira nézve az ő utólsó el-jövele, másodszori el-jövetelnek mondatik; ha pedig oda jőne az hol nem járt, az hol ez előtt igazságot és Ítéletet nem szolgáltatott volna, az ő el-jövele nem másodszorinak, hanem csak elsőnek mondatathatnék.

XXXVI. ARTICULUS AZ ŐRÖK ELETRŐL.

Mit sodat az örök élet?

Ki-mondhatatlan vég-nélküli való lelki örömből, gyönyörűségből, ditsőségéből, békeségből, és az Istennek színéről színre való látásából álló, örök-ké-való boldogság, *Dan. 12: 2. Ján. 3: 16. 1Thess. 4: 17. 2Kör. 13: 2.* melyet a' Jésus Christus érdeméért, az Isten ingyen és ajándékon ad, *Róm. 6: 23. 1Kör. 2: 9.*

Egyirányú

Egyirányú leszen-e mindeneknek ditsósége?

Egy örök életünk léfzen; de a' ditsóság, az Istennek ajándékához képest, kibén nagyobb 's kibén kisebb léfzen, minden irigység, bánkodás, bocszkodás, és azon való sírákozás nélkül, *Dan. 12: 3. 1Kör. 15: 41. Róm. 2: 6.* ugymint a' Patriarchák, Próféta, sz. Királyok, Fő-Papok, Apostolok, Evangélisták, Martyromok 's Fejedelmek kik az Istent ditsóságának terjesztésében 's általmazásában sokat fáradoztak, nagyobb ditsőségben fénlenek, *Már. 8: 11.* Így a' Tanítóknak is tanítványok felett nagyobb ditsóséget ígér a' Sz. Írás, az ő itt e' földön végben vitt tisztekre, az hitnek dolgában való serénykedésekre 's vigyázásokra nézve, Királyi székekben fognak ülni az ítélet napján mint Istennek Affesori és bizonyosság révén.

Meg-láttuk-e a' mi feneinkkel az Istent a' más életben?

I. A' szent Írás azt mondja, hogy ugy láttuk-meg, a' mint vagyon, *1 Ján. 3: 2.* az az, való-ságosan azt meg-láttuk, a' mi az Isten, szentől szemben, *1Kör. 13: 12.* kiől Jóh-is vallást tészen, *Jób. 19: 27.* hogy ő az ő feneivel meg látja az Istent. II. De nem a' lelkes; hané a' lelki fenekekkel, és nem a' mostani természetzi homályos, hanem a' természet felett meg-ditsóitett, és lelki minéműséggel a' testi dolgok felett, fel emeltetett fenekek látásával, melly a' Christus és az Angyalok látásához hasonlatos.

Mit sodások leszenek a' mi lelkünk az örök életben?
Meg-

Meg-ditsőítették, tökéletesen szentek, hatalmasok. *I.* Az ő értelmekre nézve tiszták, tudósok, kik az Istent minden közben vetés nélkül ő magokban, mind azok szerint valamik ő benne vagynak meg-ismérik, *1 Kór. 13: 12.* noha annak módját mostani erőtlenségünkben meg-nem foghatjuk. *1 Kór. 2: 9.* A' bődögült lelkék egymást is meg-ismérik, mint Sz. Péter Jakab és János meg-ismérik Illyést és Mófest, *Mát. 17: 2, 3.* az Atyák nemzeteiket smaradékokat és véreket meg-ismérik a' Gazdag a' Lázárt, az Abrahám kebelében megismérik, *Luk. 16: 23.* annál inkább a' bődög lelkék nagy örömmel meg-ismérik a' Pátriarchákat a' Profétákat, Apostolokat, és Mátyrokat, az Ecclesiának vezéreit. *II.* Az akaratra nézve az Istent szeretet igen tökéletes és buzgó léfze mindenkor mindenekhez, kiváltképen az Istent Fő Javunkat, Öröské minden hiba nélkül szeretjük, ő véle élünk, egyesülünk, benne gyönyörködünk, minden lankadság nélkül az hit és reménység még szűnnek itten, mivel a' miket hitünk 's reménlettünk már azokat a' jókat el-nyertük, az hit pedig a' remélendő vagy láthatatlan dolgoknak valósága *Sid. 1. 1. 1. 1.* 's mutogatója a' kiket midőn el-vészen, a' lélek már azokat hinni 's reménleni nem szükség, a' több jó-ágos-tselekedetek is meg-tökéltetettnek, de a' szeretet örökké meg-maradván, *1 Kór. 13: 13.* leg-tökéletesebb szüntelen való gyakorlásban léfzen, kívánván mindenkor az Istenben mint a' bődogságnak kút-fejében gyönyörködni.

Mivel

Mivel a' Proféták, Apostolok, Mátyromok, az Eszgekben leg-nagyobb ditsőségekben vagynak kell-e őket imádni?

Nem kell: *I.* Mivel azon ditsőségek nem Istent; hanem csak teremtetett, mert az Isten a' maga ditsőségét másnak nem adja, *Esá 42. 8.* sőt a' szentek a' magok koronájokat az Isten előtt le-tévéen azt mondogák, *Solt. 115. 1.* Nem nekünk Uram nem nekünk; hanem Sz. Nevednek adgy ditsőséget: Ezért a' még bődögült Szenteket semmiképen nem imádhatsz; sem pedig nem tisztelhetni, valamis az Isteni ditsőséggel nem bírnak, a' mellyel az Isten; melly soha is nem léfzen. *II.* Mert az Imádásnak fundamentuma az idévítő hit; mivel a' kit imádunk abban hinnünk is kell. *Róm. 10. 14.* A' kiből pedig nem hiszünk hogy hijuk segitőségű? az hit az hallásból vagon az Isten igéjéből inditva, a' Sz. Lélek az hitet az emberben, úgy hogy a' mi hitünk nem emberi; hanem Istent, nem is emberekben hanem Istenben fundál-tatot; az Isten beszédében pedig sem parantsolatunk, sem példánk nintsen, a' Szentek imádására, sőt ellenkezőt parantsol a' Christus. *Mát. 4. 10.* midőn az Isten a' bűnössel kegyelembeli szövet-seget kötö-is, úgy kötölezé magához az embert, a' lélek is úgy felel reá, hogy csak őtet keresné, imádná, tisztelné, 's véle meg-elégednék; és csak ő benne hinne, úgy igére az ő benne bizóknak örök-életet, azoknak pedig a' kik folyamodnának az emberekhez akkor sujta fejekhez, a' szövetség, az igére

ígért örök-élet, az ember-is lelkeftől 's testeftől az Istené; tehát az imádást, segítségül való hívást Isteni risztéletet-is nem kell azokra ruházní a' kikkel szövetséget nem kötünk, örök-életet a' kitől nem várunk, és a' kinek nem sajáttya a' mi testünk és lelkünk, sem a' teremtésre, sem a' meg-váltásra sem pedig az idevezítésre nézve; kit önnön magok a' Szentek nem-is kívánnak; mivel nem-is tudnak felőlnök semmit, *Esa. 63: 16.* kiktől a' mint semmi lelki 's testi áldás éltékben reánk nem szállott. Annál inkább holtok után sem lelkünkkel sem testünkkel jót nem tehetnek. **III.** Az Isten mindénre elégseges és mindenütt jelen vagyó, úgy hogy mind a' meg-hallgatásra 's mind a' mi kéréstünk bé-töltésére gazdag légyen és hatalmas, *Róm. 10. 12.* melyeknek végbe vitelire [mind az ég 's föld teremtésire] semmi postakot, bé-járókat és Palotafokat az Isten nem rendelt; hanem mint Fiaknak mindenkor szabados hozzá való járulását az ő Fia nevében bizodalmas *supplicálást* engedett, *Róm. 8: 14.* és meg-parantsolta hogy ötet kilátsuk a' lélek által Atyánknak, *Mát. 6: 9.* ki mint jó Atya, az ő Fiainak szükségeket, mincelőtte ötet megtalálnák, a' Szentek szó szóllása nélkül jól tudgya, és ha az ő egyetlen egy Fiát a' Szentek törekedése 's közben-járása nélkül c' világra bocsátotta minékünk, *Ján. 3: 16.* annál inkább a' Szentek imádása, 's könyörgések nélkül az ő Fiáért mindeneket meg-ád minékünk, akarván hogy az ő haláláért népe légyen Sz. Fiának.

XXXVII. ARTICULUS
A' POKOLROL.

Az, hivesleneknek mitsoda jutalma leszen?

Kárhozat, örökké-való lelki 's testi gyötrelm, Isten ortzája elől való el-vetetés és az ördögökkel való örökös lakás és kinlódás, *Mát. 7. 23. 2 Thez. 1. 19. Luk. 16: 23. 28. 1 Péter. 3: 19. 's egy szóval Pokol. Más. 25. 41. 1 Péter. 3. 19.* és lelki örök-halál.

Egyirányú kínok leszen-e ottan mindeneknek?

Egy leszen mindeneknek az ő pokla, egy kétségben való esések meg-nem szabadulások iránt. *Mát. 3: 12.* De a' büntetéseknek nagy terhe a' tselekedetekhez mértékeltetett, *Luk. 12: 47. 10. 14.* nagyobb leszen annak büntetése, a' ki tudta az Uk akarattját, még sem tselekedte, *Mát. 10: 15. 17: 24. 24.* Az Hatalmasok is a' kik hatalmokkal viszáztak éltek, a' népek nyomorgatására nagyobb büntetést éreznek, *Jel. 18: 7. 2 Kór. 5: 10.*

Kisoda a' Pokolnak oka?

I. Az Isten mint Itelő-Bíró készítette azt az ördögnek és az ő Angyalinak, *Mát. 25: 41.* büntetésre, és azoknak most-is tartya, *Márk. 9: 48. 2 Pér. 2: 4.* meg-ölthetatlanképpen a' gonoszoknak testeket, emészthetetlené tévén, *1. Mós. 32: 7. 22.* **II.** Ennek érdemlő oka pedig az ördögnek és a' gonosz embereknek bűnök, *Ján. 3: 18. 2 Pér. 2: 4.* kiváltképen az hitetlenségben végiesen-való meg-maradás, *Ján. 16: 9. Más. 25. 41.*

Hol vagyon a Pokol?

I. Hogy legyen az bizonyos, *Luk. 16. 9. 28.*
1. Pet. 3. 19. Móf. 5. kőv. 32. 22. Dan. 12. 2.
 mivel mind az Ő, 's mind az Új Testamentom bi-
 zonyítja, és hogy II. bizonyos helyen legyen
 az is hihető, mivel maga Christus Urunk való-
 ságosan le szállott volt Poklokra, *1. Pet. 3. 19.*
Móf. 5. kőv. 32. 22. Dan. 12. 2. ezen a vilá-
 gon az égen és levegő égen kívül vagyoni a' szent
 Írás bizonyítja, *Menn. Jel. 22. 15. Luk. 8. 31.*
 De III. hol legyen az, az Isten azt minél több
 meg-nem jelentette, mivel jobb volna azt el-ke-
 rülni, mint sem a' felől veszedelmesen tudako-
 zódni, valahol lesznek a' gonoszok; meg-óltha-
 tatlan tüzet érezvén magokban, ott lesznek az ő
 poklok-is.

Mi által kínoztatnak a gonoszok a Pokolban?

I. Meg-ólthatatlan tűzzel, *Márk. 9. 43-44.*
46. Már. 25. 41. kit az Isten mikor a' poklot ké-
 szítette azzal együtt kiváltképen készítte, hogy a'
 gonoszokat 's lelkeket is örökké égethesse hogy az
 ő halálok halhatatlan legyen. *Már. 25. 46. 2. Thes. 1. 9.*
 Avagy nem teremthetett-e Isten olyan tű-
 zet, melly végnélkül égethesse a' lelkeket, kiből
 mindenféle kinok és gyötrelmek találatnának?

II. Meg halhatatlan férgekkel a' lelki-isméret-
 nek szüntelen való mardozásával 's vádolásával
Márk. 9. 44. 46. 48. melly az el-múlt életnek
 emlékezetivel bűncinek nagyságával és örökké va-
 ló kárá-

ló kárvallással gyötüri a' bűnöst és a' kétségbe eset-
 re, átkozódásra, 's bűncinek tettségére kényszeríti,
 a' kinok között is a' lelket. *Menn. Jel. 14. 10.*

III. Ki-mondhatatlan 's gondolhatatlan kinok-
 kal, nem lesznek embernek olly tagja, 's olly ré-
 sze és olly érzékenysége a' kit ki-beszélhetetlen
 rettenetes kinok el-nem foglalnának, Ielkét le-
 irhatatlan szorongatás 's állapottyának utálása el-
 viselhetetlen tűz, fereg, és kétségben való esés ö-
 rökké nyomja, kinozza, égeti látván a' sok ezer-
 nyi ezer ördögök sokaságát 's könyörtületlen fere-
 git, hallván ennyi léleknek kiáltását, ültetését,
 fogoknak tsikorgatását, siralmokat, *Már. 8. 12.* 's
 kiváltképen tudván, hogy ezek a' kinok örökkön
 örökké gyötrenni fogják őket; az Isten igazságát
 káromolják, és mivel azt szüntelen fogják ká-
 romlani, örökké-való kétségben esésben-is mint
 büntetésben fognak kínlódni, minden nyugoda-
 lom nélkül, *Meny. Jel. 20. 10. 14. 11. 19. 3.*
 nem lesznek pedig a' lélek semmivé, mert örökké-
 való kinokat érez, *Már. 25. 46.* A' semmivé lé-
 tel pedig, nem az örökké-való kinoknak érzése,
 sem pedig a' büntetés helyet érzékenység nélkül
 sohol sem szunnyadoz; hanem az ő kinnyát éjjel
 nappal keservesen és igen igen ébren érzi az I-
 stennek fenyegetése azt hozván magával, harag-
 jának terhet szüntelen érzi 's jajgatya, *Ján. 16. 21. 1. Thess. 5. 23. Luk. 16. 24.*

Miért iselekeksi az Isten mind ezeket?

I. Hogy az ő könyörtülettelge meg-mutatod-
 nek,

landó és idveséges dolgokat szerelsük, kívánnjuk és kereszük. *Sóls. 39: 13. Síd. 13: 14. 1 Tim. 6. 7.*

Jak 1: 3.

476. *Mikor lesz e Világnak vége?*

Az utolsó napon, midőn az Angyal Trombitáját megfujja; az halottak fel-támadnak a' Jéhus Christus, az itültre el jő: akkor nagy tsikorgás-sal az ég és a' föld el-múlnak, hogy ennek utánna többé ne legyenek. *1 Thes. 4: 16.*

Jövel Uram Jéhus! ne hagy minket e' Világgal együtt el-veszünk.

A M E N.

Egynéhány

Németből Magyarra fordított

E N E K E K.

I.

O Gott du frommer Gott! 1c.

O H Felfeget Isten mindenek alkotója; Ki vagy minden jóknak gazdagon meg-adója, Adgy jó egészséget, tsendes békességet, Igaz szeretetet, jó lelki-isméretet.

Segélly Uram kérlek tisztemben Sz Lelkeddel, Hogy idegen dolgot tőlem távoztassak-el, A' melly sz. hivatalt mennyéghől vöttem-el, Engedd hogy hasznoson abban járhaszak-el.

Adgyad hogy nyelvemmel beszéllyek igazságot, Szívemmel utálljak hívságos mulatságot, Ha szólnom kellették engedgy bátorságot, Te sz. igéd mellett állharatóságot.

A' nyomorúságban ne hagy kétségben esnem, Szegéd inszegemben keresztemet viselnem, En gyűlő-öimer szivemből szeretnem, Engedelmeiséggel a' Christust követnem.

Ha ugy tesszik néked hogy e' világon éllyek, Tselekedd ezt velem hogy téged igen fellyek, Felebarátin közt senkit ne itéllyek, Sőt inkább felölök minden jókat véllyek.

Tesli szűkségemben mindennapi kenyérrel Táplálly, ruházz kérlek illendő öltözzettel, Világi jóma közötte

között ne legyen hamis kints, Mellyben a' Christusnak tudom szerelme nints.

Lelki szükségemben, táplálly te sz. Igédde, Taníts, incs, fedgy, dorgálly, vigasztaly befédeddel, Es az igaz hitet Sákramentomiddal, Erősítsd meg bennem sz. ajándékkal.

Halálom oráján mullyam ki e' világból, Jésus Christus által idvezülvén bódogúl, Lelkem Angyaliddal vited országodban, Testem hiveddel temesd föld gyomrában.

Ítéletnek napján testemet fel-támaszszad, Széked eleiben jobb kezetre állalsad; Választot szentiddel mennyországban vigyed, Holott mind örökké ditsérjen tégedet.

II.

Nun dancset alle GOTT/ mit 2c.

JEr ditsérjűk Istent, szível, szájjal, lélekkel, Ki nagy ditső dőlgor tselekszűk mindennel, Anyánknak méhétől fogva hogy el-tartott, Es számralan jókat tsak egyedűl adott.

Adgya az Ur Isten e' világon éltűnkben, lelki cesti jókat nyerhesűnk szükségűnkben, tartson meg mind végig bennűnk igaz hitben, Ertsűk meg hogy legyűnk neki kegyelmében.

Atyának, Fiúnak és Szent Lélek Istennek, A' Szent Háromságnak mi kegyes éltetőnknek, Ditséret, ditsőség legyen magasztalás, Most és mindenkoron örök hálá-adás.

III.

III.

Was GOTT thut das ist wolgethan/ 2c.

MInd jó a' mit Isten téfzen, szent az ő akaratya, En velem is úgy téfzen mint kedve néki tartya; Ő az Isten, ki inzegeben engem könnyen még-tarthat, Légyen hát mint akarja,

Mind jó a' mit Isten téfzen, ő engemet meg-nem tsal; de igaz ősvényen véfzen meg-elégfzem én azzal, Hogy kedvében 's kegyelmében forgatya dolgaimat; Tsak rá hagyom magamot.

Mind jó a' mit Isten téfzen, ő engem meg-nem utál, Mint jó orvos úgy téfzen, méreg italt nem tsínál, Orvosságot, bódogságot nékem készit jól tudom, Azért tsak benne bizom.

Mind jó a' mit Isten téfzen, ő az én idveffegem, Roszfűl én vélem nem téfzen, birjon egészlen engem, Örömben 's keresztemben, ugyan végre meg-terfzik, Melly hiven velem bánik.

Mind jó a' mit Isten téfzen, ha olly pohárt ífzom is, Mellynek ize keferűen én szívemnek esnek is; De el-tűrom, mert vig őrom ezt végtére követi, Bánatim meg-enyhíti.

Mind jó a' mit Isten téfzen, mind örökké azt vállom, Ha rajtam bú bánat léfzen, kell boszfűságot látnam, Mindazáltal meg-vigasztal Atyaiképen engem, Mert tsak ő segítségem.

IV.

In allen freuden/ in allen Leiden 2c.

Minden öröműnk, ha nyom inzeűnk benned vagyon Jésus Christus; te benned nekűnk

mennyei kintsünk nagyon mi idvesseünk, Min-
den szégyenből ki mented tőrből, Ki benned hi-
szem, jó dolga-leszem, idvezül szépen Alleluja :
Nagy jóvóltodhoz, lelkünk ohajtoz ahoz folya-
munk, Vagy élünk halunk el-nem szakadunk, Al-
leluja.

Hate lesz velünk, nem árthat nekünk, ördög,
világ, bűn és halál, Mindent kezében forgat-
hatz könnyen ámbar nagy inség legyen, Azért
tisztelünk, téged ditsérünk, nagy hangos szóval
és vigasággal, Alleluja : Igen tapsolunk és trium-
phálunk, Szeretünk, áldunk, téged imádunk egy
szível szájjal, Alleluja.

V.

Water aller frommen/ 1c.

OH Mennyei Szent Atyánk! Szenteltetfe-
neved, Országod jöjjön hozzánk, Tellyék
bennünk kedved, Adgy kenyeret, bűnünket Bo-
tsásd-meg, késértetben Ne végy 's a veszályben,

VI.

Was frag ich nach der Welt/ 1c.

Mit hajtok világnak ő gyönyörűségével; Ha
veled Jésumom vigadok nagy örömmel,
Tsak téged egyedül magamnak tartalak;
Te benned meg-nyugszom : Mit hajtok világgal;
E' világ mint szélben a' fűst hamar el-öszlik,
avagy mint az árnyék olly hirtelen el-múlik; De
te oh Jésumom örökké meg-maradsz, Te vagy én
kőszálom : Mit hajtok világgal.

E' vi-

E' világ fiai keresnek betsűletet, Fényes udva-
rokban mulandó ditsőséget, De a' mit én szívem
magának vástasztot, ő maga a' Jésum : Mit hajtok
világgal.

E' világ magának gyűjt kintset és jószágot,
Mind addig nem nyugszik miglen nem tölt láda-
kat, Drágább az én kintsem kibem szívem nyug-
szik, E' maga a' Jésum : Mit hajtok világgal.

E' világ bánkodik és felti tisztességét, hogy tő-
le el-nyerik ő tsalárd ékecségét, De én tsak hoz-
dozom Christusnak bélyegét, ő engem meg-tisza-
tel : Mit hajtok világgal.

E' világ ő kedvét elégtépen nem leli, Kész
vólna hívásáért Mennyorizágot tserélni; ám lé-
gyen az övé, én az Istent áldom, és őtet ked-
vellem : Mit hajtok világgal.

Mit hajtok világgal, melly majd egyfzer'smind
el-vész, egy szennipillantásban tellyességgel oda
lesz, Minden ékecsége majdan el-enyészik, Velem
lesz a' Jésum : Mit hajtok világgal.

Mit hajtok világgal, a' Jésum én életem, En-
kéntsem 's örömöm évé legyen mindenem, ő én
idvessegem minden ékecségem, bizvást azért mon-
dom : Mit hajtok világgal.

VII.

OH Szerelmes Atyám, Ditsőséges Ur Istent!
Jóvóltodat hozzám meg-mutatád kegyesen,
Ez el-múlt étfzakán hogy engem meg-öriztel el-
lenfégam számán, Nagy győződelmet vőrtél.

Szi-

Szivem szerint azért e' reggeli időben, néked hálát adok az Ur Jézus nevében, tellyes szívből áldlak tsak tégedet szolgállak, segítségül hívlak, mindenkor magasztallak.

Kérlek e' napon is te gondviselésedet, újítsad meg rajtam fok jó-téteményedet, adgy jó egészséget, jó lelki-isméretet, kedves békeséget és örök idveféget.

Tenéked ajánlom ma tellyes életemet, szent kezedre hagyom lelkemet és testeimet, kedves tselédimet, minden ismerőimöt, minden érte-kimet 's keresztyénisémet.

Im előtted vagyok mint el-vetett fegetske, te előtted állok mind nyomorúlt gyermetske, vis-seltyed gondomat, forgassad dolgaimat, bird akaratomat, hajtsd jóra szándékómat.

Hogy tégedet félttyek, minden bünt el-kerültyek, tégyem törvényedet, szegényeket segélttyek, tobzódás, részegség engemet ne terhellyen, mértékletes élet inkább meg-könyékezzen.

Add hogy szent Igédet tellyes szível hiheffem, és magam farsával hogy meg-elégedheffem, Fe-lebarátomnak kárát ne kívánhassam, sőt inkább ő hasznát előre mozdithassam.

Istenem és Atyám, tsak egyedül vagy nékem, magad tudod 's látod az én fok 's nagy szűkségem, azért te fiadra, gondot viselly szolgádra, világi éltemben vezérly a' menny-orizágra.

VIII.

VIII.

Ad Notám: *Hallgasd meg Jézus Christus:*

Hallgasd meg kérésemet és könyörgésemet, Atya, Fiú, Sz. Lélek, kit szívből tisztetek, mellyben hálákat adok és dicséretet mondok, imádságot nyujtok.

A' te nagy jóvóltodért, irgalmaságodért, fok jó-téteményidért, óltalmazásodért, hogy ez elmúlt étfzakán engemet meg-tartottál 's mára által hoztál.

Kissebb vagyok Istenem jó-téteményidnél, mert tőled nem érdemlék, hogy így meg-örizél, álmomból fel-költöttél, gonosztól meg-mentettél, dolgomra vezérlel.

Oh én sár, haou és por, kit majd a' szél el-fzor, Oh én halálnak rabja, 's viznek buborékja, ki majd innét el-múloom, élőktől el-bútsu-zom, földben szállítatom.

Tetérül-fogva talpig, szintén haláloomig, nints semmí jó testemben, sem épfék lelkemben, Azért ortzám el-hervadt, tetemem el-bágyodott szivem el-lankadott.

Magamban el-hagyatott erőtelen vagyok, a' jóktól meg-fosztatott gyarló ember vagyok, tsak gonoszra hietek, semmí jót nem tehetek, 's nem idvezülherék.

Kérlek azért tégedet, tekints meg engemet, segéltty meg szűkségemben, minden infégemben, maragdyak meg kedvedben, ma és minden időben, erőíts hitemben.

Mikor

8.
956 (F) 956
Mikor a' Nap el-nyugszik 's az éj el-érkezik,
fáradságom meg-szünik, álmatomban el-alszik,
akkor óltalmadban végy, nekem segítségül légy,
vélem minden jót tégy.

Midőn pedig meg-halok, mindent ha el-ha-
gyok, mikor már nem szólhatok, sem látok, sem
hallok, Add-meg szent Országodat,
küld értem Angyalidat, vigyék-bé
szolgádat.

V E G E.

LUTHERUS Tom: I. Operum

pag. m. 117.

*Quæ est enim religio, non flectere
genua divitiis & honoribus &c. &c.
& tamen cor ac mentem, nobilissimam
sui partem, offerre illis? hoc est, DEUM
adorare in corpore & carne, intus autem
adorare creaturam in spiritu.*

Nemesből, vagy a' Nyelvre fordítva
Nyogo Galamborška

M. Hegyalufi Györgyalut

Min-arbba maest mit
Not. Dit fetteflek uram örökken R.
1. Odes Atyám képit-fel földgálatodra
Égyen in s örökken mint rived akarja
Jesum engim vagy mind-fak engim ma
radj, semmi kevel medtöllel nom vonj,
sik ne hagyj.

2. Oh Immanuelem mikor kötse ma
gadhör? Jövel völegemem könt
oldaladhoz! Jövel horrád, jö,
vel en edes gyámolom, jö'tő nap
jat mind-fak s orajat hamlalom.

3. Oh hűséges Jesus! a te hű-jégeddel
tégy hűv engemet, földgád ne fe-
lejtse el. Hogy örökken neked ad-
jam en magamat, en Istenem
arra te segitse földgádat

4. Oh Istennek tiptá es kedid Bá-
ránya! Mond mag mikor lépene
en ríwem tiptá? Ah s mikor le-
pelen te horrád hasonló? Jესum
ki vagyok gyaró, s bűnre hajló.

5. Oh lel kemnek, kelid és kedves
ragja! Jegyerd el hivemet magad,
nak kívánja! Mikor világ bűn's te
vés eres gájdalmat, feres aggodat,
mat, fínál bujódalmat.

6. Te jó Pástor ne hagyd keredből
juhodat, ki ragadn, övöd te fe,
gém fogadat. Te magad kenged
el én ellenfémet, erőfited kerlek
keresztény hitemet.

7. Édes Noem végy be engem galam,
bodat, nyujtsd ki kered, végy be ke,
gém madarkadat. Mikor világ
nak nagy öblü tengerén, ahol nem
nyughatom ha bős víz örömjén.

8. Oh édes barátom ölelj meg enge,
met, ferelemd karjával hajtál
horrad hivemet, a te st. mellye,
den oh hadd melegeadjem! Édes
Jesús! oplasd el én hidegtégem.

9. Édes hűr Jესusom! tiptitld meg
hivemet, ruságából, azon kerlek

en tes

en tégedet. Jegyese's márkája
hogyan igylehessek, a tiptra bá,
ramynál kedveten telhessek.

10. Kelid tőndesz bárány! hagyd le,
gyek báránykád, a te akloból együ,
gyü juhorkád. Magadhoz hasonlít
tégyet én belőlem, Róm munkám és
magam jó viseléseben.

11. Oh keretet! Keress én Uram enge,
met, engedd, keresselek vishontagte,
gedet. Engem mind csak keresz gyar,
korlatossággal, én is csak keresselek ál,
hatatossággal.

12. Egyesited magad, kerlek azon velen,
oh én el válasszottdrága édes kintsem.
Végy hívnek Jესusa én hivem helyet,
csak téged válasszot magának vendéget.

13. Oh élel'élj benrom, s engedd eljek ben
red, jelen vólrod nemem eliben te,
gyed. Vedd el a mited, régen tied vagyot
te add Jესus, hámot ram tartásnak májok

14. Vár

14. Váltortafd el bennem a ropp term
reter, vidd eló Jესusom új teremtepe
det. Örökhén valólag rándoklefejeje
mikor ragadplengem horradfelaz egbe
15. Jövel! jövel oh te kým lép napja!
Jövel én fivemneke magoptalajára.
Egyedül mindenem! mikor lép én
kem. É világ mikor lép fél én elötem.
16. Ah jövel Jესusom vondelen lelke met,
É földről magadhoz vidd fél én kím
femet. Leg hívebb Jესusom tulajdon
munkádat, ne hadd itt fekünni véredet
váltottat.
17. Oh te első vitéz! Segélj, hogy győrhessék
Regém enyérent, hogy nyertes lehessék. Ke
resd Jესus, rajtam, hogy be telje jőhész
tanítódát, mind fák te art el kővehesd
18. Híte akarod ám legyen én bennem,
akarsom ellenis én nem ellenem. Féd
nékem Jესus, é világot e pére, nékem új
lenni, kepeni uromé.

19. Semmi, semmi, semmi ne tessék
ennékem, hanem csak te mértel édesfőb
frenem. Vigaptalást sokkor keres
ar én fivem, de csak há pótalan; ho,
vá hájtam fejem.
20. Csak te nálod Jესus ar élet igéje.
Csak é vigaptalá. Kinek van bus fiv
Hová menjek Jესus! hol találók jobbat
te náladnál jobbat lelke nem találhat.
21. Nem, nem bhol tudom, s bíronyal
el hi pem, örökhén te veled magam öfve
kötöm. Te kőra életnek forrása! mi
koron emytrepp, életprepp, újulok
akkoron.
22. Oh mikor! oh mikor lép én Jესus!
emjim? téged kívánnak minden belső
véseim. Kötél fél Jესus tefti bátorlag
pálmából, ropp búnyadorápnakemél
ki ágyából.
23. Jövel Rinten mikor te akarod jövel!
Fakengem is móddal Jესusom kefttel.
Váltorral el bennem nem teremtet világ!
Világföld orkán oh te első világ!

24. Abba édes Atyám! halld meg, fák pad-
nak, gyermekiecsőlen ravát leányodnak.
Tessék benned János én foháskodásom,
Tessék én nyögésem, síves ohajtásom.
25. K. Revelmednek vonj körelevel engem,
Oh fukne maradna hamis morgas bennem.
Te peretet rüre! égesd ki, é foldnek tőpü-
jér egilet, én aron könyörgök.
26. Lág kibrább Jánosom! legyek tiptarany,
Telededd art vedem oh te rielid Barány!
Haratosságot képen plantálj bennem, álta-
lad esmérjem az én semjégem.
27. Emely fel elefret, kérelek Jánosomat
Hadd vögrem el eröd által gútfomat.
Mikor jöpp bé horráim rielid völegénjem
Peretettel mikor jegyeppel te engem.
28. Rajatod bün i halál körelebot oldjad
Hogyte fel támadtál János meg mutatád.
János sívem horrád egyenlő hadd legyen,
Vond sívemre földvöl Revelmed sívesh.
29. Hitemnek lámpása, ^{oh János hadd legyen} mikor jöpp méhes-
lek veled menyegződben. Angshámpu-
én bennem, fák egy ér morogis, Revel-
med által elmém el s bitrogis.
30. Pröm k. olaja! onf belém magadat.
Gyúttad tífira türedel telkemrúktá hájra
Vonj sívem baráta Revelmed engem
Leg beljebb te veled öhve hadd kótessem.
31. Aty mellém én Atyám gyöngye gyermek,
kednek, mint lág viaphi kápló te regény
bívednek. Otess, itass engem gardagon,
s bőséggel. Öletges kóp gyöngye Atyáshí-
séggel.
32. János ki én jónra embere pülessel, kefe-
vel fájdalmat el túrtel renvedtel. Kerep-
ted halálod ne legyen híjában, Minde-
belső résem, János! art ohajtja.
33. Fejnyirekedh tartt el nértáronvójám
lgargafd k. Lélek! nyelsem s gondolam
Juhod után menj, hogy félre el ne fusson
El gondulo leveggel János! jó Paptorn
34. Vajmi néha néked Atyáuját mondok
Mikor nyugszom általad bé jutok
János verebly engem sigargass kereddel
E pütrábot igar haraban bekevel.

János

35. János

35. Jeshom hová megy? utamadszadd
menjek. Read nem világba, nem emberek
közé. Add hogy életem jár én Rönt-
len nyomjam, Vgyárrak általaad életem
fölszabadjam

36. Oh élet magadat ki halálra adtad, éret-
tem lelkedet el ki bocsátottad. Hallgaj
meg magamnak s csak senked éljek. É-
letem halálban, csak te néked éljek.
Uram tied legyek

37. Immanuel! egy vigasztalásom földön.
Egy lélek hogy legyek veled, mikor lépek?
Oh szívem barátja, add csak azt tanuld meg,
Igeh, kegyreder, halálodat megzár.

38. Baddjatt szívem csak te tudod em hitemi
(Akaratom hallgass!) veled kíván élni
Válaptott barátom! szívem vőlegénye
Élly meg, oh ájta Bárány tegy tiedd!

39. Minden Remittantában keresz memnem,
Siker, addjad halál Remem előtt legyen
Nem kölok mar tovább, mást sem sem
irok, hanem Jesh emyom vagy's tied ma,
radok

40. Homályban a Sátán világ is bűnellen. Életem
her az utat találjam meg dépen. Nyomjad
elmemben örökken valóságot. Fehér megvilá-
gok el hagyni bűnöt

41. Lelkem hív barátja! ne hagyj Regény
engem, maradj velem mikor reped a fad
szívem. Add hogy mind csak lelkem hív,
dorram keremben. Magad segély nekerem,
talán végerem.

42. Akaratod tennem samit meg Jeshom,
itt keresz halálban, Rivedb nyugszdom
Mikor más elműlik mind, s más kormi
Reműdök, én érettem csak legyek federmi.

43. Jesh legy Magnefem! metty felébredul
jak, Röntelen, is utól én elre fakadjak.
Oh veres szilagon! keresz felekedje. Hogy
legyen dolgonnak idvösség a vége!

Amén.

